

ZIŅOJUMS PAR APTAUJAS REZULTĀTIEM "SABIEDRĪBAS VIEDOKLIS PAR DABAS AIZSARDZĪBU LATVIJĀ"

Aptaujas norise: JŪLIJS – DECEMBRIS 2021

Ziņojums: 2022.gada jūlijs
A.Līviņa, A.Klepers, A.Mežgaile
I.Belitskaya – aprakstošās statistikas pirmapstrāde
I.Druva-Druvaskalne – valodas redaktore
Vidzemes Augstskola, Valmiera

Saturs

Executive summary.....	3
Kopsavilkums	5
Ievads.....	7
Aptaujas tehniskā informācija	8
Sasniegtais respondentu raksturojums	9
Pētījuma rezultāti	12
I Daba kā vērtība un tās izmaiņas	12
II Attiecības ar dabu.....	27
III Zināšanas par dabu	33
IV Attieksme un rīcības	50
V Produkti no dabiskām plāvām (bioloģiski vērtīgiem zālājiem)	66
Secinājumi	77

Projekts "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LIFE19 IPE/LV/000010 LIFE-IP LatViaNature) tiek īstenots ar Eiropas Savienības LIFE programmas un VRAA finansiālu atbalstu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildāģentūra nav atbildīga par šeit sniegtās informācijas iespējamo izmantojumu.

Informācija atspoguļo tikai projekta LIFE IP LatViaNature īstenotāju redzējumu, Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildāģentūra

Executive summary

From time to time public shows an increased interest in certain nature preservation issues, where the interests of nature conservation and the national economy often collide. It happens as a result of public events that do not leave society indifferent such as deforestation, waste management in nature. In this survey taking place from July to December 2021 at the project beginning, the initial opinion of Latvian society on nature conservation in Latvia was determined in order to take into account the obtained results on the public's knowledge, attitude and actions in nature conservation, when implementing the goals and tasks of the LIFE integrated project LatViaNature.

The survey covered the entire Latvian society, the survey sample including gender distribution, age groups and spatial coverage of respondents throughout the territory of Latvia. The responses of 1064 respondents were valid for processing the survey results, of which 39.8% were men, 60.2% - women. In the division by age groups, 13.1% were young people from 16 to 25 years, from 26 to 35 years - 20.3%, from 36 to 45 years - 20.6%, from 46 to 55 years - 22.5%, from 56 to 65 years - 15.7%, from 66 to 75 years - 6.1% and over 75 years - 1.8% of the respondents. Geographically, the actual place of residence for 25.5% of the respondents was in Vidzeme region, 21.7% in Riga, 16.2% in Pierīga, 13.4% in Kurzeme, 12.5% in Zemgale, 8.8% in Latgale. 1.9% of the respondents did not indicate their place of residence.

The issues to be solved in the LIFE-IP LatViaNature were specially highlighted in the survey on nature conservation, including the following topics or project missions: motivational mechanisms for private landowners, strengthening nature preservation through their actions; public understanding and willingness to engage in voluntary nature protection work; preparation of amendments to the regulation of nature conservation planning; attitudes towards biologically valuable grasslands and actions in the demand for products from biologically valuable grasslands. The results obtained in the public opinion survey will be used in communication with the public about less understood nature conservation issues, as well as about the problems indicated by the respondents. In the opinion of the public, special attention should be paid to events exploring and educating on nature conservation – how, when and what every resident of Latvia can do to preserve nature's values.

Overall, the results of the survey show that Latvian society believes that it is important to take care of nature (indicated by 96.6% of the respondents). 86% of the respondents believe that man is dependent on nature. Slightly fewer respondents (66.6%) believe that their daily decisions and choices affect nature. The results of the survey show the tendency that the society as a whole supports nature conservation "in words" (i.e. passively), while the level of involvement and support for specific activities, actions and measures in the careful use of nature is decreasing.

The society is concerned about the ability to create a nature conservation policy in Latvia, its cooperation with other sectoral ministries and landowners who have some restrictions in the management of their property for the purpose of nature conservation.

In the survey section on the use of nature's values, the majority of the respondents (72.2%) often go out into nature to find a balance for physical well-being and mental health, to relax from

everyday life. 66% often observe and explore living nature and the processes taking place in it and are interested in them. Relatively rarely the public uses nature as a natural resource in business, a source of inspiration for creative artistic activity and meditation or religious experience.

In the public's self-assessment, knowledge about nature is considered good (73.3% of the respondents), average - 25%, and poor - 1.6%. The public's knowledge is most considered good (57%) on animal species, on invasive species - 49% of the respondents, on plant species - 46.9% of the respondents considered their knowledge as good. 40% of the respondents indicated that their knowledge about more nature-friendly management methods, which are an alternative to nature-degrading methods in forestry and agriculture, was average or poor. 52% of the respondents evaluated the knowledge of websites where they can share observed nature values and report violations in nature as average and poor. At the same time, 93.6% of the respondents indicated that they tried to improve their knowledge about nature. The public trusts science in general, researchers, experts whose conclusions and opinions are recommended to be used in communication with the public.

55% of the respondents support the creation of new protected nature areas or the expansion of existing ones, 39% do not support it and 6% of the respondents have no opinion.

In the question section on supported actions in nature conservation, the results of the survey showed that the society as a whole less often supports new types of management methods that have not been used in nature conservation in Latvia in recent decades, for example, 39.3% support controlled forest burning. There is significant public support (88.5%) for cleaning overgrown rivers, while much less support (56.4%) is for preserving fallen logs in the forest. It would be necessary to educate the public more about these different practices, explaining the benefits in nature conservation.

The involvement of individuals in the implementation of specific nature protection measures through voluntary work, involvement in non-governmental organizations, donations for nature protection is low. Only 15% of the respondents are fully engaged in voluntary nature protection work, 11.3% have joined an environmental or nature protection related non-governmental organization and 12.4% definitely support nature protection with donations. There is no consensus on the question of reducing the amount of state forest felling in favour of the public good for public recreation (49% support, 45% do not support and 6% have not made a choice).

A significant number of respondents (27%) chose the answer "I don't know" about the actions related to compensation and support mechanisms for nature conservation and the appropriateness of their support, because they had not personally encountered these actions to be able to evaluate them. The support mechanisms, their amounts must be communicated to the public in an easily understandable way (comparing to market prices) about the existing support as it is public money and is used in the interests of the public good.

The final question block of the survey was about the products that can be obtained from natural grasslands. The respondents consider the most typical products from natural grasslands to be medicinal plants, herbal teas, honey and its products, and fodder. The lowest priority is for obtaining textile materials (e.g. wool) and biomass from natural grasslands. The respondents indicated important factors that would influence their choice to buy products from natural

grasslands: the product is as close as possible to the consumer - the buyer, trust in the supplier, reliability of the quality of the product content. 60% of the respondents would be willing to pay up to 20% higher price for a product obtained from natural grasslands compared to an alternative product. However, the summary of comments indicates the continuation of educational work concerning the importance of natural grasslands in the preservation of biological diversity, as well as the products that can be obtained from natural grasslands.

In the obtained research results, there is no significant statistical correlation between the place of residence of the respondent in a specially protected nature area or outside of it, similarly with the type of housing and the age structure.

The project team, the Nature Conservation Agency, the Ministry of Environmental Protection and Regional Development and also other project partners are recommended to use the obtained research results in creating and ensuring communication with the public, incl. landowners. The results of the research shed light on several problematic topics in the context of nature conservation and balanced development, which can be used when creating educational events and activities that invite the public to more active involvement in order to move from a passive role to an active one with adequate knowledge of nature and the preservation of its diversity.

Kopsavilkums

Sabiedrība ik pa laikam izrāda pastiprinātu interesi par atsevišķiem dabas aizsardzības jautājumiem, kur bieži konfrontē dabas saglabāšanas un tautsaimniecības intereses. Tas notiek tad, ja publiskajā telpā nonāk notikumi, kas sabiedrību neatstāj vienaldzīgu, kā piemēram, mežu izciršana, atkritumu pārvaldība dabā. Šajā aptaujā no 2021.gada jūlija līdz decembrim uzsākot projektu, tika noskaidrots Latvijas sabiedrības sākotnējais viedoklis par dabas aizsardzību Latvijā, lai iegūtos rezultātus par sabiedrības zināšanām, attieksmi un rīcībām dabas aizsardzībā, ņemtu vērā īstenojot LIFE integrētā projekta LatViaNature mērķus un uzdevumus.

Aptauja aptvēra visu Latvijas sabiedrību, iekļaujot aptaujas izlasē dzimumu sadalījumu, vecuma grupas un respondentu telpisko pārklājumu visā Latvijas teritorijā. Aptaujas rezultātu apstrādei derīgas bija 1064 respondentu atbildes, no kuriem 39,8 % bija vīrieši, 60,2 % - sievietes. Vecumu grupu dalījumā jaunieši no 16 gadiem līdz 25 gadiem bija 13,1 %, no 26 līdz 35 gadiem - 20,3 %, no 36 līdz 45 gadiem - 20,6 %, no 46 līdz 55 gadiem - 22,5 %, no 56 līdz 65 gadiem - 15,7 %, no 66 līdz 75 gadiem - 6,1 % un virs 75 gadiem 1,8 % respondentu. Ģeogrāfiski respondentu faktiskās dzīves vietas 25,5 % bija Vidzemes reģionā, 21,7 % - Rīgā, 16,2 % - Pierīgā, 13,4 % - Kurzemē, 12,5 % - Zemgalē, 8,8 % - Latgalē. 1,9% respondentu nebija norādījuši savu dzīves vietu.

Aptaujā par dabas aizsardzību tika īpaši izcelti LIFE projektā LatViaNature risināmie jautājumi, kas ietvēra šādus tematus jeb projekta misijas: par motivējošiem mehānismiem privāto zemju īpašniekiem, stiprinot dabas aizsardzību ar savām darbībām; sabiedrības izpratne un vēlme iesaistīties brīvprātīgi dabas aizsardzības darbā; grozījumu sagatavošana dabas aizsardzības plānošanas regulējum; attieksme par bioloģiski vērtīgiem zālājiem un rīcībām produktu pieprasījumā no bioloģiski vērtīgajiem zālājiem. Sabiedrības viedokļa aptaujā iegūtie rezultāti tiks

izmantoti komunikācijā ar sabiedrību par mazāk izprastiem dabas aizsardzības jautājumiem, kā arī par problēmām, kuras norāda aptaujātie. Īpaša vērība sabiedrības uzskatā ir jāveltī dabas aizsardzību izzinošiem un izglītojošiem pasākumiem - kad, ko un kādā veidā var darīt ikviens Latvijas iedzīvotājs dabas vērtību saglabāšanā.

Kopumā aptaujas rezultāti parāda, ka Latvijas sabiedrība uzskata, ka ir svarīgi (to norāda 96,6 % respondentu) rūpēties par dabu. 86 % respondentu uzskata, ka cilvēks ir atkarīgs no dabas. Nedaudz mazāk (66,6 %) respondentu uzskata, ka viņu ikdienas lēmumi un izvēles ietekmē dabu. Aptaujas rezultāti parāda tendenci, ka sabiedrība kopumā dabas aizsardzību atbalsta "vārdos" (t.i. pasīvi), savukārt iesaistes un atbalsta līmenis konkrētu darbību, rīcību un pasākumu dabas saudzīgā izmantošanā, samazinās.

Sabiedrību uztrauc dabas aizsardzības politikas veidošanas spēja Latvijā, tās sadarbība ar citām nozaru ministrijām un zemes īpašniekiem, kuriem ir kādi ierobežojumi sava īpašuma apsaimniekošanā dabas aizsardzības nolūkā.

Aptaujā par dabas vērtību izmantošanu, visvairāk respondentu (72,2 %) bieži dodas dabā, lai gūtu līdzsvaru fiziskai labsajūtai un garīgai veselībai, atpūtai no ikdienas. 66 % bieži vēro un izzina dzīvo dabu un tajā notiekošos procesus, interesējas par tiem. Salīdzinoši reti sabiedrība izmanto dabu kā dabas resursu uzņēmējdarbībā, iedvesmas avotu radošai mākslinieciskai darbībai un meditācijai vai reliģiskam pieredzējumam.

Sabiedrībai pašvērtējumā zināšanas par dabu ir labas (73,3 % respondentu), viduvējas - 25 % un sliktas - 1,6 %. Vislabāk savas zināšanas sabiedrība kā labas (57 %) novērtē par dzīvnieku sugām, par invazīvām sugām - 49 % respondentu, par augu sugām kā labas zināšanas novērtē 46,9 % respondentu. Zināšanas par dabai draudzīgākām saimniekošanas metodēm, kas ir alternatīva dabu degradējošām metodēm mežsaimniecībā un lauksaimniecībā, 40 % respondentu vērtējuši kā viduvējas vai sliktas. Zināšanas par interneta vietnēm, kur var dalīties par novērotajām dabas vērtībām, ziņot par pārkāpumiem dabā, 52 % respondentu vērtējuši kā viduvējas un sliktas. Tajā pat laikā 93,6 % respondentu norāda, ka viņi cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu. Sabiedrība uzticas zinātnei kopumā, pētniekiem, ekspertiem, kuru atzinumus un viedokļus ieteicams izmantot komunikācijā ar sabiedrību.

Jaunu aizsargājamo dabas teritoriju veidošanu vai esošo paplašināšanu atbalsta 55 % respondentu, 39 % neatbalsta un 6 % respondentu nav viedokļa.

Jautājumu blokā par atbalstāmām rīcībām dabas aizsardzībā aptaujas rezultāti parādīja, ka sabiedrībā kopumā retāk atbalsta jauna veida apsaimniekošanas metodes, kuras iepriekš pēdējās desmitgadēs nav izmantotas Latvijā dabas saglabāšanā, piemēram, kontrolēto mežu dedzināšanu atbalsta 39,3 %. Sabiedrībā ir nozīmīgs atbalsts (88,5 %) aizaugušu upju tīrīšanai, kamēr krietni mazāks atbalsts (56,4 %) ir nokaltušo koku saglabāšanai mežā. Par šīm dažādām praksēm būtu nepieciešams vairāk izglītēt sabiedrību, skaidrojot ieguvumus dabas saglabāšanā.

Indivīdu iesaiste konkrētu dabas aizsardzības pasākumu īstenošanā ar brīvprātīgo darbu, iesaistīšanos nevalstiskās organizācijās, ziedojumiem dabas aizsardzībā ir zema. Tikai 15 % respondentu ir pilnībā iesaistījušies brīvprātīgajā dabas aizsardzības darbā, 11,3 % ir iesaistījušies kādā vides vai dabas aizsardzības nevalstiskā organizācijā un 12,4 % noteikti atbalsta dabas aizsardzību ar ziedojumiem. Jautājumā par valsts mežu ciršanas apjomu samazināšanu par labu publiskajam

labumam sabiedrības atpūtai, atbildēs nav vienprātības (49 % atbalsta, 45 % neatbalsta un 6 % nav izdarījuši izvēli).

Ievērojams skaits respondentu (27 %) par rīcībām, to atbalsta piemērotību, kas bija saistītas ar kompensāciju un atbalsta mehānismiem dabas aizsardzības saglabāšanai, izvēlējās atbildi nezinu, jo personīgi nav saskārušies ar šīm rīcībām, lai varētu tās novērtēt. Par atbalsta mehānismiem, to apmēriem ir jākomunicē ar sabiedrību viegli uztveramā veidā (salīdzinājumos ar tirgus cenām) par esošajiem atbalstiem, jo tā ir publiskā nauda un publiskā labuma interesēs tiek izlietota.

Aptaujas noslēdzošo jautājumu bloks bija par iegūstamajiem produktiem no dabiskām plāvām. Aptaujātie kā visraksturīgākos produktus no dabiskām plāvām uzskata ārstniecības augus, zāļu tējas, medu un tā produktus un lopbarību. Vissmagākā prioritāte ir tekstilmateriālu ieguvei (piemēram, vilnas) un biomasas ieguvei no dabiskām plāvām. Aptaujātie norādījuši uz būtiskiem faktoriem, ka ietekmētu viņu izvēli iegādāties produktus no dabiskiem zālājiem: produkcija ir pēc iespējas tuvāk patērētājam - pircējam, uzticēšanās piegādātājam, produkta satura kvalitātes ticamība. 60% respondentu būtu gatavi maksāt līdz pat 20% augstāku cenu par produktu, kurš iegūts no dabiskām plāvām salīdzinājumā ar alternatīvu produktu. Tomēr satura komentāru apkopojums liecina par izglītošanas darba turpināšanu, kas skar dabisko plāvu nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, kā arī par iegūstamajiem produktiem no dabiskajām plāvām.

Iegūtajos pētījuma rezultātos nav būtiskas statistiskas sakarības starp respondenta dzīves vietu īpaši aizsargājamā dabas teritorijā vai ārpus tās, līdzīgi ar mājokļa veidu un vecuma struktūru.

Iegūtos pētījuma rezultātus projekta komandai, Dabas aizsardzības pārvaldei, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai un arī citiem projekta partneriem, ieteicams izmantot komunikācijas veidošanā un nodrošināšanā ar sabiedrību, t.sk. zemju īpašniekiem. Pētījuma rezultāti izgaismo vairākas problēmtēmas dabas aizsardzības un līdzsvarotas attīstības kontekstā, kuras var tikt izmantotas, veidojot izglītojošus pasākumus un aktivitātes, kas aicina sabiedrību uz aktīvāku iesaistīšanos, lai no pasīvas lomas nonāktu aktīvā darītājā ar atbilstošām zināšanām par dabu un tās daudzveidības saglabāšanu.

Ievads

LIFE Integrētā projekta "Natura 2000 aizsargājamo teritoriju pārvaldības un apsaimniekošanas optimizācija" (LatViaNature) ietvaros tika veikta **sabiedrības viedokļa par dabas aizsardzību noskaidrošana Latvijā 2021.** gada otrā pusē ar padziļinātu interesi par tēmām, kas ietilpst šī projekta uzdevumos kā motivējoši mehānismi privāto zemju īpašniekiem par dabas aizsardzības pasākumiem (4. misija¹), sabiedrības izpratne un vēlme brīvprātīgi iesaistīties dabas aizsardzības darbā (8., 9. misija), grozījumu veikšana dabas aizsardzības plānošanas regulējumā (3. misija), bioloģiski vērtīgie zālāji, produkti no bioloģiski vērtīgajiem zālājiem (1. misija). Pētījuma rezultāti tiks izmantoti arī projekta komunikācijas plānā un plašāka sabiedrības iesaiste dod ieguldījumu racionālai

¹ LatViaNature projekts ir strukturēts deviņās misijās.

sadarbības stiprināšanai starp iesaistītajām pusēm (7., 8. misija). Pētījums norisinājās aptaujas formā. Projekta ilgums ir astoņi gadi un šāda **atkārtota aptauja tiks veikta pēc četriem gadiem projekta vidusposmā un arī projekta noslēgumā**, lai varētu vērtēt izmaiņas sabiedrības izpratnē par dabas vērtībām, attiecībām ar dabu, zināšanām par dabu, attieksmi un rīcībām, t.sk. par produktiem no dabiskām plāvām.

Aptaujas anketas pamatu, struktūru, formātu un tehnisko izpildījumu, kā arī rezultātu aprakstīšanu veica Vidzemes Augstskolas pētnieki. Aptaujas anketas saturs tika izstrādāts, piedaloties pārstāvjiem no Dabas aizsardzības pārvaldes, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra, Latvijas Dabas fonda un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas. Aptaujas anketa sastāvēja no ievada, piecām tematiskajām daļām: I — daba kā vērtība un tās izmaiņas, II — attiecības ar dabu, III — zināšanas par dabu, IV — attieksme un rīcības, V — produkti no dabiskām plāvām, kā arī respondentu profila.

Aptaujas tehniskā informācija

<i>Pētījuma veicējs</i>	Vidzemes Augstskola
<i>Respondenti & mērķa grupa</i>	Latvijas iedzīvotāji — vecumā no 16 gadiem
<i>Aptaujas veids</i>	Jaukta tipa (tiešsaistes aptauja internetā un klātienē drukāto aptauju izdalīšana)
<i>Izlases metode</i>	Kvotu izlase
<i>Ģenerālā kopa</i>	1893223 (LR Centrālā Statistikas pārvalde, 2021)
<i>Plānotais izlases apjoms</i>	1000
<i>Sasniegtais izlases apjoms</i>	1064
<i>Ģeogrāfiskais pārklājums</i>	Visa Latvijas teritorija
<i>Aptaujas norises laiks</i>	01.07.2021.-31.12.2021.

Aptaujas izlases kopa tika aprēķināta pēc daudzpakāpju nejaušās stratificētās atlases principa. Tika iekļautas šādas pazīmes: a) jaunieši no 16 gadu vecuma - kā potenciālie darbības vecuma cilvēki, ņemot vērā apstākli, ka aptauja tiks atkārtota vēl divas reizes ar četru gadu intervālu; b) iekļauti seniori, t.sk. virs 75 gadu vecuma, ņemot vērā dzīvildzes vidējo pieaugumu un viņus kā sabiedrības daļu, kas arī izmanto dabas resursus, kā arī ar savu pieredzi piedalās jaunās paaudzes izglītošanā un vērtību sistēmas veidošanā; c) aptaujā tika ņemtas vērā Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju atbildes, netika iekļautas atbildes no tūristiem, viesstrādniekiem (īslaicīgas uzturēšanās viesi); d) izlases sastādīšanā tika ņemts vērā dzimums, vecums, ģeogrāfiskā pārstāvniecība. **Pētījuma datu analīzē** tika ņemts vērā arī segments, vai respondents dzīvo īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, mājokļa tips, iegūtais izglītības līmenis formālajā izglītībā. Rezultātu analīzē, ievietojot citātus no respondentu atbildēm, tika koriģētas gramatikas un pareizrakstības kļūdas, bet rakstības stils ir saglabāts, nav mainīts. Ziņojuma pielikumos atvērtā tipa jautājumu atbildes tika saglabātas un ievietotas pilnībā oriģinālā veidā. Cipars attēlu nosaukumos norāda aptaujas anketas jautājuma numuru.

Sasniegtais respondentu raksturojums

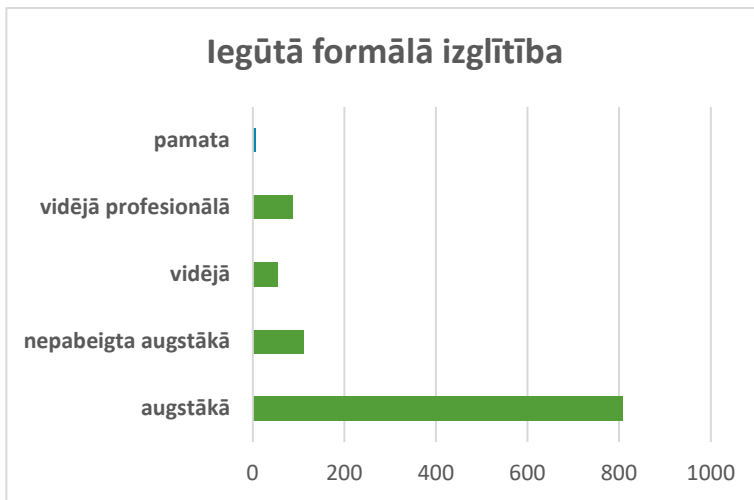
Reģions	Respondentu skaits (%)
Rīga	21,7
Pierīga	16,2
Vidzeme	25,5
Kurzeme	13,4
Zemgale	12,5
Latgale	8,8
nav norādīts	1,9
kopā	100

Dzimumu sadalījums	Skaits	Proporcionālais sadalījums (%)
vīrieši	423	39,8
sievietes	641	60,2

Vecuma grupu sadalījums	Skaits	Proporcionālais sadalījums (%)
16-25	139	13,1
26-35	216	20,3
36-45	219	20,6
46-55	239	22,5
56-65	167	15,7
66-75	65	6,1
>75	19	1,8
kopā	1064	100

Izglītība

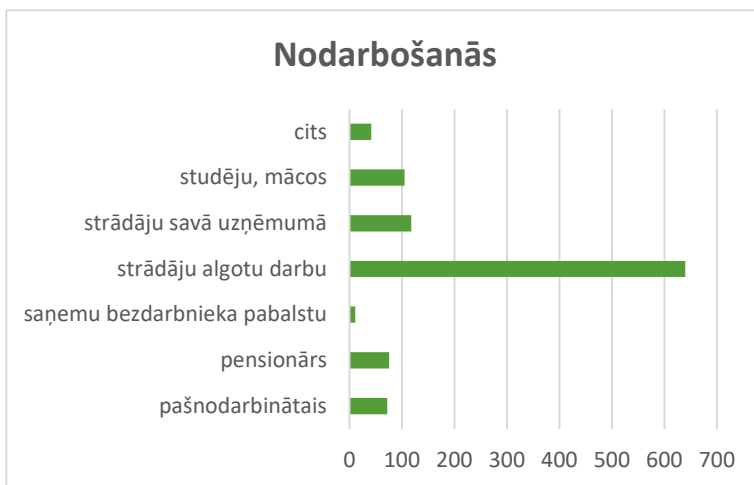
75,9 % no visiem respondentiem ir ieguvuši augstāko izglītību un 10,4 % nav pabeigta augstākā izglītība, 8,1 % ir ieguvuši vidējo profesionālo izglītību, 5 % vidējo izglītību un 0,7 % ir iegūta pamatzglītība (Attēls 1).

Attēls 1

Nodarbošanās

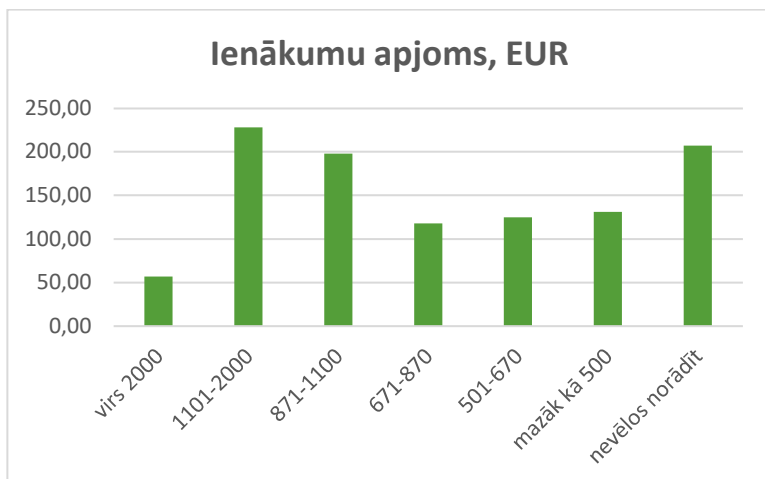
Aptuveni 18 % no visiem respondentiem ir darba devēji privātajā sektorā (strādājošie savos uzņēmumos un pašnodarbinātie), 60 % strādā algotu darbu, 7,1 % ir pensionāri, 9,9 % studē vai mācās, 1 % bezdarbnieku un ~4 % minējuši "cits" (bērnu kopšanas atvaļinājums vai studiju apvienošana ar darbu u.tml.) (Attēls 2).

Attēls 2

Ienākumi

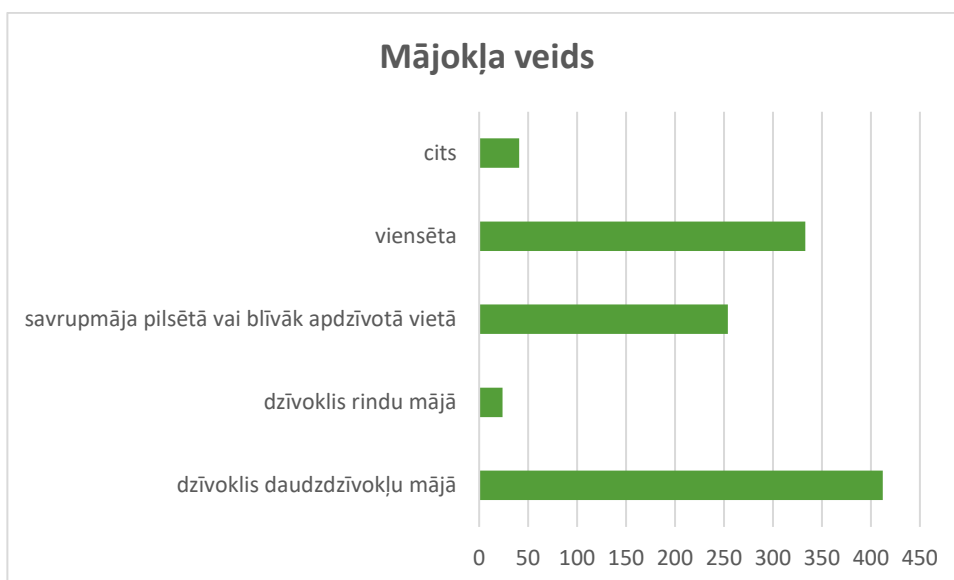
19,5 % no respondentiem nevēlējās norādīt savu ienākumu lielumu, 21,4 % ienākumi mēnesī ir robežās no 1101 līdz 2000 EUR, 18,6 % - no 871 līdz 1100 EUR, 12,3 % - mazāk kā 500 EUR, 11,8 % - no 501 līdz 670 EUR un 11,1 % - no 671 līdz 870 EUR (Attēls 3). Kopumā 35,2 % respondentu ienākumi mēnesī ir mazāki par 870 EUR, kas ir zem vidējās darba algas valstī.

Attēls 3

Mājoklis

Visvairāk respondentu 38,7 % dzīvo daudzdzīvokļu mājās, 31,3 % - viensētās, 23,8 % - savrupmājās pilsētā vai blīvāk apdzīvotās vietās (Attēls 4). Mājokļa veids dod iespēju analizēt, vai ir novērojamas atšķirības viedokļos par dabas aizsardzību starp pilsētvidē un lauku vidē dzīvojošajiem, kā arī starp savrupmājās un daudzstāvu dzīvokļu namos dzīvojošajiem respondentiem.

Attēls 4

Dzīves vieta īpaši aizsargājamā dabas teritorijā

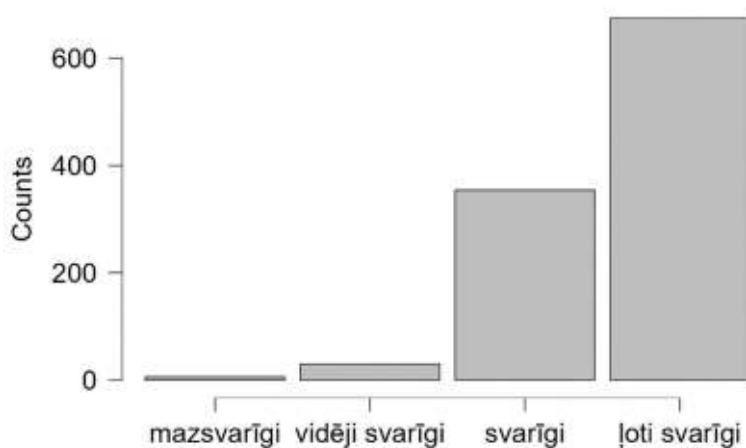
12,7 % respondentu faktiskā dzīves vieta atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, 84,6 % - dzīves vieta neatrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, bet 2,5 % respondentu atzīmēja, ka nezina, vai viņu dzīves vieta iekļaujas kādā no īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām.

Pētījuma rezultāti

I Daba kā vērtība un tās izmaiņas

1. Respondenti novērtēja cik, viņuprāt, ir svarīgi rūpēties par dabu:

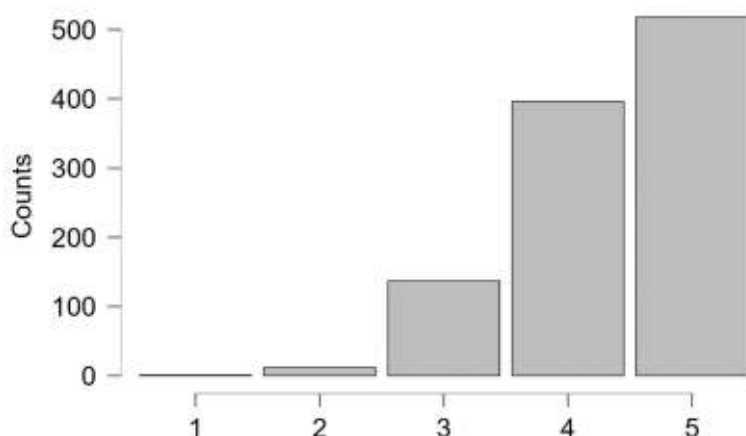
Respondentu, kas uzskatītu, ka nav svarīgi rūpēties par dabu, nebija. 96,7 % uzskata, ka rūpēties par dabu ir ļoti svarīgi un svarīgi (Attēls 5). 2,8 % uzskata, ka rūpēties par dabu ir vidēji svarīgi un 0,6 %, ka mazsvarīgi.

Attēls 5

2.1. Respondenti cilvēka un dabas attiecības novērtēja šādi: **cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas - 48,68 %** respondentu, atkarīgs - 37,22 %, daļēji - 12,88 %, maz atkarīgs no dabas - 1,13 % un 0,09 % jeb 1 respondents, ka cilvēks nav ļoti atkarīgs no dabas (Attēls 6). Mediānas² vērtība 4.

² Mediāna - vidējais rezultāts skaitļu rindā, kurā visi kopas elementi sakārtoti augošā secībā. Mediāna atbilst kopas vidum - puse kopas elementu ir vienādi vai mazāki par mediānu un puse kopas elementu ir vienādi vai lielāki par mediānu.

Attēls 6

Šī jautājuma viedokļu sadalījums analizēts kopā ar uzskatu par Latvijas dabas stāvokli kopumā. Zemāk tabulā nr.1 ir redzams, ka pastāv cieša sakarība starp sniegtajām atbildēm jautājumā 2.1. un 3. par Latvijas dabas stāvokli kopumā.

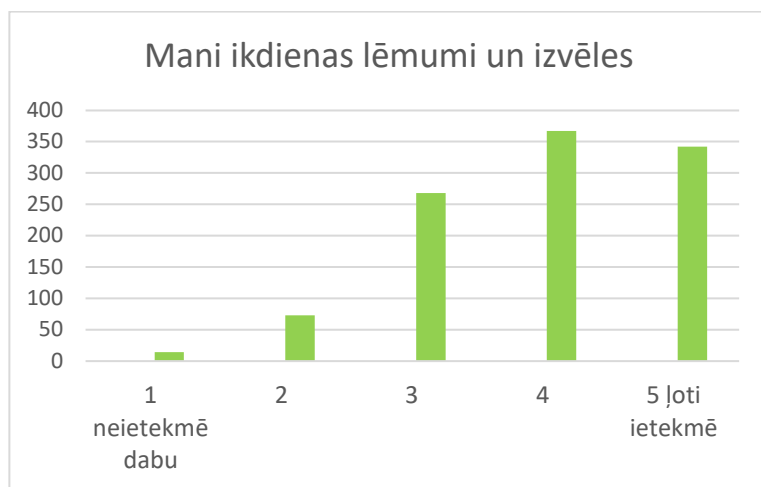
Tabula 1

			3. Kāds Jūsaprāt ir Latvijas dabas stāvoklis kopumā											
2.1. Novērtējiet kādas, Jūsaprāt, ir cilvēka un dabas attiecības			ļoti slikts		slikts		apmierinošs		labs		izcils		kopā	
1 (ļoti maz atkarīgs)		skaits		0		0		0		1		0		1
		%		0		0		0		0,1		0		0,1
2		skaits		0		2		5		2		3		12
		%		0		0,2		0,5		0,2		0,3		1,1
3		skaits		3		8		46		60		20		137
		%		0,3		0,8		4,3		5,6		1,9		12,9
4		skaits		3		28		143		194		28		396
		%		0,3		2,63		13,4		18,2		2,6		37,2
5 (pilnībā atkarīgs)		skaits		13		99		226		156		24		518
		%		1,2 %		9,3 %		21,2 %		14,7 %		2,3 %		48,7 %
kopā		skaits		19		137		420		413		75		1064
		%		1,8 %		12,9 %		39,5 %		38,8 %		7 %		100 %
Hī kvadrāta tests														
		Vērtība		df		p ³								
χ ²		85,7		16		< .001								
χ ² nepārtrauktības korekcija		85,7		16		< .001								

Varbūtības koeficients	84,3	16	< .001							
N	1064									

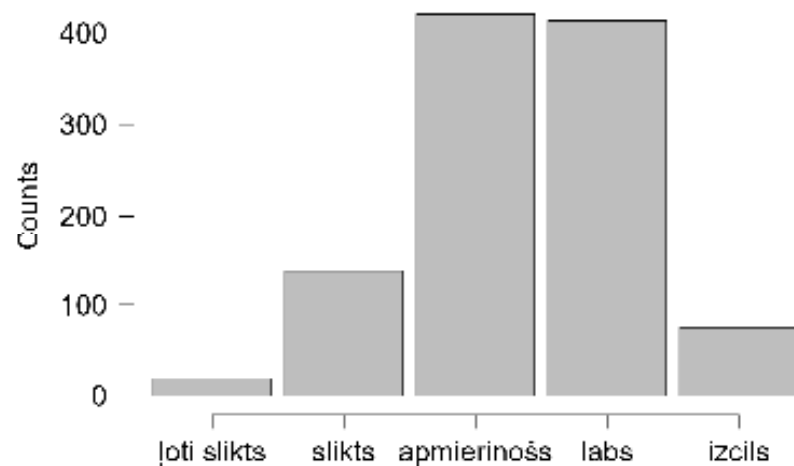
No 48,7 % respondentiem, kuri uzskata, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas, 9,3 % vērtē Latvijas dabas stāvokli kopumā kā ļoti sliktu, bet tikai 2,3 % - kā izcilu.

2.2. Par cilvēka un dabas attiecībām, cilvēka ietekmi uz dabu ir salīdzinoši liela viedokļu vienprātība. Aptuveni trešā daļa **respondentu (32,1 %) uzskata, ka viņu ikdienas lēmumi un izvēles ļoti krasi ietekmē dabu, nedaudz lielāka daļa (34,5 %) uzskata, ka ietekmē.** To, ka ietekmē "daļēji", uzskata 25,2 % respondentu, bet 6,9 % norāda par mazu ietekmi. Tikai 1,3 % respondentu uzskata, ka viņu ikdienas lēmumi un izvēles neietekmē dabu (Attēls 7). Mediānas vērtība 4.

Attēls 7

3. Lielākā daļa aptaujāto uzskata, ka **Latvijas dabas stāvoklis kopumā ir apmierinošs (21,2 %).** To, ka tas ir slikts, vērtē 14,7 % (12,9 % vērtē kā "sliktu" un 1,8 % kā "ļoti sliktu"). Līdzīgs rezultāts ir vērtējumā "labs" (14,7 %), taču tikai 2,3 % uzskata, ka Latvijas dabas stāvoklis kopumā ir izcils (Attēls 8). Mediānas vērtība 3.

Attēls 8

3.1. Respondenti vērtēja Latvijas dabas stāvokli salīdzinājumā ar situāciju pirms aptuveni četriem gadiem. Nedaudz vairāk kā trešā daļa (38,2 %) respondentu vērtē, ka dabas stāvoklis ir pasliktinājies ("nedaudz pasliktinājies" - 28,3 %, "būtiski pasliktinājies" - 9,9 %). Pretēji domā 29 %, uzskatot, ka tas ir uzlabojies ("būtiski uzlabojies" - 7,7 %, "nedaudz uzlabojies"- 21,3 %) salīdzinājumā ar laiku pirms četriem gadiem. To, ka stāvoklis būtiski nav mainījies — "ir tāds pats", paiduši 32,8 %. Mediānas vērtība 3.

Šī jautājuma atbildēs, apskatot kopainā ar respondentu izpratni par cilvēka un dabas attiecībām, statistiski var redzēt ciešu sakarību (skatīt 2.tabulu zemāk). No 48,7 % respondentiem, kuri uzskata, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas, 23,2 % vērtē, ka dabas stāvoklis Latvijā ir pasliktinājies salīdzinājumā ar laiku pirms četriem gadiem.

Tabula 2

		3.1. Salīdzinot ar laiku pirms aptuveni četriem gadiem dabas stāvoklis					Kopā
2.1. Novērtējiet kādas, Jūsaprāt, ir cilvēka un dabas attiecības		būtiski pasliktinājies	nedaudz pasliktinājies	tāds pats	nedaudz uzlabojies	būtiski uzlabojies	
1 (ļoti maz atkarīgs)	Skaits	0	0	0	1	0	1
	%	0	0	0	0,1	0	0,1
2	Skaits	0	5	2	3	2	12
	%	0	0,5	0,2	0,3	0,2	1,1
3	Skaits	8	30	49	32	18	137
	%	0,8	2,8	4,6	3	1,7	12,9
4	Skaits	19	97	148	93	39	396
	%	1,8	9,1	13,9	8,7	3,7	37,2
5 (pilnībā atkarīgs)	Skaits	78	169	150	98	23	518
	%	7,3	15,9	14,1	9,2	2,2	48,7
Kopā	Skaits	105	301	349	227	82	1064
	%	9,9	28,3	32,8	21,3	7,7	100 %

Hī kvadrāta tests

	Vērtība	df	p
χ^2	64,6	16	< .001
χ^2 nepārtrauktības korekcija	64,6	16	< .001
Varbūtības koeficients	66,1	16	< .001
N	1064		

3.2. Noskaidrotas atbildes jautājumā: "Kas Jūs visvairāk satrauc Latvijas dabā un kas to ietekmē?", kur atbildes bija jāsniedz brīvā teksta formātā. No visiem 1064 respondentiem tikai 23 jeb 2,1 % nebija atbildējuši uz šo vai arī atbildējuši, ka nekas nesatrauc. Sniegto atbilžu daudzveidība un respondentu iesaiste šajā jautājumā sakrīt ar iepriekš uzdoto jautājumu, ka Latvijas iedzīvotājiem daba nav vienaldzīga (96,6 % atbildēja, ka ir rūpēties par dabu ir svarīgi).

Lielāko daļu cilvēku satrauc divas lielas problēmas — **piesārņojums un atkritumi**, kā arī **mežu izciršana**. Aptuveni 10 % no respondentiem ir norādījuši abas šīs tēmas kā satraucošas problēmas Latvijas dabā.

Problēmu grupa "piesārņojums un atkritumi" ir izveidota kopā, jo ne vienmēr no sniegtajām atbildēm varēja identificēt, vai tā ir attiecināma uz atkritumiem vai cita veida piesārņojumu. Aptuveni 15 % respondentu ir norādījuši piesārņojumu kā problēmu Latvijas dabā. Atbildēs, kurās ir dots plašāks skaidrojums, visvairāk minēts piesārņojums Latvijas ūdeņos (gan Baltijas jūrā, gan ezeros (īpaši ezeru eutrofikācija), upēs, pazemes ūdeņos). Kā ūdens piesārņojuma galvenie avoti respondentu skatījumā ir norādīti neattīrīti notekūdeņi, lauksaimniecības piesārņojums (augu aizsardzības līdzekļu lietošana, pesticīdi, dažādas ķīmikālijas), augsnes noplicināšana, piesārņošana ar ķīmikālijām, mazo HES esamība, pilsētu radītais piesārņojums. Vismaz 12 % respondentu atbildēs minējuši atkritumu problēmu. Sniegtās atbildes visvairāk ietver sadzīves atkritumu izmešanu dabā, mežu vai atpūtas vietu piemēslošanu, tajā pat laikā tiek norādīts par atkritumu šķirošanas un savākšanas, pārstrādes problēmām, nelegālām izgāztuvēm, riepu dedzināšanu, rūpniecības atkritumiem, būvgružu un elektropreču izmešanu mežā. Vairāki respondenti (ap 20) ir norādījuši uz plastmasas, mikroplastmasas daļiņu piesārņojumu, īpaši ūdeņos. Citāti vai to fragmenti no sniegtajām atbildēm:

- *cilvēku brutālā sūdotspēja*
- *Monsanto monopols uz augsnes sagandēšanu*
- *tūristu atstātie atkritumi dabas takās*
- *upju degradācija dēļ mazajiem HES*

Mežu izciršanu vai nesaudzīgu tā apsaimniekošanu aptuveni 15 % respondentu uztver kā satraucošu problēmu. Galvenās problēmas tiek saistītas ar lielu mežu masīvu izciršanu, t.sk. gar ceļiem. Cilvēkus satrauc vecā, bioloģiski daudzveidīgā meža, atsevišķu vecu koku izciršana. Satrauc meža kā plantācijas platības interpretēšana, uztverot to par prioritāru ienākumu avotu, nerēķinoties ar to kā ar vērtīgu dzīvotni. AS "Latvijas Valsts meži" ir pieminēta vairākas reizes kā sliktas prakses piemērs, kurš izcērtot lielus meža masīvus, t.sk. ierīkojot taisnus ceļus. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *koku vecuma un diametra samazinājums mežu izciršanās*
- *vietā tiek stādīts tikai cilvēkam derīgs mežs, piem., priede*
- *kailcirtes Natura 2000 teritorijās, GNP!*
- *ciršana putnu ligzdošanas laikā*
- *koku izciršana mežos. Neesmu pret mežizstrādi, bet man šķiet, ka cērtam daudz par daudz. Mežs nav burkānu vai biešu lauks, vajadzīgs arī pieaugušais mežs gan dzīvai radībai, gan rekreācijai, gan klimata stabilitātei.*
- *mežu izciršana ar lielo tehniku*
- *atmežošana priekš mājām, lielveikaliem*
- *izciršana īpaši aizsargājamās dabas teritorijās*

Invazīvās sugas kā problēmu norāda aptuveni 5 % respondentu. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *invazīvās sugas un iedzīvotāju inertums to apkarošanā*
- *invazīvās sugas un slimības (gan augiem, gan dzīvniekiem)*

Aptuveni 5 % respondentu, kā viņus satraucošu problēmu, norādījuši klimata pārmaiņas kopumā un izmaiņas dabas ekosistēmā. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *klimata pārmaiņas, biotopu izzušana jaunu sugu parādīšanās, invazīvas sugas*
- *ekstrēmi — vētras, karstuma viļņi - to ietekmē klimata pārmaiņas*
- *pārlika CO2 izmešu nonākšana atmosfērā, ko daba t.sk. Latvijā nespēj piesaistīt, radot klimata izmaiņas*
- *klimata izmaiņu ietekme uz putniem*
- *visvairāk satrauc zemes izmantošanas un apsaimniekošanas veids, kura procesā netiek respektēta daba, kā rezultātā Latvijas ainava tiek mainīta un sabojāta, atstājot mantojumā jaunajām paaudzēm nopietnas klimata problēmas*
- *klimata pārmaiņas un tā rezultāti: ziemas bez sniega, pārāk karstas vasaras, parādās jaunas invazīvas sugas uz palikšanu, tai skaitā visādas ērces, odi. lauksaimniecības kaitēkļi un citi mošķi. Vietējām augu sugām kļūst par karstu utt.*

Respondentus (aptuveni 4,5 %) satrauc dabas pārvaldības jautājumi, komunikācija ar zemes īpašniekiem, dabas ekspertu kompetence un pieredze. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *Ierobežojumi, par kuriem nav adekvāta kompensācija īpašumu īpašniekiem. Šāda situācija rada īpašniekam vēlmi pēc iespējas ātrāk, pirms ierobežojumu noteikšanas, veikt saimniecisko darbību, tādā veidā kaitējot dabai*
- *Lieli vienlaidus tīrumi, meža ceļu mazliet par daudz. Nepietiekamas kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem mežos. Dabas sargu viedoklis ir skaļāks par racionāliem argumentiem, meklējot līdzsvaru starp izmantošanu un aizsardzību*
- *Nekompetenta (nav uz zinātnieku atziņām balstītie argumenti/pamatojumi) un sadrumstalota pieeja aizsardzības prasību noteikšanā. "Pseido zaļo" biznesmeņu alkatīgo interešu un dezinformācijas kampaņas, kas apmelo simtiem gadu vecas mežsaimnieku tradīcijas*
- *Cilvēka saimnieciskās darbības un dabas vērtību pastāvēšanas, un izplatīšanas iespēju pretnostatīšana, ja vien saimniecisko darbību neveic pašas vides organizācijas*
- *Tas, ka dabas aktivistu kampaņas nebeigsies pat tad, ja Latvijā korrūpcija būs pilnībā apturēta*
- *Visvairāk satrauc Pasaules dabas fonds, Dabas pārvalde, Zaļās organizācijas, ornitologi.....*
- *Neizpratne par ekosistēmu attīstību un mijiedarbību ar saimniecisko darbību. Ļoti šaura un vienpusēja pieeja dabas sargāšanā, izslēdzot no dabas cilvēku, kas arī ir dabas sastāvdaļa*

- *Ne pārāk veiksmīgs dialogs ar īpašniekiem, ieviešot ES prasības dabas aizsardzības jomā*
- *Dezinformācija un cilvēku neizpratne par dabu un tās procesiem*
- *Pretēju viedokļu paudēju nespēja cieņpilni sarunāties savā starpā*
- *Mani īsti nesatrauc Latvijas dabā notiekošais. Uzskatu, ka Latvijā gan lauksaimnieki, gan mežsaimnieki, strādā atbildīgi un ilgtspējīgi. Protams, vajag veikt saimnieku izglītošanu, kas uzlabos un veicinās saprāti par dabas vērtību saglabāšanu*

2,2 % respondentu uztrauc cilvēku attieksme dabas saudzēšanā. Šajā skaitā ir atbildes, kurās tieši tika nosaukta cilvēka attieksme. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *cilvēku nevīžīga attieksme, izmetot atkritumus dabā*
- *nevērīga attieksme pret dabas resursiem*
- *cilvēku vienaldzība*
- *cilvēku bezatbildība — tas, kas nav mans, tad varu darīt visu kā gribu*
- *cilvēku paviršā attieksme, kas izraisa ugunsgrēkus*
- *atkritumu izvešanu mežā ietekmē cilvēku alkatība, bezatbildība un egoisms*
- *zemnieku un mežu īpašnieku attieksme pret dabu*

3.3. Kas, Jūsaprāt, ir pēdējo gadu nozīmīgākais dabas aizsardzības panākums Latvijā? Uz jautājumu atbildes bija jāsniiedz brīvā teksta formātā. Lielākā respondentu daļa varēja minēt kādu, viņuprāt, nozīmīgu panākumu. Ceturtā daļa respondentu nenosauca nevienu nozīmīgu dabas aizsardzības panākumu Latvijā. Aptuveni 18 % atbildēja, ka nezina vai nav informācijas par panākumiem dabas aizsardzībā, 7,5 % atbildēja, ka nav nozīmīgu panākumu dabas aizsardzībā Latvijā. Sniegtajās atbildēs (aptuveni 1 % atbilžu) bija vērojams sarkasms un negativisms. Kā nozīmīgus panākumus dabas saglabāšanā respondenti ir atzīmējuši:

- **Dabas skaitīšana (12,5 % respondentu)**
- **Dabas apsaimniekošana, likumdošana (11 % respondentu)**
 - Aizsargājamo teritoriju saglabāšana un uzturēšana (15 atbildes)
 - Natura 2000 izveidošana (15 atbildes)
 - Piejūras apgabalu saglabāšana (2 atbildes)
 - Kultūrvēsturisku un ainavisku teritoriju atjaunošana un to saglabāšana.
 - Visa veida monitoringu atjaunošana (8 atbildes)
 - Sugu apsaimniekošanas plānu apstiprināšana (roņi, pūces) (2 atbildes)
 - Putnu monitoringi, būtisks dabas aizsardzības platību pieaugums
 - Ir uzsākta diskusija par kļūdaino pieeju aizsargjoslu apsaimniekošanai ap ūdenstecēm un ūdenskrātuvēm
 - Rāznas nacionālā parka izveidošana
 - Jaunu vairāku mikroliegumu izveide (5 atbildes)
 - Ierīkotās dabas takas, izveidota infrastruktūra, dabas parku, rekreācijas objektu sakārtošana (Jūrtaka, Mežtaka — minētas 1 reizi) (17 atbildes)
 - Atjaunošanas projekti. Atsevišķas dabas aizsardzības teritorijas ar konkrētiem, izpildāmiem, pamatotiem aizsardzības pasākumiem. Retu un daudzveidīgu biotopu saglabāšana un

atjaunošana. Atsevišķu upju izlikumošanas projekti. Engures ezers ir tīrīts un pļautas niedres, kas uzlaboja ūdensputniem dzīvotni. LIFE GOODWATER IP (6 atbildes)

- Degradēto purvu atbildīga apsaimniekošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā
 - LIFE Restore projekts ar praktiskiem un pielietojamiem rezultātiem — SEG mērīšanu purvos, noderīgu grāmatu
 - kūdras pamatnostādnes ir kompromiss, kurā ņemtas vērā dažādas intereses
 - Ir atbalsti, projekti un patiešām labas idejas purvu biotopu aizsargāšanai un palieņu pļavu atjaunošana
 - Īstenoti vairāki lieli projekti purvu un slapjo mežu atjaunošanai, piemēram, Ķemeros, Augstrozē.
 - Nosusināto purvu atjaunošana (2 atbildes)
 - Purvu aizsargājamo teritoriju kopšana un pilnveidošana tās vērotājiem (3 atbildes)
- Aizsargjoslu ieviešana gar novadgrāvjiem
- Tiešsaistes kameras pie putnu ligzdām (5 atbildes)
- Atjaunots zivju ceļš (2 atbildes)
- Zivju populāciju pavairošana ar audzēto mazuļu palaišanu ūdenstilpēs
- Latvāņu ierobežošanas sistēmas izveide (3 atbildes)
- Kurzemes dabas rezervāti un liegumi
- DAP saglabāts kā viena iestāde
- DAP jauns vadītājs
- VVD vadības nomaiņa
- OZOLS jaunā vietne
- Izveidotā vides aizsardzības likumdošanas, t.sk. nodokļu likumdošana
- Liegumu noņemšana, kur tas nav vajadzīgs
- Liegumu pārskatīšana meža izmantošanā upes krasta joslās
- Aizliegums pa kāpām pārvietoties ar motocikliem
- Nelikumīgā kuģa nojaukšana kāpās
- Satversme tiesas spriedums par applūstošajām teritorijām un tam sekojošie grozījumi Aizsargjoslu likumā, kas ļoti būtiski ierobežo būvniecību applūstošajās teritorijās. Arī tas, ka "dabas aizsardzības fronte" lielā mērā ir noturēta
- Šī brīža aktīvā dabas aizsardzības plānu izstrāde dabas liegumos, bet tā tāpat neko nedos ja nebūs finansējums plāna attīstīšanai par realitāti.
- Uzvara tiesā par dažu mazo ērgļu mikroliegumu izveidi (kā precedents)
- Neiztirgot zemi ārzemniekiem
- Kažokzvēru audzēšanas aizliegums!
- Man liels prieks, ka ļoti aktīvi tiek reģistrēti dižkoki, kas ļauj viņus stingrāk nosargāt no iznīcināšanas
- Sarkanās grāmatas ieviešana

➤ **Uzlabojumi atkritumu apsaimniekošanā (9 % respondentu), no tiem izdalot 3 lielākos panākumus:**

- Atkritumu šķirošanu (35 atbildes)
- Depozītu sistēmas ieviešanu (25 atbildes)
- Vienreiz lietojamo plastmasas trauku un izstrādājumu aizliegumu (24 atbildes).

- Minēti vēl šādi panākumi: sodu palielināšana mēslošanai, nelegālo izgāztuvju likvidēšana, principa "ko atnes, to aiznes" ieviešana, lietotne VIDES SOS, Getliņu izgāztuves sakārtošana, pārdomāts atkritumu apsaimniekošanas tīkls, 2 respondenti kā panākumu ir norādījuši atkritumu urnu izvietošanu dabā

➤ **Sabiedrības iesaiste, dabas izglītība un komunikācija (8,6 % respondentu)**

- **Talku organizēšana un dalība tajās** (40 atbildes)
- **Sabiedrības izglītošanas pasākumi** (25 atbildes)
 - izglītojoši pasākumi speciālistu vadībā, piemēram sikspārņu vērošana
 - ļoti apsveicami, ka jau bērnudārzos programma paredz bērniem mācīt saudzēt dabu, nemēslo, šķirot
 - Ekoskolu kustības paplašināšanās (2 atbildes)
 - mācību stundas, ikdienas piemērs — iemācīt saviem skolēniem nemēslo, domāt, lai ikdienā lieto videi draudzīgas vielas
 - vides izglītības programmu kvalitāte
 - reto dzīvnieku pavairošanas programmas Rīgas Zoo
 - kopumā sabiedrības izglītošanas pasākumi (18 atbildes)
- Kopumā pieaugoša **izpratne par dabas vērtību nozīmi** un to aizsargāšanu (10 atbildes)
 - pieaugoša izpratne par dabas vērtību nozīmi un to aizsargāšanu (6 atbildes)
 - Ekosistēmu pakalpojumu vērtēšanas apzināšana
 - vides apziņas palielināšanās, cilvēkiem vairāk rūp un iesaistās dabas aizstāvībā, izglītotu un apzinīgu iedzīvotāju pieaugums, kuri sakārto vidi sev apkārt (2 atbildes)
 - kūlas dedzināšanas aizliegums. Tas tiešām samazinās, jo augusi iedzīvotāju izpratne
 - ir panākta cilvēku uzmanība, veidota esošās dabas apzināšana un fokuss dabas daudzveidībai
- **Dabas aizsardzības komunikācija** ar plašāku sabiedrību kļūst aizvien labāka, aizvien vairāk publiskajā telpā izskan ziņas par dabas aizsardzības jautājumiem (13 atbildes)
 - daudz vairāk tiek stāstīts cilvēkiem par dabas piesārņojumu un kā to labāk saudzēt!
 - komunikācijas intensitātes palielināšanās starp DAP un mežu īpašniekiem (t.sk. AS LVM)
 - komunikācija ar iedzīvotājiem
 - dabas sargāšanas aktualizēšana medijos
 - veiksmīgas akcijas, īpaši skolnieku vidū
 - viegli saprotamu un interesantu info materiālu izstrāde
 - sabiedrībā jūtami pieaugusi interese par dabas aizsardzību pateicoties dažādām sabiedriskām organizācijām (bitenieki, ornitologi, LDF u.c.)
 - cilvēku informēšana par problēmām, aizsargājamajiem objektiem un sabiedrības iesaiste problēmu risināšanā (2 atbildes)
 - TV3 un LOB akcija 9 melnajiem stārķiem piekarināt raidītājus un saprast, ka tos nogalina nevis mežizstrāde Latvijā, bet ceļojums uz dienvidiem
 - sabiedrība tiek informēta par invazīvām sugām — Kanādas zeltslotiņa, lupīnas u.c. (2 atbildes)
- **NVO darbība** (4 atbildes)
 - kopumā daudz pamanāmāka ir dažādu NVO darbība — bitenieki, ornitologi, LDF

- dialoga veicināšana starp dažādām interešu grupām
- Latvijas Dabas fonda darbs bioloģiski reto sugu aizsardzībā
- nevalstisko dabas un dzīvnieku aizsardzības organizāciju apvienošanās kopīgiem dabas aizsardzības mērķiem un sabiedrības aktivizēšana

➤ **Zālāju (pļavu), bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošana (4,3 % respondentu)**

- Pļavu saglabāšana, izpratne (21 atbilde)
- Mobilais ganāmpulks (13 atbildes)
- Sabiedrības informēšana par dabisko pļavu nozīmi, grāmatas par pļavām (3 atbildes)
- Zemes īpašnieku mācības par zālāju apsaimniekošanu (2 atbildes)
- Izpētīt dabas reto pļavas augu daudzveidību, gādāšana par mežu atjaunošanu (2 atbildes)
- Pļavu augu sēklu piedāvājums
- Palieņu pļavas
- Dažādi biotopu atjaunošanas projekti, sabiedrības viedokļa sliekšņos uz sapratni par dabiskas pļavas vērtībām
- Pilsētvides dabiskošana
- Atteikšanās no prasības pēc vēlās pļaušanas bioloģiski vērtīgos zālajos
- Interesantas zālāju atjaunošanas aktivitātes.

➤ **Gudrona dīķu Inčukalnā sanācijas pabeigšana (3,6 % respondentu)**

➤ **Mežistrāde un mežu apsaimniekošana (3,6 % respondentu)**

- Grozījumu nepieļaušana "Noteikumos par koku ciršanu meža zemēs" — galvenajā cirtē pēc caurmēra pieļaujamā minimālā koku caurmēra nesamazināšana. LOB iesaistīšanās (11 atbildes)
- Liegta mežistrāde putnu ligzdošanas laikā, t.sk. LVM pārtraukusi infrastruktūras būvniecību putnu ligzdošanas laikā (4 atbildes)
- Uz laiku ir atlikts projekts ķerties klāt piejūras mežu izciršanai (5 atbildes)
- Beidzot atļauts zāgēt baltalkšņu audzes gar upēm, to aizsargjoslā, jo iepriekš visi liegumi neveikt kailcirtes ir veicinājuši upju pielūžņošanu ar kritālām un līdz ar to arī dažādiem citiem mikroorganismiem, kas degradē dabisko upju vidi un to krastus. Mazina pielūžņojumu un ļauj saulei piekļūt ūdenim, veicinot zivju ikru apsaulošanu, bez kuras tie neattīstās (5 atbildes)
- Jauna meža stādīšana, t.sk. Meža dienās (7 atbildes)
- Dialoga uzsākšana ar LVM par ilgtspējīgu mežu apsaimniekošanu, Cīņa pret LVM pret akurāti nekontrolētu izciršanu dažādās vietās LV (2 atbildes)
- Tas, ka meži Latvijā tiek apsaimniekoti ilgtspējīgi un dabai draudzīgi (veiksmīgs valsts mežu apsaimniekotājs un stingra likumdošana attiecībā uz privātajiem mežiem). Meža īpašnieku vēlme iedziļināties un apzināšanās par dabas vērtībām (2 atbildes)
- LVM darbs pie Natura2000 teritoriju aizsardzības
- Cīņa pret LVM par akurāti nekontrolētu izciršanu dažādās vietās LV
- Mežu platības pieaugums

➤ **Jūras aizsardzība**

- Baltijas jūras tīrīšana, uzlabota dabas aizsardzība jūrā (4 atbildes)
- Iesākta pētniecība jūras rajonos
- Baltijas jūras monitorings
- Starpvalstu līgums noslēgts par Baltijas jūras aizsardzību

➤ **Saimnieciskās darbības atbalsti vai ierobežojumi**

- Atbalsts saules paneļu uzstādīšanai
- ĢMO aizliegums. Neaudzēt ģenētiski modificēto pārtiku, tādi bija daudzu pašvaldību lēmumi (2 atbildes)
- Vecos piesārņojumus likvidē, piemēram, rīpas izmanto otrreizējai pārstrādei ceļu būvniecībā.
- Tiek aktualizēta tēma par aktīvo tūrismu un tā ietekmi uz vidi.
- Elektroauto skaita pieaugums (3 atbildes)
- Velojoslu attīstība

➤ **Piesārņojuma mazināšana**

- Cīņa pret pārlieku daudz herbicīdu, pesticīdu, u.c. ķīmikāliju izmantošanu lauksaimniecībā (5 atbildes)
- Tas, ka lauksaimnieki ievieš precīzo miglošanu. Ļoti labi strādā, piemēram, man kaimiņos lielais zemnieks automātiski braucot gan gar māju, gan gar upi izslēdz miglotāju (2 atbildes)
- Uzlabojumi lauksaimniecības ķīmijas uzraudzībā
- Kanalizācijas notekūdeņu staciju monitoringa uzlabošanās, VVD vadībā un sadarbojoties ar nozares speciālistiem (2 atbildes)

➤ **Citi izceltie panākumi dabas aizsardzībā**

- Mazā ērgļa saglabāšana
- Skaisti Tērvetes un Līgatnes parki
- Daudzi publiskās infrastruktūras objekti, pieejamības risinājumi (2 atbildes)
- Jūrmalā izbūvē centralizēto kanalizāciju
- Grunts attīrīšana
- Attīstās permakultūra — arvien vairāk cilvēku iesaistās pēc savas iniciatīvas.
- Aizsargājamo putnu izplatības pieaugums
- Esam apzinājuši jaunas, līdz šim Latvijā nezināmas, augu, ķērpju un sēņu sugas
- Upju gultņu tīrīšana no sakritušajiem kokiem

3.4. Kas, Jūsaprāt, ir pēdējo gadu lielākā kļūda vai neizdošanās dabas aizsardzībā Latvijā? Uz jautājumu atbildes bija jāsniedz brīvā teksta formātā. 12,2 % respondentu uz šo jautājumu atbildes nesniedza, no tiem ļoti reti kāds norādīja, ka kļūdu vai neizdošanos dabas aizsardzībā nav. Pēc satura grupējot sniegtos teksta komentārus, parādās **četras lielākās tematiskās grupas:**

- **Komunikācija un sadarbošanās ar iesaistītajām pusēm** (tās trūkums, nepietiekamība un kvalitāte; **6,1 % respondentu**). Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:

- *Nespēja panākt konstruktīvu dialogu par dabas aizsardzību ar lauksaimniekiem, mežsaimniekiem, ražotājiem.*
 - *Ražojošā sektora un nodokļu maksātāju, kas ražo publiskajam sektoram tērēšanai pieejamo finansējumu, nepamatota nozākāšana. Sakāpināts, paranoisks aizdomīgums pret saimnieciskās darbības veicējiem ārpus DA iestādēm.*
 - *Ne pārāk veiksmīgs dialogs ar zemes īpašniekiem un pašvaldībām dabas aizsardzības plānu izstrādes un dabas skatīšanas procesā.*
 - *Aroganta komunikācija par dabas aizsardzību no DAP ierēdņu puses.*
 - *VARAM ierēdņu bailes (neprasme) komunicēt ar sabiedrību.*
 - *Dabas aizsardzība nevar rast vienotu valodu ar senajiem piejūras (Ziemeļkurzemē) zemes īpašniekiem, kuriem ir viņu senču zeme.*
 - *Dabas aizsardzība tiek nostādīta pret saimniecisko darbību nav zinātniski pamatotu pierādījumu.*
 - *DAP reformēšana, tai atstājot tikai izglītošanas funkciju. Tas pielīdzināms DAP likvidācijai. Kurš apsaimniekos ĪADT?. VVD netiek galā ar vides aizsardzību, apsaimniekotāju nebūs.*
 - *Zemes īpašnieki netiek informēti /izglītoti par dabas aizsardzības reglamentējošo normatīvo aktu prasībām. Piem. viegli uztveramu infografiku formā sociālos tīklos.*
 - *Ļoti maz tiek strādāts pie iedzīvotāju izglītošanas.*
 - *Biotopu kartēšanas rezultātu slepenība, sabiedrības neinformēšana, datu ilgā analīze publiskošanai, datu mainība, birokrātiski lēmumu pieņēmēji Dabas Aizsardzības Pārvaldē, birokrātijas tuneļi starp Valsts vides dienestu un Dabas aizsardzības pārvaldi.*
 - *Trūkst vienotas izpratnes par vispārīgiem DA jautājumiem. Dažādu nozaru speciālisti un dažkārt nekompetenti cilvēki nereti dezinformē sabiedrību, sniedz maldinošu priekšstatu, piemēram, par mežu stāvokli Latvijā.*
- **Dabas apsaimniekošanas plāni, to ieviešana (6,1 % respondentu).** Visvairāk respondentu atbildēs ir izcelts mazā ērgļa sugas apsaimniekošanas plāns, izveidojot jaunus mikroliegumus, nesaskaņojot tos ar zemes īpašniekus, t.sk. par neatbilstošu kompensāciju mehānismu zemju īpašniekiem, kur tiek izveidoti liegumi. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
- *Mazā ērgļa sugas aizsardzības plāns — tas ir pretrunā ar veselo saprātu un pilnīgi skaidrs, ka izveidots, lai ar vienu sugu izņemtu no saimnieciskās aprites pēc iespējas vairāk teritorijas.*
 - *Mazā ērgļa projekts. Realitātē tika iznīcinātas daudz vairāk ligzdas un putni, kā saglābti. Idiotisms!*
 - *Aizsargāt ligzdas, kurās sen vairs neligzdo putni? Manuprāt, ligzdas var nogāzties arī dabiski un putniem ir ĪPAŠA spēja tās uzbūvēt citur. Kāpēc cilvēkiem nav spēju to kvalitatīvi un tehniski pareizi nokontrolēt? Tā, manuprāt, ir pēdējā laika lielākā kļūda.*
 - *Atsevišķu putnu sugu aizsardzības plānu izveide raugoties tikai no ornitologu skatu punkta. Piemērs būtu kontrolēto medību medību aizliegšana. Kā arī reāla biotopu apsaimniekošanas plāna neesamība.*

- Aizliegums veikt kopšanas cirtes medņu mikroliegumos dzīvotnes apstākļu uzlabošanai.
- Kompensāciju sistēma, kas nenosedz īpašniekam radītos zaudējumus, radot negatīvu attieksmi pret dabas aizsardzību.
- Lielās finanšu izmaksas par putnu postījumiem un mazie finanšu maksājumi par aizsargājamām teritorijām.
- Kļūda ir biotopu uzlikšana bez kompensācijām, tā rīkojās komunisti manam vectēvam atņemot zemi, ēkas.
- Kāpu apbūve Saulkrastos, Jūrmalā, Kurzemes piekrastē, izbraukāšana ar motorizēto transportu.
- Dabas aizsargājamo platību sadrumstalotība.
- Nevēlēšanās atpazīt zemes īpašnieku nozīmi un attiecīgi iesaistīšanu dabas vērtību aizsardzībā, kā arī neadekvāti zemus kompensāciju apmērus par saimnieciskās darbības aprobežojumiem īpašumos.
- Nesakārtotā likumdošana. Kā viens no rezultātiem — lielle koki laukos bez to aizsargjoslām.
- Nav skaidri noteikts, kuras teritorijas mēs atstāsim neskartas un kurās saimniekosim nebaidoties, ka saimniekošanu ierobežos augu un putnu sugas, kuru Latvijā ir pietiekoši, lai neuzskatītu par izzūdošām.

➤ **Tautsaimniecība un dabas aizsardzība (6,1 % respondentu).**

- Nav pietiekami labas plānošanas, lai dabas daudzveidību sabalansētu ar tautsaimniecību. Pēc novērojumiem var redzēt, ka intensīvi tiek izcirsti meži, veidoti lauki, pārlieku izmantoti dabas resursi.
- Liela daļa sabiedrības domā tikai par tagadni, nevis uz priekšu.
- Aizvien vairāk samilzušais konflikts starp ekonomiskajām un dabas interesēm.
- Mazo HES izbūves uz mazajām upēm atļaušana (aptuveni 0,5 %).
- Vēja ģeneratoru izbūves atļaušana.
- Lobēta lielo lauksaimnieku attīstība, novārtā atstājot bioloģiskos, mazos, ilgtspējīgos.
- Pandēmijas rezultātā pieaugušais populāro dabas taku apmeklētāju skaits, kas apdraud šo vietu saglabāšanu, negatīvība lielai cilvēku plūsmai.
- Pārgājēju ierobežošana dabā.
- Kažokzvēru audzētavu darbības turpināšanās.
- Netiek veikti ietekmes uz vidi novērojumi, realizējot un apstiprinot jaunus būvniecības projektus. Trūkst inspektori, kas apsektu Latvijas teritoriju un kontrolētu lielos lauksaimniekus. Vajadzīgas lielākas sodu sankcijas.
- Medību politika ĪADT, atsevišķu sugu ierobežošana, medību tradīciju izzušana, medību apspiešana un limitu samazināšana, jo pareiza medību saimniecības apsaimniekošana pozitīvi ietekmē populāciju stāvokli un saglabā līdzsvaru starp sugām.
- Pilsētvides ainava un lauksaimniecības zemes bez joslām.

- *Kategorisms un piespiešana, piemēram, dažādu līdzekļu aizliegšana/atļaušana un neadekvāts atbalsts intensīvajai ražošanai.*
 - *Izvairšanās no sarunām par TEC Latvijā saražoto elektroenerģiju.*
 - *Liels spiediens uz elektroauto ieviešanas vajadzību, nedomājot, ka to saražošana nerada mazāku ekoloģisko pēdu, kā iekšdedzes dzinēju auto ražošana, bet litija akumulatoru utilizācija ir saistīta ar milzīgu piesārņojuma radīšanu.*
 - *Zaļais kurss.*
 - *Neasfaltētie Kangaru kalni.*
 - *Lauku atbalsta dienesta prasība visiem lauksaimniecības platībām piesaistīt lopu skaitu, kas degradē zemi.*
 - *Problēmu risināšana ar industriālās lopkopības atkritumiem*
 - *Raundapa izmantošana lauksaimniecībā.*
- **Dabas aizsardzības politikas veidotāju** (Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas) **mazspēja** pret konvenciālo lauksaimniecību, mežistrādi, nevienāds spēku samērs ar Zemkopības ministriju un tās nozaru lobijiem (**4,8 % respondenti**). Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
- *Dabas aizsardzību uzvelt uz privātīpašnieku pleciem.*
 - *Smagnēja lēmumu pieņemšana politiskā līmenī, labas gribas un sapratnes trūkums.*
 - *Joprojām pārāk "maiga", neefektīva pieeja pret pārkāpumu novēršanu, pārkāpēju sodīšanu.*
 - *Vides ministrijas vājums dialogā ar Zemkopības ministriju, pretstatā lielzemnieku un mežsaimnieku lobijam.*
 - *Zudusi iespēja ietekmēt meža īpašniekus, tai skaitā AS LVM.*
 - *Valsts institūciju nespēja sadarboties gan savā starpā, gan ērtu/ātru/modernu risinājumu rašanā sadarbojoties ar uzņēmējdarbības vidi, radot visām pusēm pieņemamus risinājumus.*
 - *DAP vadības maiņa, VARAM ministru "bezzobainums".*
 - *VARAM attieksme pret dabas saglabāšanu un piekāpšanās citām ministrijām, kas izsaimnieko Latvijas dabas bagātības!*
 - *Dažādo nozaru neiesaistīšana jautājumu risināšanā, jāņem vērā nozaru mijiedarbība.*
 - *Īpaši aizsargājamo teritoriju platība ES līmenī ir nožēlojama. Ļoti lēns ĪADT veidošanas process, bet vislielākā kļūda ir dabas vērtību ļoti vājā aizsardzība ārpus ĪADT.*
 - *Tendence regulāri censties reorganizēt Pārvaldi bez argumentēta pamatojuma.*
 - *Kopumā nepārdomāti lēmumi par dabas resursu saglabāšanu un izmantošanu, kā arī ietekmi uz citām ekosistēmām.*
 - *Nespēja būt ambiciozākiem, kā to pieprasa ES direktīvas un zinātniskās publikācijas.*
 - *Nav nodefinēts, cik daudz būtu pietiekami dabas aizsardzībai.*

- *Pilnīgs ilggadīga darbības plāna trūkums, ko ļoti veiksmīgi izmanto savā biznesa darbībā lielākais vairums uzņēmēji*

Citas izceltās kļūdas un neveiksmes dabas aizsardzībā:

- **Atkritumu apsaimniekošana (2,0 % respondentu)** — visvairāk tika izceltas divas neveiksmes: novēlota atkritumu depozīta sistēmas izveide un uzsākšana, t.sk. novecojušu depozīta pieņemšanas iekārtu uzstādīšana un atkritumu ieviešana, uzglabāšanai no ārvalstīm Latvijā, atkritumu uzglabāšanas ugunsgrēki (piemēram, riepu degšana).
- **Mežu izciršana (4,0 % respondentu)** — izciršanas apjomu palielināšana, kailcirtes, izciršana arī ĪADT
- **Metožu pielietojums dabas aizsardzībā (3,0 % respondentu).** Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
 - *200 - 300 ha meža izciršana Ķemeru nacionālajā parkā (norādījuši aptuveni 1 % respondentu).*
 - *Dubultā morāle attiecībā uz Piejūras mežu apsaimniekošanu atkarība no ES naudas pieejamības. Apsaimniekojot Piejūras dabas parku tiek veidoti atvērumi priežu audzēs, tiek veikta arī kopšana. Citās teritorijās pret to tiek protestēts.*
 - *Neizdevusies boreālo meža biotopu apsaimniekošana ar kontrolētās dedzināšanas metodi Gaujas NP.*
 - *Cenas tīrēja hidroloģiskā režīma monitorings, ka rezultātā nokalta jau esošie koki. Laikam vairs nevar teikt, ka tas ir skaistākais purvs Latvijā.*
 - *Dižkoku paviršā uzraudzīšana vairākos gadījumos.*
 - *Jelgavā dižkoku nocirta (nevienu citu neveiksmi uz sitiena atcerēties nevaru).*
 - *Dabas taku mulčēšana un melnzemes uzbēršana, tādējādi veicinot neraksturīgu sugu ieviešanos.*
 - *Nodokļu maksātāju naudas tērēšana projektos, kuros veselīgu dabas teritoriju iznīcina, lai it kā izveidotu labāku dzīvotni kādai sugai, tai pašā laikā iznīcinot teritorijā esošās sugas.*
 - *Visa sistēma kopumā, piemēram, noraktu kūdrāju nerekultivēšana, lai gan to nosaka likums.*
 - *Mākslīga purvu atjaunošana, pārmērīga zaļā kursa īstenošana — nav balanss.*
 - *Dabas ainavas atjaunošanas pasākumu trūkums.*
 - *Atbalsts meliorācijas sistēmu likvidēšanai.*
 - *Permakultūras metožu apzināšanas trūkums.*
 - *Koncentrēšanās uz naudu. Nevajadzētu pārdot zemi ārzemniekiem lauksaimniecības attīstīšanai, bet dot iespēju jauniešiem saimniekot, jo viņi ir daudz izglītotāki un ieinteresētāki pamēģināt jaunas metodes, lai veidotu ilgtspējīgu vidi sev apkārt.*

- **Dabas skaitīšana (2,4 % respondentu)** kā faktors, kas var ietekmēt saimniecisko darbību. Respondenti norādījuši dabas skaitītāju neprofesionalitāti, liegumu ieviešana pēc dabas skaitīšanas rezultātu publiskošanas. Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
 - Lielākā kļūda ir Dabas skaitīšana, kuras laikā tiek noteikti tūlītēji saimnieciskie aprobežojumi, kaut pirms projekta sākuma VARAM komunicēja, ka tiks noteikts esošais stāvoklis un tikai tad pieņemti lēmumi par nosakāmajiem aprobežojumiem vai rīcībām.
 - Lielā dabas skaitīšana, kas pielīdzināma e-veselībai. Kļūdaina, vispārīga un nepārliciešana.
 - Lielākā neizdošanās ir ES nozīmes biotopu kartēšanas process, kas saasina konfliktu sabiedrībā.
 - Dabas skaitīšana bez pienācīgas izskaidrošanas.
- **Dabisko zālāju, pļavu izžušana, apsaimniekošanas jautājumu nerisināšana (1,0 % respondentu).** Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
 - Dabisku pļavu iznīcināšana, nepareizi kopjot tās.
 - Pašvaldību noteikumi, kuros ir pienākums pļaut ik nedēļu mauriņu, grāvmalas, dīķmalas. Esmu Pierīgā, man ir lauksaimniecības zeme, kurā ir milzīga floras un faunas daudzveidība, dēļ tā, ka es pļauju tikai 1x gadā un neievēroju 15 cm likumu, mani sodīja.
 - Nopļauto zālāju savākšanas vajadzība, smalcināšanas aizliegšana, jo tādā veidā daudzi saimnieki savus laukus iznomāja un tie pārvērtās no pļavas par aramzemi.
 - Dabisko pļavu vēlā pļaušana.
- **AS" Latvijas valsts meži" straujā saimniekošanas prakses maiņa, FSC ignorēšana; LVM dividenžu sadalījums; LVM terorisms, propagandas pārkums sabiedriskajā telpā (1,0 % respondentu).** Citāti vai to fragmenti no dažām sniegtajām atbildēm:
 - Rodas iespaids, ka "Latvijas valsts meži" ir tiktāl uzpirkti, ka DAP gribēdams neko daudz tur nevar izdarīt. Nauda valda un iznīcina visu dabai vērtīgo.
 - Neļaut pelnīt naudu dabas aizsardzības teritorijām, bet ļaut tādām valsts kapitālsabiedrībām kā Latvijas valsts meži. Tā ir negodīga konkurence.

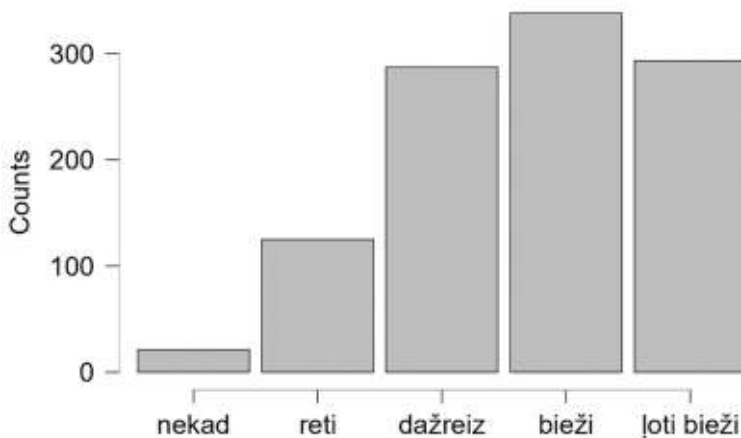
II Attiecības ar dabu

Šajā anketas tematiskajā daļā tika noskaidrots, ar kādām darbībām un cik bieži respondenti nodarbojas dabā un kura ir iecienītākā vieta atpūtai dabā.

4.1. Cik bieži jūs gūstat no dabas materiālu labumu savā brīvajā laikā?

Respondenti ir norādījuši, ka gūst labumu savā brīvajā laikā no dabas materiāliem: bieži un ļoti bieži 59,4 % respondentu, dažreiz - 27 % un reti vai nekad - 13,7 % (Attēls 9). Materiālais labums

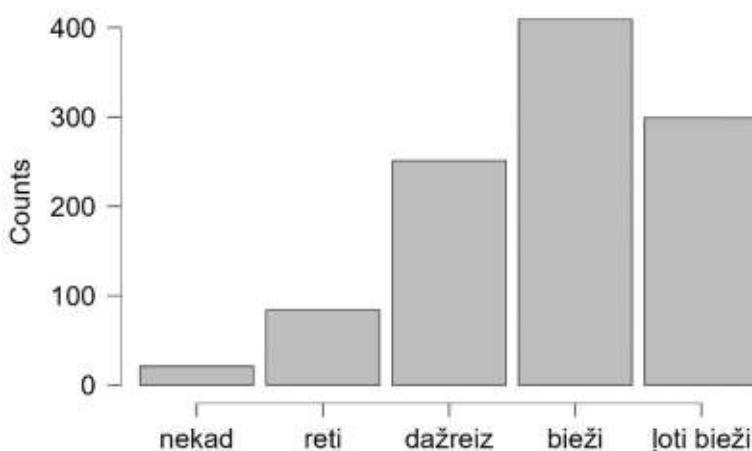
no dabas savam brīvajam laikam ir novērtēts augstu, ja salīdzina dabas izmantošanu ienākumu gūšanai vai dabas resursu izmantošanai uzņēmējdarbībā (jautājumi 4.10 un 4.11.).

Attēls 9

4.2. Cik bieži nodarbojoties ar aktīvu atpūtu dabā (piemēram, skrienu, dodos pārgājienos, slēpoju, braucu ar velo, laivu, vedu pastaigā suni u.tml.)?

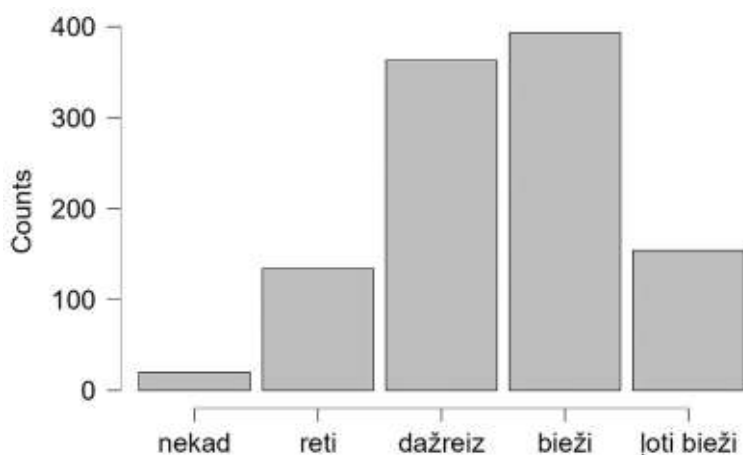
Ar aktīvo atpūtu dabā bieži un ļoti bieži nodarbojas 66,5 % respondentu, dažreiz - 23,6 %, nekad vai reti - 9,9 % (Attēls 10).

Attēls 10

4.3. Cik bieži ceļojat uz dažādām ievērojamām dabas vietām, apbrīnojat dabas skaistumu, izcilas ainavas?

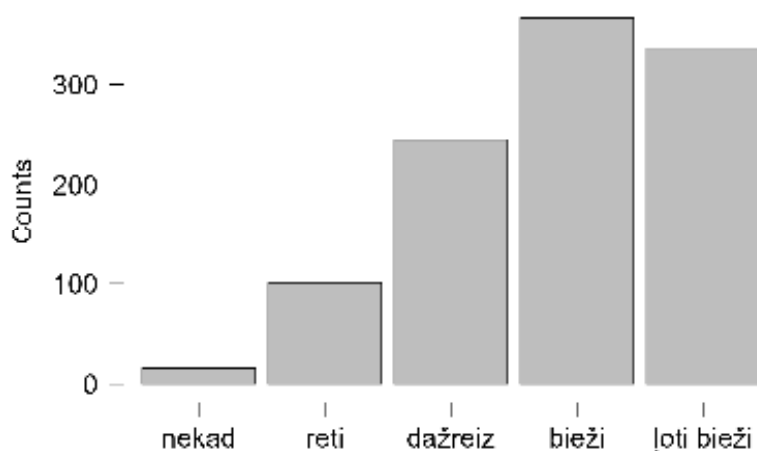
36,9 % respondentu bieži dodas uz dažādām ievērojamām dabas vietām, apbrīno dabas skaistumu un izcilas ainavas, 34,1 % to dara dažreiz un 14,5 % - ļoti bieži, nekad vai reti - 14,5 % (Attēls 11). Šis respondentu atbildes apstiprina teorētiskajā literatūrā pieejamo secinājumu, ka populārās un izcilās dabas ainavu vietās ir jābūt apmeklētāju plūsmas plānošanai, lai mazinātu apmeklētāju skaitu vienlaicīgi šajās teritorijās.

Attēls 11

4.4. Cik bieži vēroju un izzinu dzīvo dabu un dabā notiekošos procesus, interesējos par tiem?

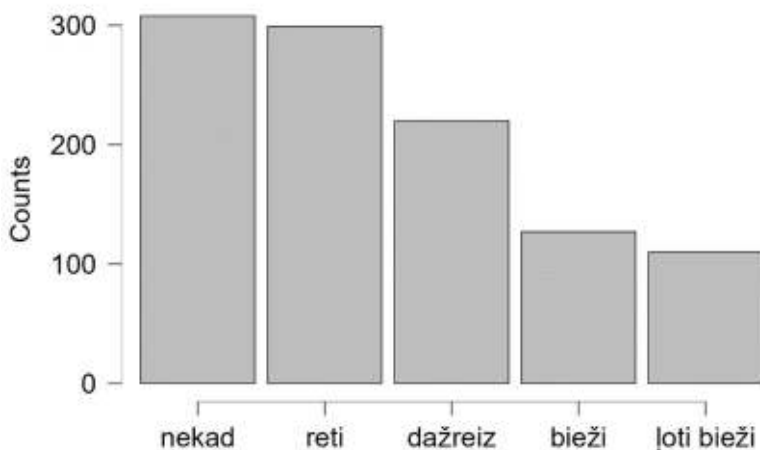
Respondenti ļoti bieži un bieži (66 %) vēro un izzina dzīvo dabu, dabā notiekošos procesus (Attēls 12). Dažreiz vēro dabu 23 % respondentu, reti - 9,5 % un nekad - 1,5 % respondentu. Jautājumā (5.9) par zināšanu uzlabošanu par dabu, liela daļa respondentu norādīja, ka dodas dabā, vēro un izzina dabas procesus.

Attēls 12

4.5. Cik bieži gūstu iedvesmu no dabas radošai mākslinieciskai darbībai (piemēram, gleznošanai, dzejai, komponēšanai, u.tml.)?

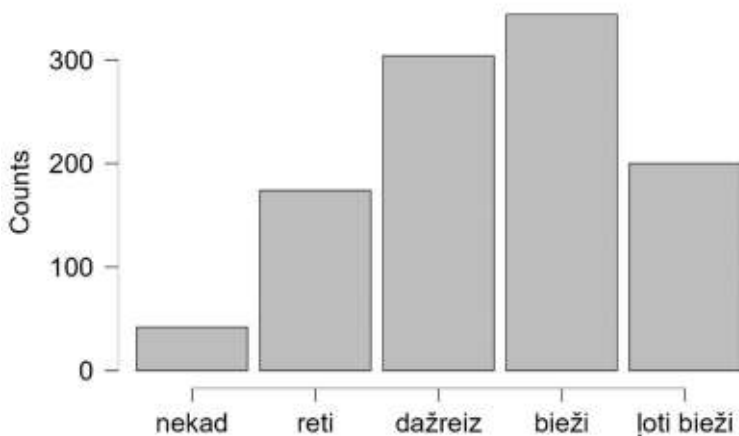
22,2 % respondentu ļoti bieži un bieži gūst iedvesmu no dabas radošai mākslinieciskais darbībai, dažreiz - 20,7 % un reti vai nekad - 57 % respondentu. (Attēls 13).

Attēls 13

4.6. Cik bieži izmantoju dabu ar kultūru saistītās norisēs, tradīcijās (piemēram, Līgo vakara, citu gadskārtu rituālu svinēšanai u.tml.)?

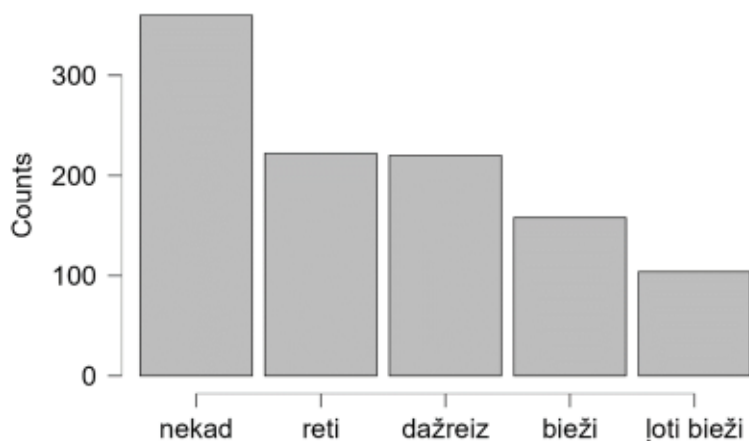
51,1 % respondentu dabu izmanto bieži un ļoti bieži ar kultūru saistītās norisēs un tradīcijās (nemateriālā mantojuma dzīvā saglabāšanā), dažreiz - 28,6 % un reti vai nekad - 20,3 % (Attēls 14). Viena piektā daļa izmanto reti vai nekad dabu tradīcijām, kaut latviešu tradīcijās, gadskārtu svētku svinēšana tradicionāli ir notikusi dabā. Šajā jautājumā, atkārtojot aptauju pēc četriem gadiem, vajadzētu precizēt un sniegt paskaidrojumu terminiem reti, dažreiz, bieži, ļoti bieži).

Attēls 14

4.7. Cik bieži dodos dabā, lai meditētu vai gūtu reliģisku pieredzējumu?

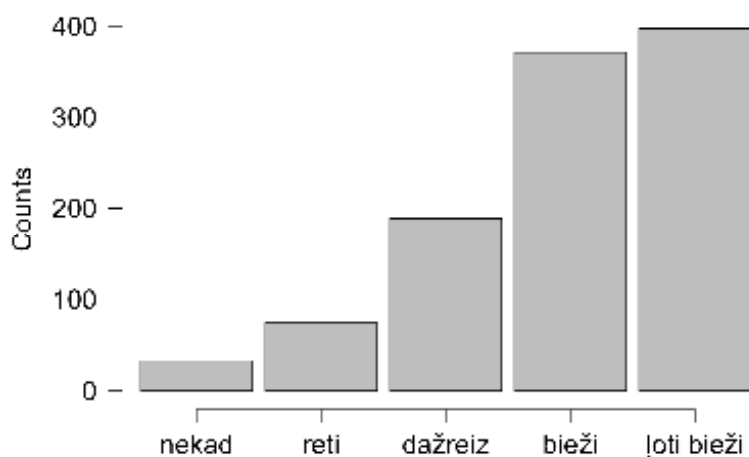
33,8 % respondentu nekad nedodas dabā, lai meditētu vai gūtu reliģisku pieredzējumu, reti - 20,9 %, dažreiz - 20,7 %, bieži un ļoti bieži - 24,7 % (Attēls 15).

Attēls 15

4.8. Cik bieži gūstu līdzsvaru fiziskai labjūtei un garīgai veselībai, atpūtai no ikdienas?

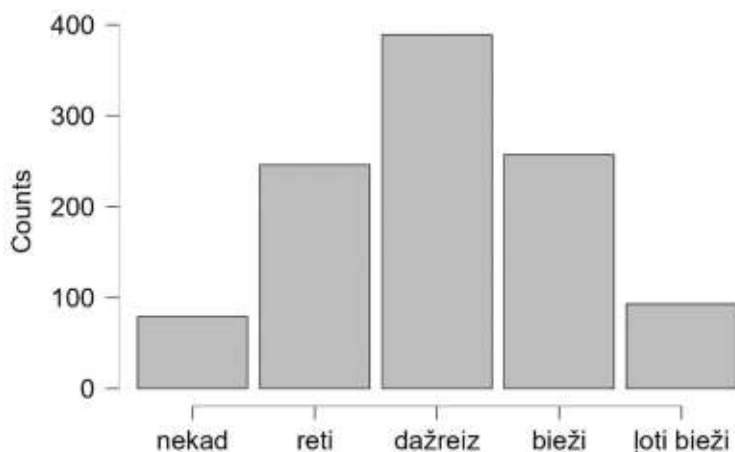
Dabai ir ļoti nozīmīga loma cilvēku fiziskās labjūtes nodrošināšanai, garīgai veselībai un atpūtai no ikdienas. Šī iemesla dēļ ļoti bieži un bieži dabā dodas 72,2 % respondentu, dažreiz - 17,8 % un reti vai nekad - 10,1 % (Attēls 16).

Attēls 16

4.9. Cik bieži dodos piknikā kopā ar ģimeni vai draugiem?

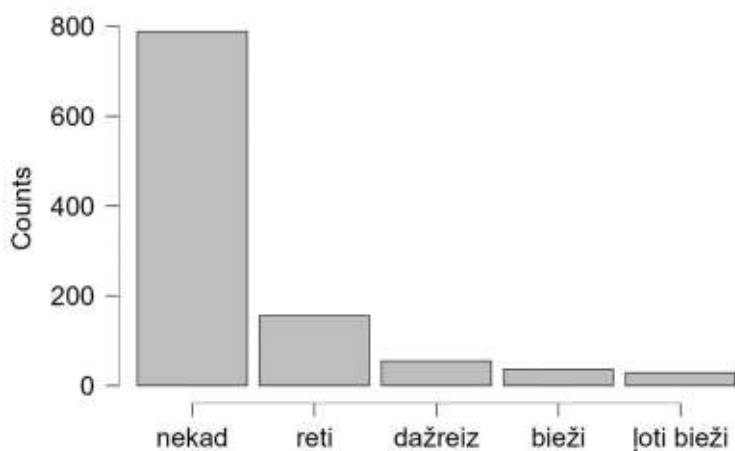
36,6 % respondentu dažreiz dodas dabā piknikā, reti un nekad - 30,5 % un bieži vai ļoti bieži - 32,9 % (Attēls 17). No atbilžu rezultātiem var secināt, ka Latvijas sabiedrībai primāra ir atpūta, aktivitātes dabā, bet pikniks ir pakārtota aktivitāte.

Attēls 17

4.10. Cik bieži izmantoju dabu, lai gūtu ienākumus par maksu organizējot pārgājienus, sacensības, pārdodot dabas fotogrāfijas u. tml.?

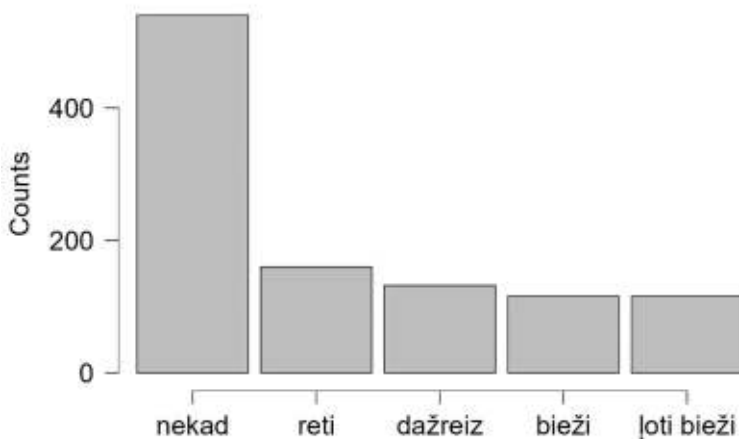
74,1 % respondentu nekad neizmanto dabu, lai gūtu ienākumus par maksu organizējot pārgājienus, aktivitātes dabā, reti - 14,7 %, dažreiz - 5,2 %, bieži - 3,4 % un ļoti bieži - 2,7 % (Attēls 18).

Attēls 18

4.11. Cik bieži izmantoju dabas resursu uzņēmējdarbībā (cērtot mežu, iegūstot malku, kūdru, audzējot dzērvenes u.c.)?

Vairāk kā puse (50,8 % respondentu) nekad neizmanto dabas resursus uzņēmējdarbībā, reti - 15 %, dažreiz - 12,4 %, bieži - 10,9 % un ļoti bieži - 10,9 % (Attēls 19).

Attēls 19

4.12. Jūsu iecienītākā vieta, lai dotos dabā, atrodas...

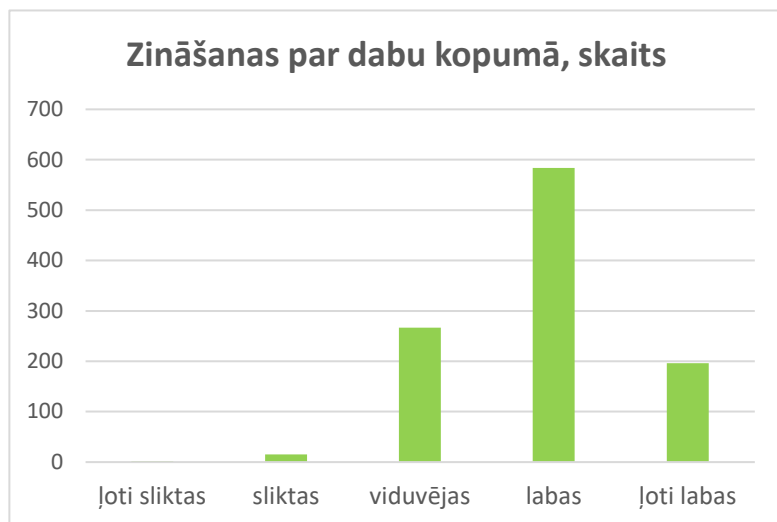
Respondenti pārsvarā nav norādījuši konkrētas vietas, bet atbildēs dominē - mežs, ūdens ainavas (upju, ezeru, jūras piekraste) un parki (piemēram, Gaujas Nacionālais parks, Ķemeru Nacionālais parks, Beberbeķu dabas parks, Ogres Zilie kalni, Daugavas loki). Tāpat minēti Zaļie dzelzceļi, pļavas, skatu torņi u.c. vietas atkarībā no respondenta dzīves vietas.

III Zināšanas par dabu

5. jautājumā respondenti novērtēja savas zināšanas par Latvijas dabu un tajā notiekošajiem procesiem.

5. Kā vērtējat savas zināšanas par dabu kopumā?

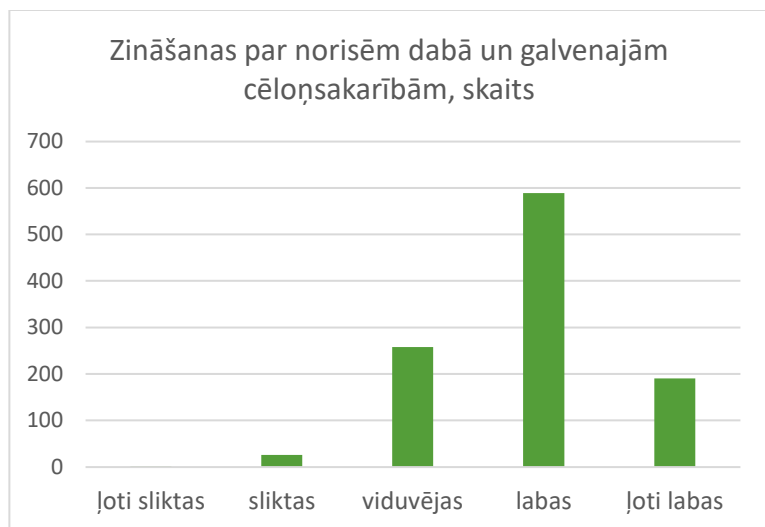
Savas zināšanas par dabu kopumā 54,9 % respondentu vērtē kā labas, 18,4 % - kā ļoti labas, 25,1 % - viduvējas, 1,4 % - sliktas un 0,2 % - ļoti sliktas (Attēls 20).

Attēls 20

5.2. Zināšanas par norisēm dabā un galvenajām cēloņsakarībām

Zināšanu novērtējums par norisēm dabā un galvenajām cēloņsakarībām ir ļoti līdzīgs zināšanu novērtējumam kopumā par dabu. 55,4 % respondentu novērtē savas ziņas kā labas, 17,9 % - ļoti labas, 24,2 % - viduvējas, 2,4 % - sliktas un 0,1 % - ļoti sliktas (Attēls 21).

Attēls 21

5.3. Zināšanas par dzīvnieku sugām

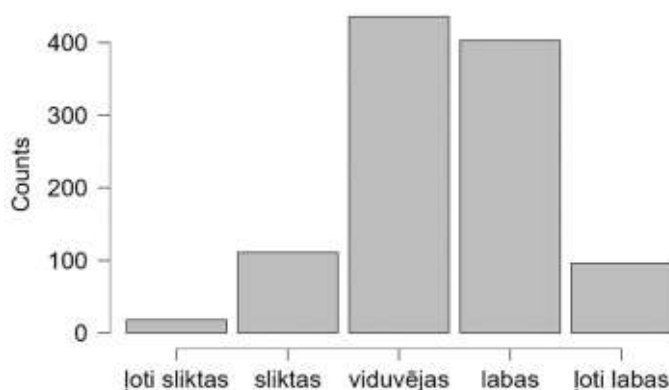
44 % respondentu savas zināšanas par dzīvnieku sugām vērtē kā labas, 13,1 % - ļoti labas, 35,3 % - viduvējas, 7,1 % - sliktas un 0,5 % - ļoti sliktas (Attēls 22).

Attēls 22

5.4. Zināšanas par augu sugām

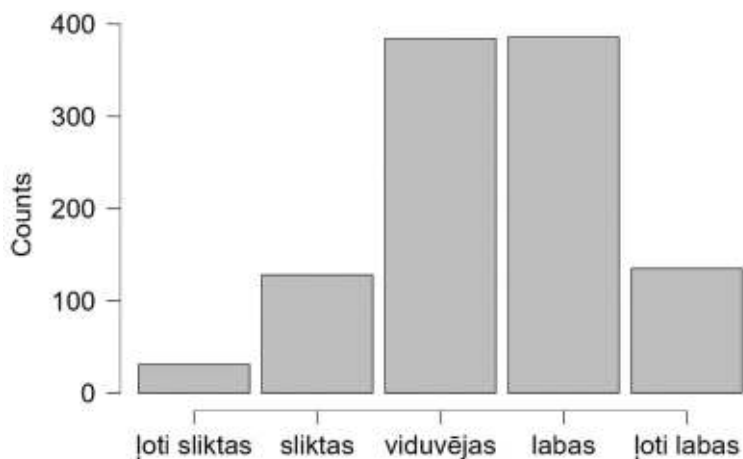
Zināšanas par augu sugām ir nedaudz vājākas kā par dzīvnieku sugām respondentu pašvērtējumā. Kā ļoti labas novērtē 9 % respondentu, labas - 37,9 %, viduvējas – 41 %, sliktas - 10,4 % un ļoti sliktas – 1,7 %.

Attēls 23

5.5. Zināšanas par invazīvām augu sugām, kas ir agresīvi ienācēji Latvijas dabā

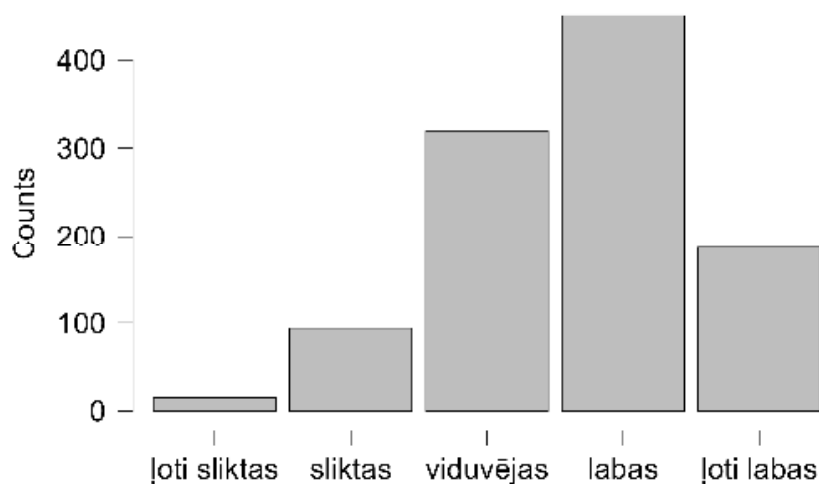
Respondentu pašvērtējumā zināšanas par invazīvajām augu sugām kā ļoti labas novērtēja 12,7 % aptaujāto, labas – 36,3 %, viduvējas – 36,1 %, sliktas – 12 % un ļoti sliktas – 2,9 % respondentu (Attēls 24).

Attēls 24

5.6. Zināšanas par dabai draudzīgākām saimniekošanas metodēm, kas ir alternatīva dabu degradējošām metodēm mežsaimniecībā, lauksaimniecībā

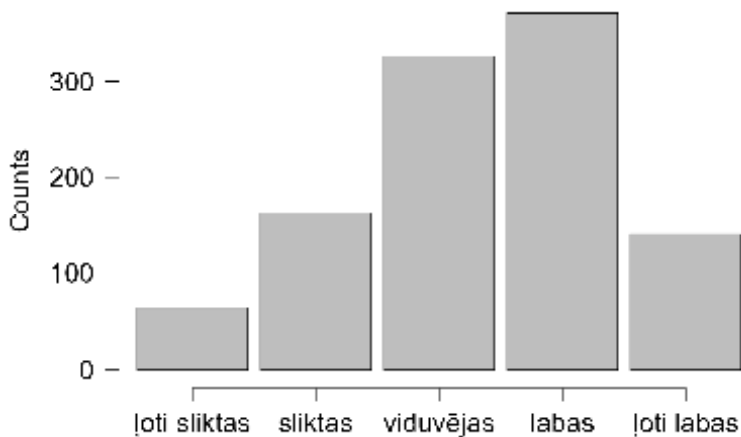
17,5 % respondenti savas zināšanas par dabai draudzīgām saimniekošanas metodēm novērtē kā ļoti labas, 42,3 % - labas, 30 % - viduvējas, 8,8 % - sliktas un 1,4 % - ļoti sliktas (Attēls 25).

Attēls 25

5.7. Zināšanas par interneta vietnēm, piemēram, kur var dalīties par novērotajām dabas vērtībām, par novērotajiem pārkāpumiem dabā

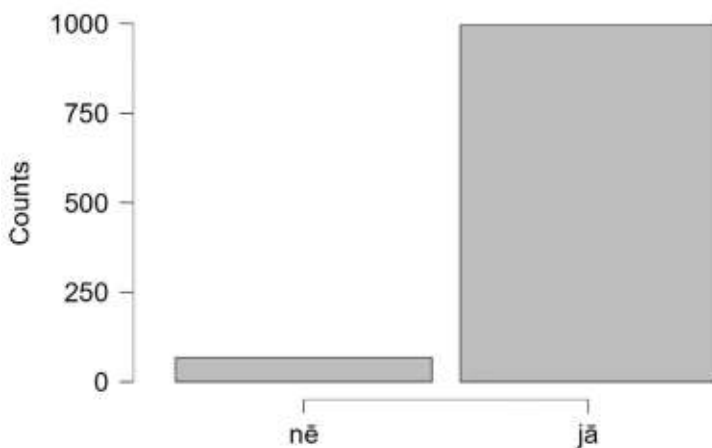
Kopumā sabiedrības zināšanas par interneta vietnēm, kur var dalīties par novērotajām dabas vērtībām, novērotajiem pārkāpumiem dabā, ir **viduvējas**. Savas zināšanas kā ļoti labas par šo jautājumu novērtē 13,2 % respondentu, labas – 34,9 %, viduvējas – 30,6 %, sliktas – 15,3 % un ļoti sliktas – 6 % (Attēls 26). Kopumā piektajai daļai respondentu ir ļoti sliktas vai sliktas ziņas par interneta vietnēm par dabu, par līdzdarbošanos sabiedriskajā monitoringā. Komunikācijā ar sabiedrību ir jāskaidro un jārāda esošās dabas saglabāšanas vietas, lai uzlabotu sabiedrības iesaisti dabas saglabāšanā.

Attēls 26

5.8. Vai Jūs cenšaties uzlabot savas zināšanas par dabu?

93,6 % no visiem respondentiem cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu, 6,4 % - nē (Attēls 27).

Attēls 27

Respondenti, kuri 1. jautājumā norādīja, ka ir ļoti svarīgi un svarīgi rūpēties par dabu, no tiem 94 % ir atbildējuši apstiprinoši, ka cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu. Puse no respondentiem, kas norādīja, ka rūpēties par dabu ir mazsvarīgi, arī cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu, kā arī respondenti, kas norādīja, ka rūpes par dabu ir vidēji svarīgas, no tiem 73,3 % arī cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu (3.tabula zemāk).

Tabula 3

1. Novērtējiet cik, Jūsaprāt, ir svarīgi rūpēties par dabu		5.8. Vai Jūs cenšaties uzlabot savas zināšanas par dabu?		
		nē	jā	kopā
mazsvarīgi	Skaits	3	3	6
	%	0,3	0,3	0,6
vidēji svarīgi	Skaits	8	22	30
	%	0,8	2,1	2,8
svarīgi	Skaits	24	330	354
	%	2,3	31	33,3
ļoti svarīgi	Skaits	33	641	674
	%	3,1	60,2	63,3
kopā	Skaits	68	996	1064
	%	6,4	93,6	100 %

Hī kvadrāta tests

	Vērtība	df	p
χ^2	42,295	3	< .001
χ^2 nepārtrauktības korekcija	42,295	3	< .001
Varbūtības koeficients	23,509	3	< .001
N	1064		

5.9. Ja atbildējāt, ka nav zināšanu vai to ir ļoti maz: ko Jūs darāt, lai uzlabotu savas zināšanas par Latvijas dabu?

Lai uzlabotu savas zināšanas par Latvijas dabu aptaujātie atzīmējuši, ka klausās, lasa, dodas dabā, pēta, vēro, ceļo, ieklausās, iet, fotografē, mācās, meklē, mēģina, seko, skatās, studē! Meklē informāciju internetā, skatās filmas, t.sk. dokumentālās filmas, apmeklē kursus, apmācības.

5.10. Kuriem viedokļu paudējiem vai informācijas avotiem Jūs uzticaties attiecībā par norisēm Latvijas dabā?

Visvairāk aptaujāto uzticas zinātnei, atsevišķiem pētniekiem, ekspertiem, profesionāļiem, DAP, Latvijas Dabas fondam, Pasaules Dabas fondam, Latvijas Ornitologu biedrībai, institūtam "Silava" Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātei, Dabas aizsardzības datu bāzei Ozols, Dabas muzejam, raidījuma "Vides fakti", daļēji AS "Latvijas valsts meži", Lsm.lv, interneta vietnei <https://www.lvmgeo.lv/>

Atsevišķās atbildēs minēts, ka uzticas lauku ļaudīm (bet ne lielsaimniekiem), mežsaimniecības kooperatīviem, Meža īpašnieku biedrībai, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai,

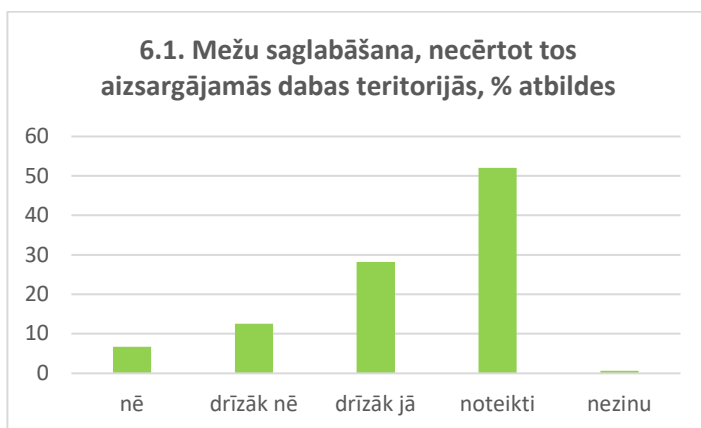
Zemkopības ministrijai, Latvijas sabiedriskajiem medijiem, grāmatām, bioloģijas skolotājam, savam viedoklim, satori.lv, Biškopju biedrībai, interneta vietnei zemeunvalsts.lv, Latvijas televīzijai, Valsts meža dienestam, Latvijas Mednieku Savienībai u.c.

6. Kuras rīcības un pieejas uzskatāt par vajadzīgām Latvijas dabas daudzveidības saglabāšanā?

Respondentiem bija jāizsaka viedoklis par 22 rīcībām un pieejām dabas daudzveidības saglabāšanai Latvijā. Kā visvairāk atbalstošas (atbildes "noteikti") rīcības vai pieejas respondenti atzīmējuši: jāuzlabo valsts iestāžu darbības efektivitāte dabas aizsardzības jautājumos (56,6 %), jūras piekrastes stingra aizsardzība (55,7 %), mežu saglabāšanu necērtot ĪADT (52,1 %), atbalsts invazīvo svešzemju dzīvnieku un augu sugu izskaušanai (52,1 %), mežizstrādes aizliegums putnu ligzdošanas laikā (50,4 %). Viskrasākās viedokļu atšķirības ir par jaunu aizsargājamo dabas teritoriju veidošana vai esošo paplašināšanu: dominē atbalsts (58,5 %) jaunu aizsargājamo dabas teritoriju izveidei, taču tajā pašā laikā ir ievērojams respondentu skaits (41,5 %), kuri stingri neatbalsta vai drīzāk nepiekrīt šai rīcībai. Visvairāk atbilžu "nezinu" (nav bijis pārliecinošs viedoklis vai zināšanas) aptaujātie atzīmējuši par sekojošām rīcībām vai pieejām: bebru skaita samazināšanu (9,4 % respondentu), sauso mežu kontrolētu dedzināšanu (9,1 %) un purvu un citu mitrāju atjaunošanu, likvidējot grāvjus (8,6 %).

6.1. Mežu saglabāšana, necērtot tos aizsargājamās dabas teritorijās

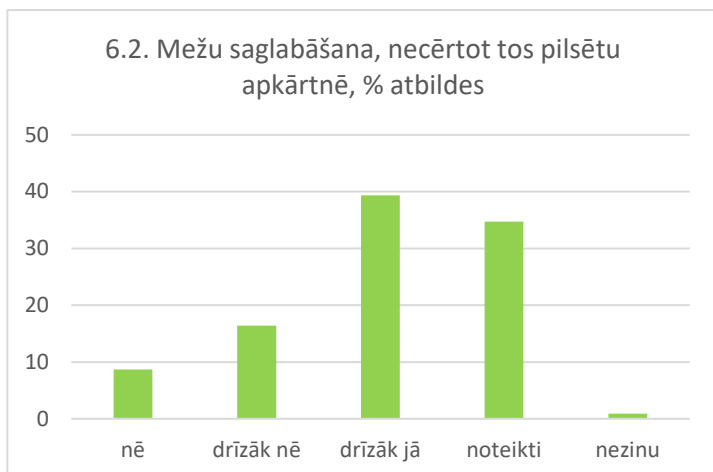
Noteikti mežu saglabāšanai, necērtot tos aizsargājamās dabas teritorijās, piekrīt 52,1 % respondentu, drīzāk jā – 28,2 %, drīzāk nē – 12,5 %, nepiekrīt – 6,7 % un nezina – 0,6 % (Attēls 29).

Attēls 28

6.2. Mežu saglabāšana, necērtot tos pilsētu apkārtnē

Noteikti mežu saglabāšanai, necērtot tos pilsētu apkārtnē, piekrīt – 34,7 % respondentu, drīzāk jā – 39,3 %, drīzāk nē – 16,4 %, nepiekrīt – 8,7 % un nezina – 0,9 % (Attēls 29). Kopumā sabiedrība drīzāk atbalsta mežu saglabāšanu, necērtot tos pilsētu apkārtnēs, kamēr aizsargājamās teritorijās kopumā noteikti atbalsta mežu neciršanu.

Attēls 29

6.3. Nokaltušo koku saglabāšana mežā

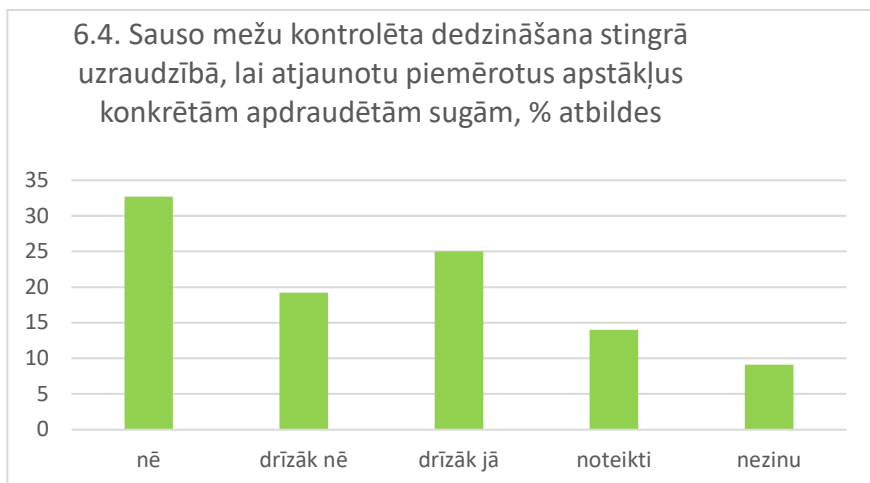
Par nokaltušo koku saglabāšanu mežā viedokļi sadalās trīs lielākās grupās: 32,4 % aptaujāto uzskata, ka drīzāk ir jāsaglabā nokaltušie koki mežā, 26,6 % – drīzāk nē, 24 % – noteikti jāsaglabā, 13 % - nav jāsaglabā un 4 % – nezina (Attēls 30).

Attēls 30

6.4. Sauso mežu kontrolēta dedzināšana stingrā uzraudzībā, lai atjaunotu piemērotus apstākļus konkrētām apdraudētām sugām

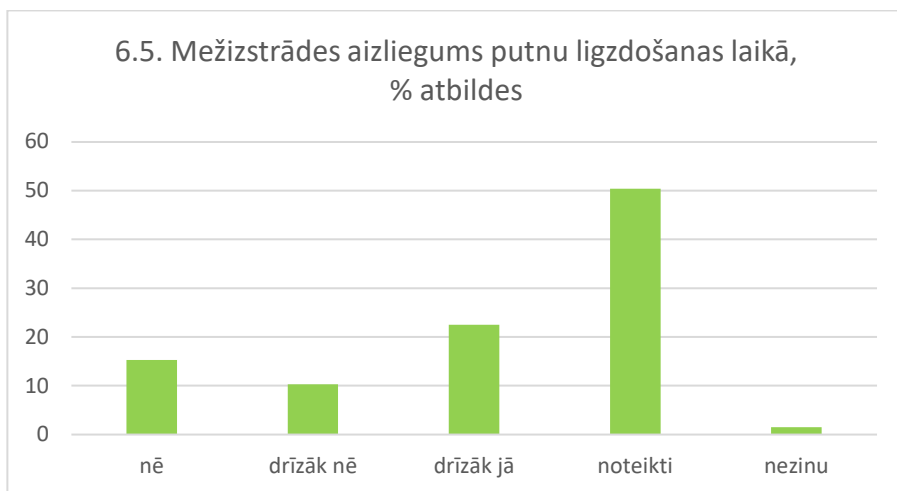
Sauso mežu kontrolētu dedzināšanu stingrā uzraudzībā, lai atjaunotu piemērotus apstākļus apdraudētām sugām, neatbalsta – 32,7 % respondentu, drīzāk nē – 19,3 %, drīzāk jā – 24,9 %, atbalsta – 14,4 % un 9,1 % – nezina (Attēls 31). Šīs metodes lietošanai dabas atjaunošanā un saglabāšanā ir nepieciešams izglītošanas un komunikācijas darbs, lai veidotu izpratni par šīs metodes lietderību. Atvērtajos teksta jautājumos bija piebildes par neizpratni, ka meža ugunsgrēki, kūlas ugunsgrēki ir jāierobežo, jācīnās pret tiem, bet šeit apzināti izmanto šādu mežu kontrolētas dedzināšanas pieeju.

Attēls 31

6.5. Mežizstrādes aizliegums putnu ligzdošanas laikā (1. aprīlis – 30. jūnijs)

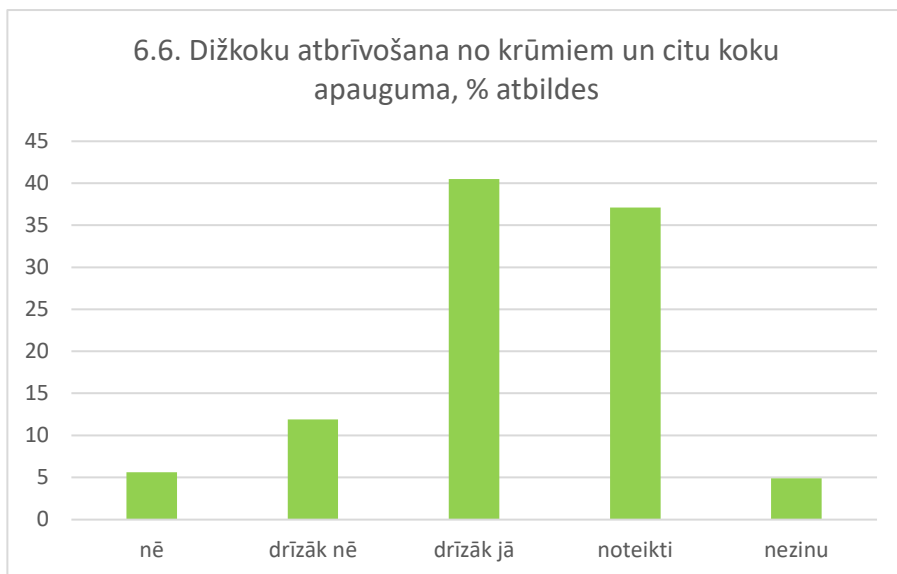
Puse (50,4 %) respondentu noteikti piekrīt mežizstrādes aizliegumam putnu ligzdošanas laikā, drīzāk piekrīt – 22,5 %, drīzāk nepiekrīt – 10,3 % un nepiekrīt – 15,3 %, nezin – 1,5 % (Attēls 32). Kopumā 25,6 % ir noraidoši par mežizstrādes aizliegumu putnu ligzdošanas laikā, šis jautājums arī prasa padziļinātu komunikāciju ar sabiedrību.

Attēls 32

6.6. Dižkoku atbrīvošana no krūmiem un citu koku apauguma

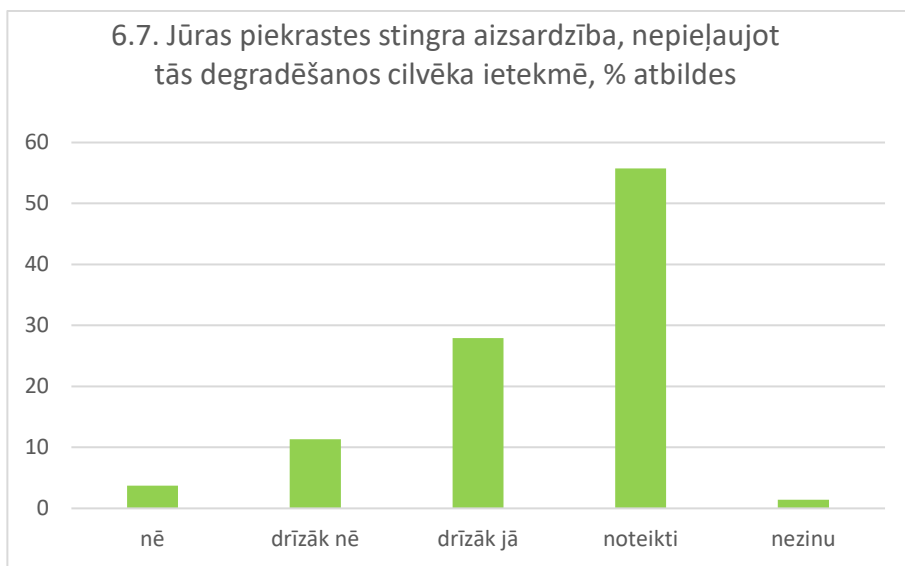
Dižkoku atbrīvošanu no krūmājiem un apauguma drīzāk atbalsta – 40,5 %, noteikti atbalsta – 37,1 %, drīzāk nē – 11,9 % un neatbalsta – 5,5 %, nezin – 4,9 % (Attēls 33).

Attēls 33

6.7. Jūras piekrastes stingra aizsardzība, nepieļaujot tās degradēšanos cilvēka ietekmē

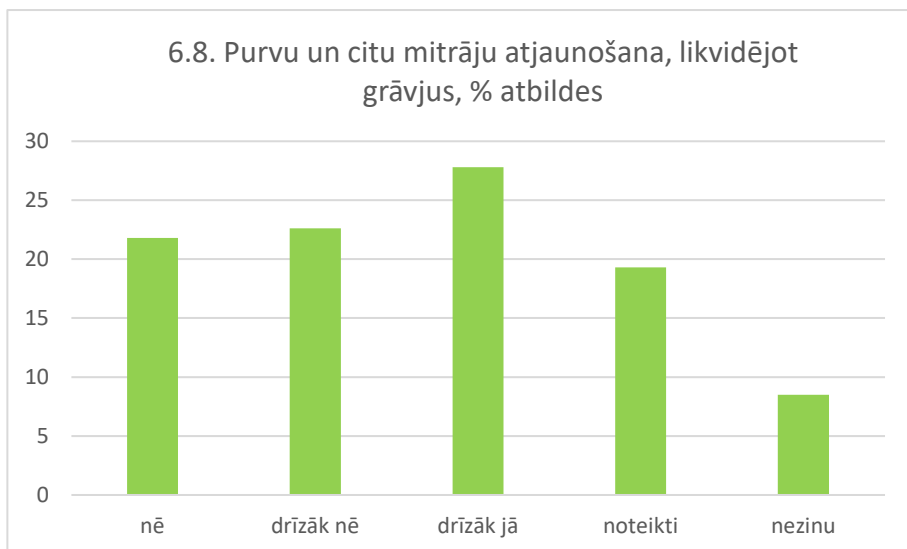
Jūras piekrastes stingru aizsardzību atbalsta 55,7 %, drīzāk atbalsta – 27,9 %, drīzāk neatbalsta – 11,3 % un neatbalsta – 3,7 %, nezin – 1,4 % (Attēls 34).

Attēls 34

6.8. Purvu un citu mitrāju atjaunošana, likvidējot grāvjus

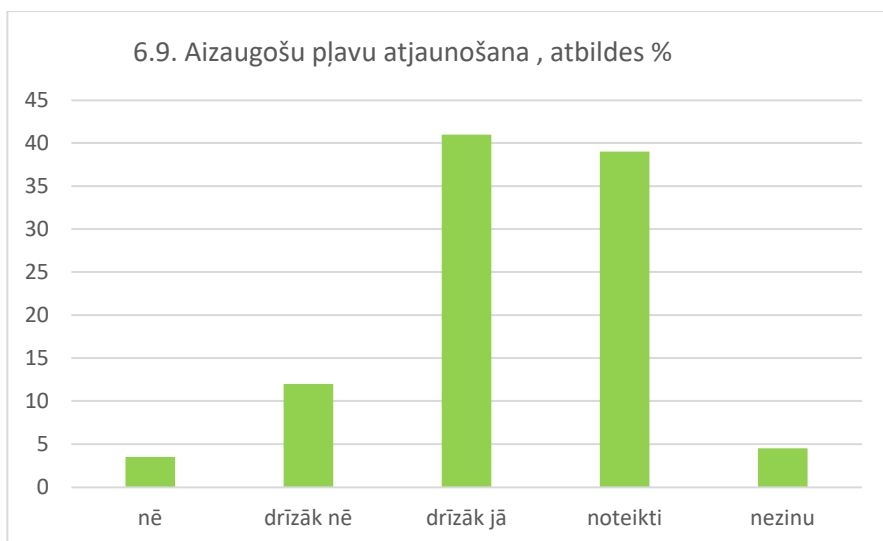
Atbildēs par purvu un mitrāju atjaunošanu, likvidējot grāvjus vērojama liela atbilžu izkliede. Šādas metodes pielietošanu noteikti atbalsta – 19,3 % respondentu, drīzāk atbalsta – 27,8 %, drīzāk neatbalsta – 22,6 %, neatbalsta – 21,8 % un nezin – 8,6 % (Attēls 35). Augsts īpatsvaram ir atbildei "nezinu", kas norāda par zināšanu trūkumu šīs metodes lietošanā dabas saglabāšanā (ieguvumiem un vai zaudējumiem), tās ietekmi tautsaimniecībā.

Attēls 35

6.9. Aizaugošu pļavu atjaunošana (piemēram, cērtot krūmus, atjaunojot pļaušanu u.tml.)

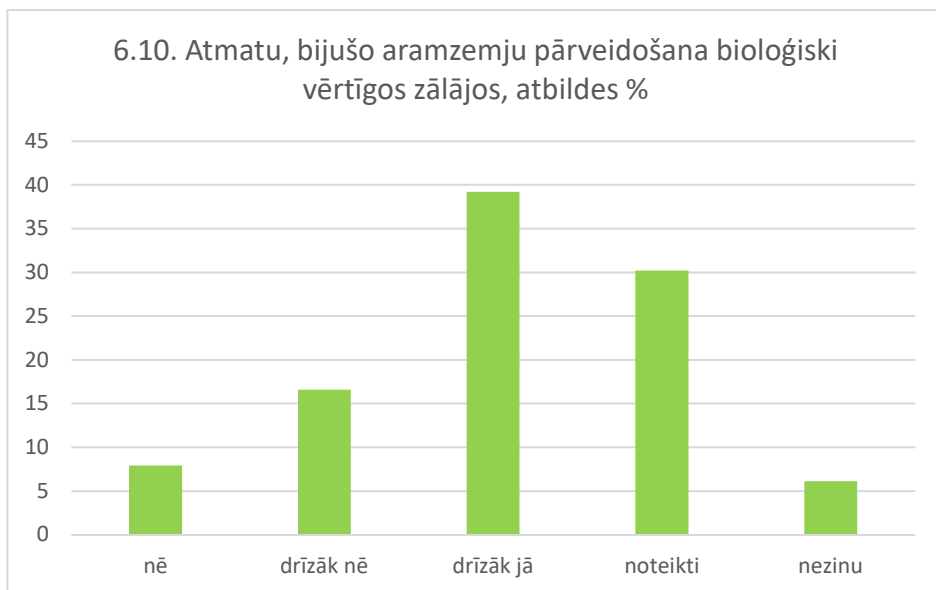
Sabiedrība kopumā drīzāk atbalsta (41 %) aizaugošu pļavu atjaunošanu, noteikti – 38,9 %, drīzāk neatbalsta – 12 %, neatbalsta – 3,6 % un nezina – 4,5 % (Attēls 36).

Attēls 36

6.10. Atmatu, bijušo aramzemju pārveidošana bioloģiski vērtīgos zālājos

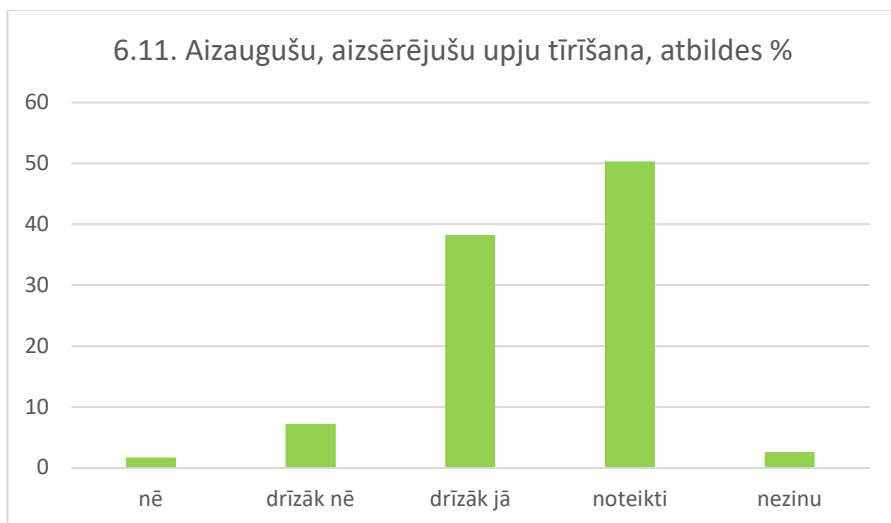
Atmatu, bijušo aramzemju pārveidošanu bioloģiski vērtīgos zālājos noteikti atbalsta – 30,2 % respondentu, drīzāk atbalsta – 39,2 %, drīzāk neatbalsta – 16,6 %, neatbalsta – 7,9 % un nezina – 6,1 % (Attēls 37).

Attēls 37

6.11. Aizaugušu, aizsērējušu upju tīrīšana (ūdensaugu pļaušana un izvākšana, sanesumu izvākšana)

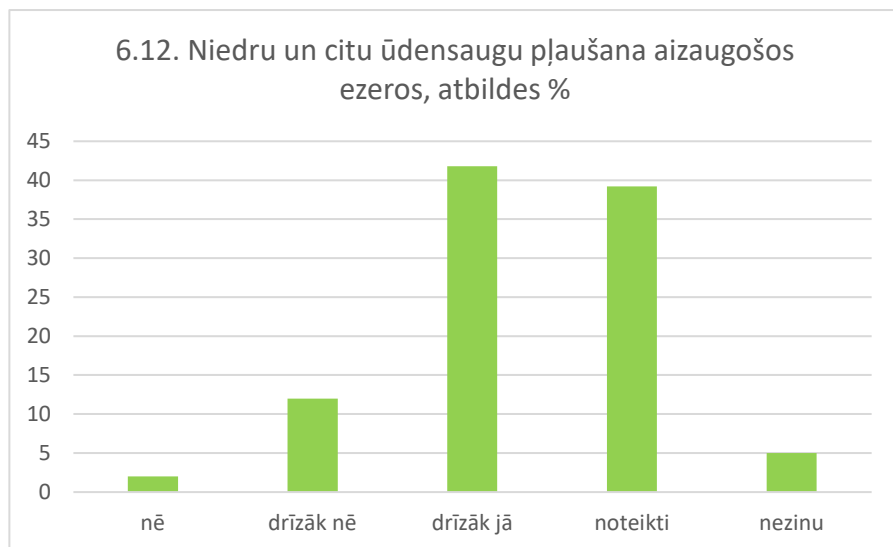
Puse (50,3 %) respondentu noteikti atbalsta aizaugušu, aizsērējušu upju tīrīšanu, drīzāk atbalsta – 38,2 %, drīzāk neatbalsta – 7,2 %, neatbalsta – 1,7 %, nezin – 2,6 % (Attēls 38).

Attēls 38

6.12. Niedru un citu ūdensaugu pļaušana aizaugošos ezeros

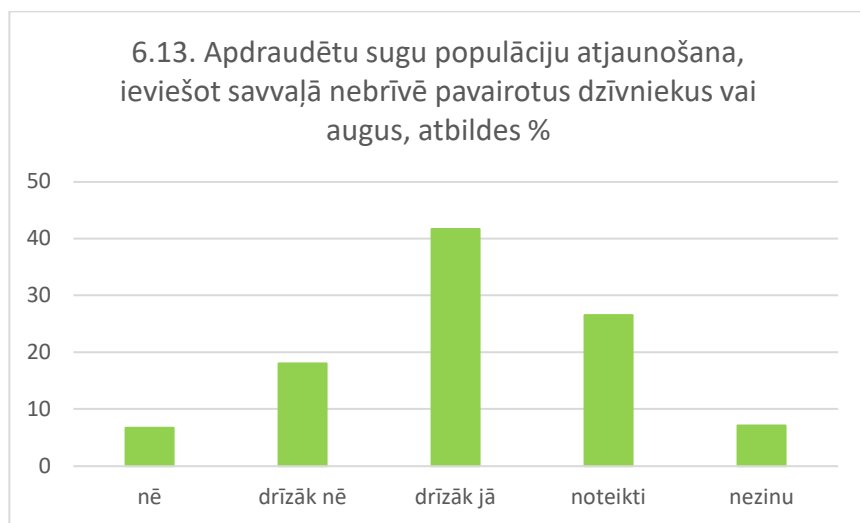
Niedru un citu ūdensaugu pļaušana aizaugošos ezeros atbalsta 39,2 % respondentu, drīzāk atbalsta – 41,8 %, drīzāk neatbalsta – 12 %, neatbalsta – 2 %, nezin – 5 % (Attēls 39).

Attēls 39

6.13. Apdraudētu sugu populāciju atjaunošana, ieviešot savvaļā nebrīvē pavairotus dzīvniekus vai augus

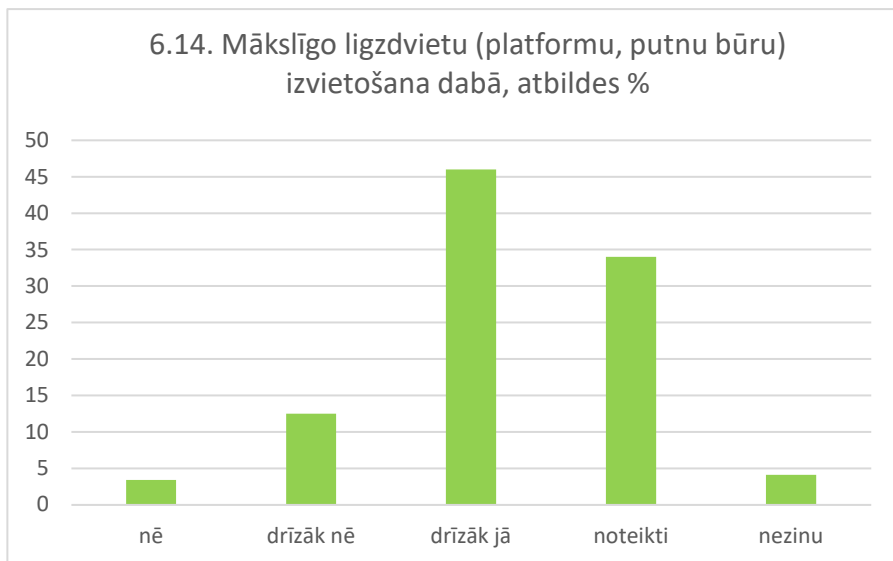
Apdraudētu sugu populāciju atjaunošanu, ieviešot savvaļā nebrīvē pavairotus dzīvniekus vai augus, noteikti atbalsta – 26,5 % respondentu, drīzāk atbalsta – 41,7 %, drīzāk neatbalsta – 18 %, neatbalsta – 6,7 % un nezina – 7,1 % (Attēls 40).

Attēls 40

6.14. Mākslīgo ligzdvieta (platformu, putnu būru) izvietošana dabā

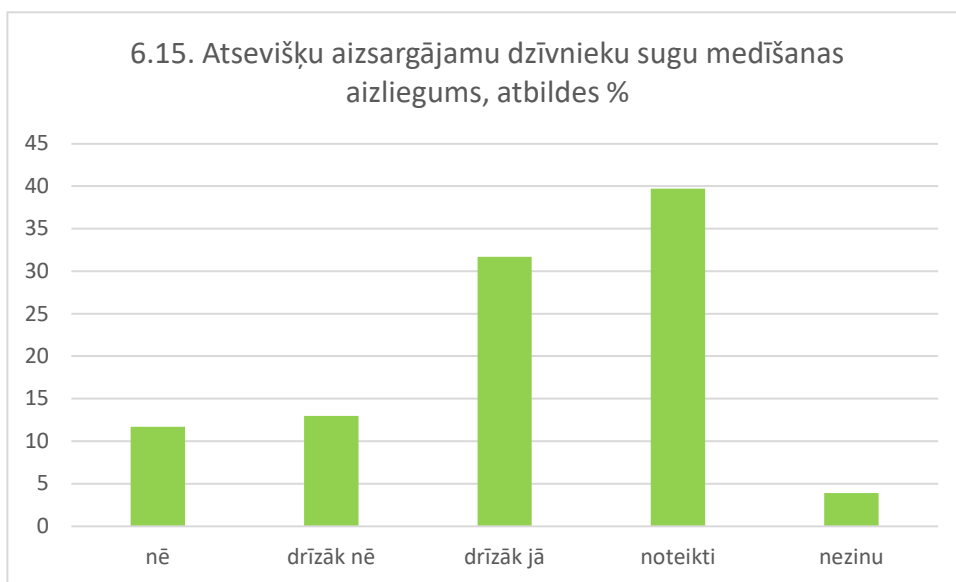
Kopumā sabiedrībā ir atbalsts mākslīgo ligzdvieta (platformu, putnu būru) izvietošana dabā, to noteikti atbalsta – 33,9 % aptaujāto, drīzāk atbalsta – 46,1 %, drīzāk neatbalsta – 12,5 %, neatbalsta – 3,4 % un nezina – 4,1 % (Attēls 41).

Attēls 41

6.15. Atsevišķu aizsargājamo dzīvnieku sugu medīšanas aizliegums

Gandrīz ceturtdaļa respondentu nepiekrīt (11,7 %) vai drīzāk nepiekrīt (13 %) atsevišķu aizsargājamo dzīvnieku sugu medīšanas aizliegumam. Vairākums atbalsta medīšanas aizliegumu, noteikti atbalsta – 39,7 %, drīzāk atbalsta – 31,7 % un nezina – 3,9 % (Attēls 42). Jāņem vērā, ka šis ir sabiedrības viedoklis. Ja aptauju veiktu mednieku vidū, tad atbildes varētu atšķirties.

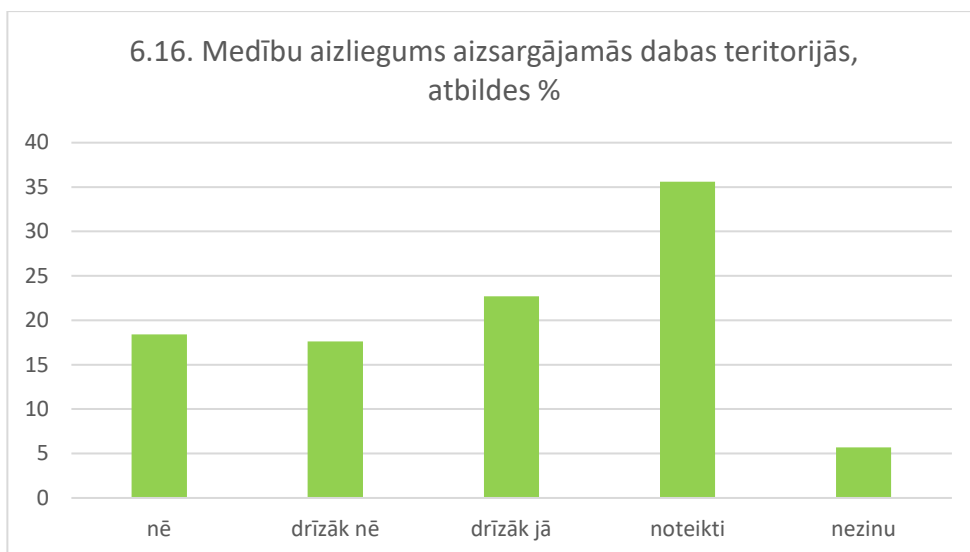

Attēls 42

6.16. Medību aizliegums aizsargājamās dabas teritorijās

Kopumā sabiedrība drīzāk atbalsta medību aizliegumu aizsargājamās dabas teritorijās, taču ir samērā liela atbilžu izkliede. Medību aizliegumu aizsargājamās dabas teritorijās noteikti atbalsta

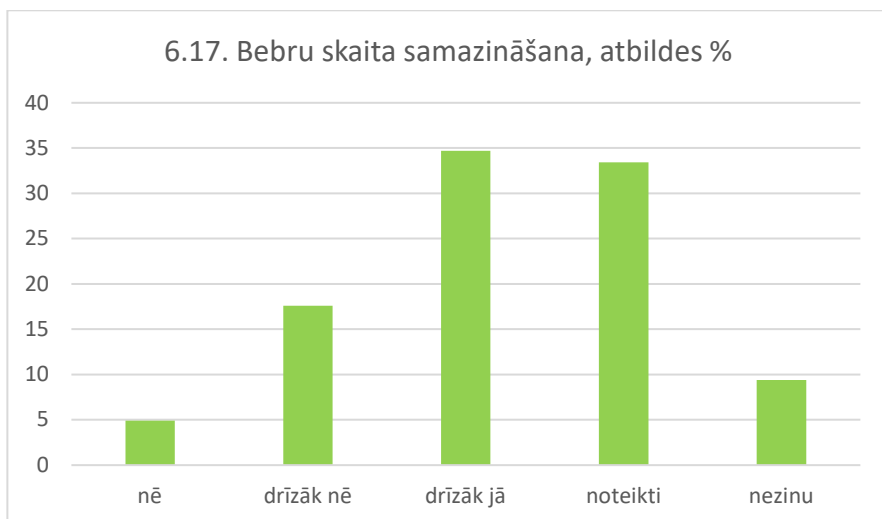
– 35,6 % respondentu, drīzāk atbalsta – 22,6 %, drīzāk neatbalsta – 17,6 %, neatbalsta – 18,4 % un nezina – 5,7 % (Attēls 43).

Attēls 43

6.17. Bebru skaita samazināšana

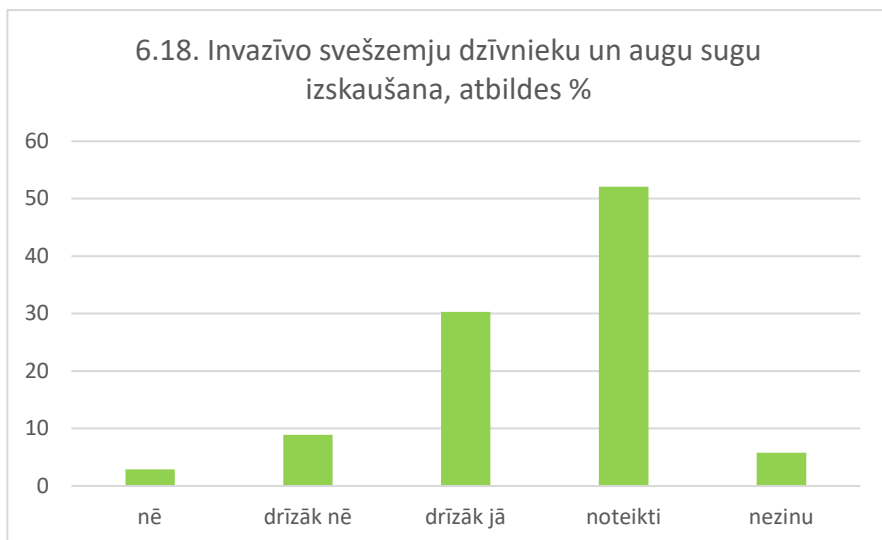
Bebru skaita samazināšanai ir sabiedrības atbalsts, noteikti atbalsta – 33,5 %, drīzāk atbalsta – 34,7 %, drīzāk neatbalsta – 17,6 %, neatbalsta – 4,9 %, nezina – 9,4 % (Attēls 44).

Attēls 44

6.18. Invazīvo svešzemju dzīvnieku un augu sugu izskaušana

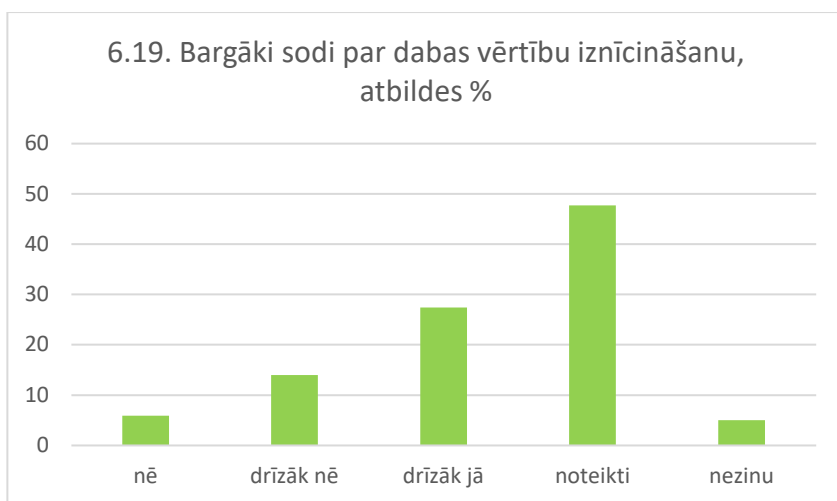
Sabiedrībā ir augsts atbalsts invazīvo svešzemju dzīvnieku un augu sugu izskaušanai. To noteikti atbalsta – 52,1 %, drīzāk atbalsta – 30,3 %, drīzāk neatbalsta – 8,9 %, neatbalsta – 2,9 % un nezina – 5,8 % (Attēls 45).

Attēls 45

6.19. Bargāki sodi par dabas vērtību iznīcināšanu

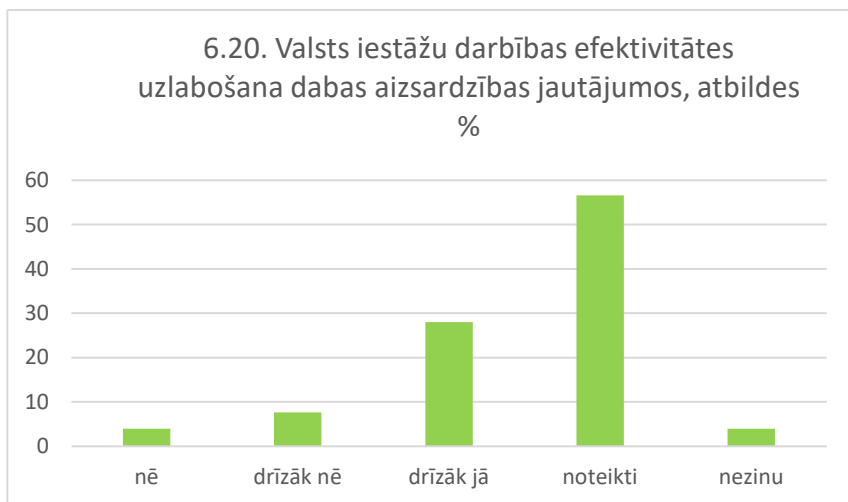
Bargākus sodus par dabas vērtību iznīcināšanu noteikti atbalsta – 47,6 % respondentu, drīzāk atbalsta – 27,4 %, drīzāk neatbalsta – 14,4 %, neatbalsta – 5,9 % un nezina – 5,1 % (Attēls 46).

Attēls 46

6.20. Valsts iestāžu darbības efektivitātes uzlabošana dabas aizsardzības jautājumos

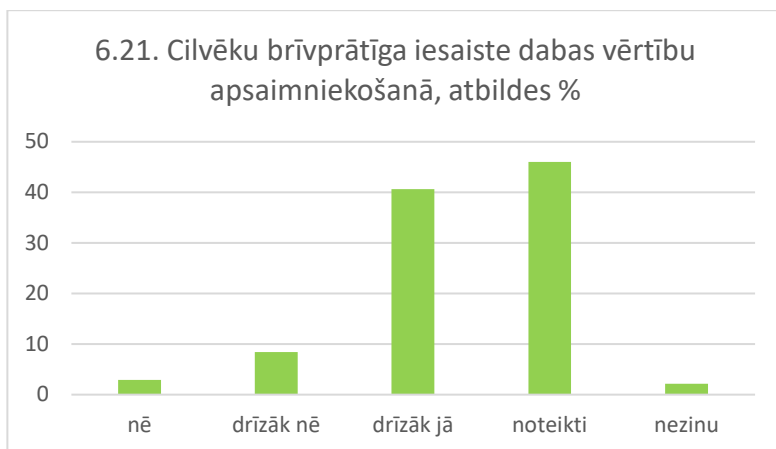
56,6 % respondentu apstiprina, ka būtu jāuzlabo valsts iestāžu darbības efektivitāte dabas aizsardzības jautājumos, drīzāk piekrīt – 28 %, drīzāk nepiekrīt – 7,6 %, nepiekrīt – 3,9 % un nezina – 3,9 % (Attēls 47). Atvērtā teksta jautājumos (3.2. un 3.4.) bija norādes uz vāju dabas aizsardzības valsts institūciju darbu dabas aizsardzības jautājumu risināšanā, t.sk. kapacitātes trūkumu cīņā ar lobijiem.

Attēls 47

6.21. Cilvēku brīvprātīga iesaiste dabas vērtību apsaimniekošanā (talkās, individuāla brīvprātīgā darba veidā)

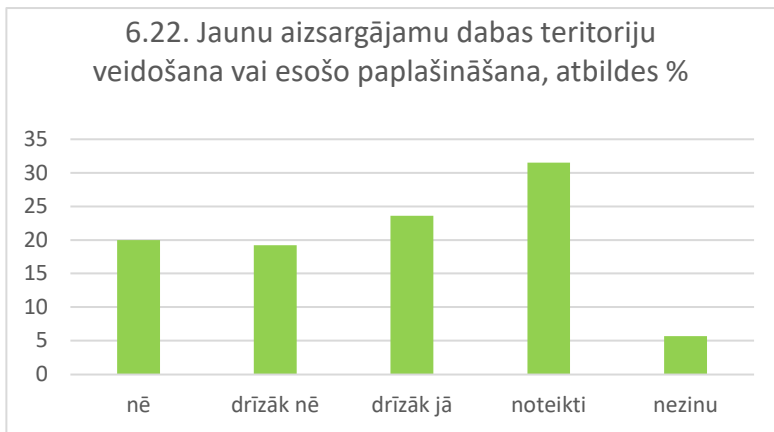
Cilvēku brīvprātīgu iesaisti dabas vērtību apsaimniekošanā noteikti atbalsta – 46 % respondentu, drīzāk atbalsta – 40,6 %, drīzāk neatbalsta – 8,4 %, neatbalsta – 2,9 %, nezin – 2,2 % (Attēls 48). Taču atbildes anketas sadaļā par rīcībām parāda, ka iedzīvotāju patreizējā iesaistīšanās brīvprātīgā dabas vērtību apsaimniekošanā ir ļoti zema.

Attēls 48

6.22. Jaunu aizsargājamo dabas teritoriju veidošana vai esošo paplašināšana

Jaunu aizsargājamo dabas teritoriju veidošanu vai esošo paplašināšanu noteikti atbalsta nedaudz mazāk kā trešdaļa (31,5 %) respondentu, drīzāk atbalsta – 23,6 %, drīzāk neatbalsta – 19,2 %, neatbalsta 20 % nezin – 5,7 % (Attēls 49).

Attēls 49

Kopumā atbildēs dominē atbalsts (58,5 %) jaunu aizsargājamo dabas teritoriju izveidei, taču tajā pašā laikā ir ievērojams respondentu skaits (41,5 %), kuri stingri neatbalsta vai drīzāk nepiekrīt jaunu aizsargājamo teritoriju veidošanai Latvijā. Vienotas nostājas sabiedrībai šajā jautājumā nav.

6.23. Kā citas rīcības tiek minētas: visvairāk sabiedrības izglītošanas funkcija (dažādās vecuma grupās, formātos), piemēram:

- *panākt sapratni, ka cilvēks ir dabas daļa, nevis daba kalpo cilvēkam*
- *adekvātas kompensācijas zemju īpašniekiem par dabas aizsardzības ierobežojumiem*
- *progresīvas sodīšanas likmes par izdarītiem pārkāpumiem*
- *regulāri atjaunot LSG un MK noteikumus 940 un 396*
- *kapacitātes — cilvēkresursu palielināšana valsts iestādē, kas atbild par dabas aizsardzības jautājumiem*
- *zemju pirkšana vai atsavināšana dabas aizsardzības vajadzībām; tūrisma infrastruktūras izvērtēšana*
- *vai tiešām katrā purvā vajag purva taku?*
- *neveidot dabas aizsardzību, aizliedzot saimniekot; meklēt kompromisus cilvēka interese — dabas [aizsardzība]*
- *atjaunot iepriekš spēkā esošo likumdošanu par līgumu slēgšanu ar tiem privātpašniekiem, kas dzīvo vai kam ir īpašums ĪADT.*

IV Attieksme un rīcības

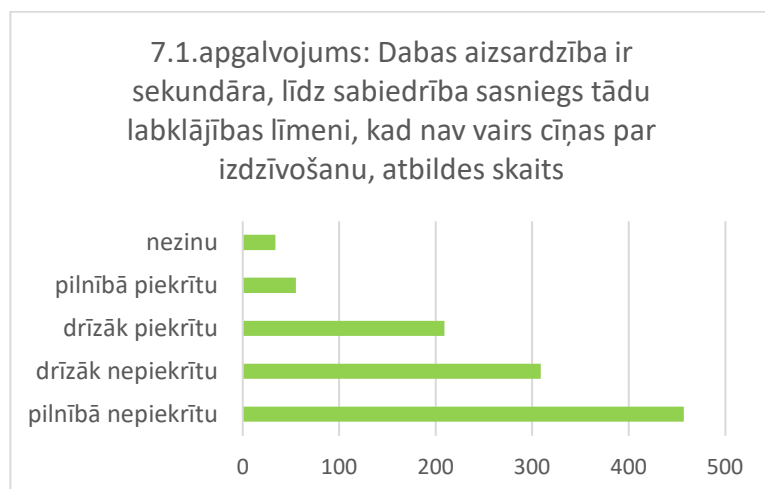
Šajā aptaujas daļā respondentiem bija jāpauž savs viedoklis (attieksme) par 15 dažādiem apgalvojumiem, kas ietver zināšanas par dabu, dabas aizsardzību un sabiedrības vajadzībām, kā arī jāizvērtē sava rīcība 12 piedāvātajās situācijās.

Attieksmes sadaļā visvienotākais viedoklis (85 % respondentu) bija par apgalvojumu, kurš nepieļauj ekonomisko interešu vārdā iznīcināt aizsargājamās sugas, kā arī 78,4 % respondentu

nepiekrīt vai drīzāk nepiekrīt viedoklim, ka dabas aizsardzība nav savienojama ar ekonomisko izaugsmi. Vislielākā viedokļu atšķirība bija apgalvojumā "valsts īpašumā esošie meži jācērt mazāk, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības atpūsties", kur 45 % respondentu nepiekrīt vai drīzāk nepiekrīt apgalvojumam, savukārt 49 % piekrīt vai drīzāk piekrīt šādam apgalvojumam. Savukārt visvairāk atbilžu "nezinu" (nav bijis pārliecinošs viedoklis vai zināšanas) aptaujātie atzīmējuši par esošo kompensāciju sistēmu par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem (27 % respondentu), par Lauku attīstības programmas atbalsta maksājumu sistēmu (26,8%), par apgalvojumu, ka dabas daudzveidību iespējams veicināt, iegādājoties produkciju, kas nāk no bioloģiski vērtīgām pļavām (13,7 %), kā arī par apgalvojumu, ka dabas aizsardzība nav iespējama bez nodokļu paaugstināšanas (11,8 %).

7.1. Dabas aizsardzība ir sekundāra, līdz sabiedrība sasniegs tādu labklājības līmeni, kad nav vairs cīņas par izdzīvošanu

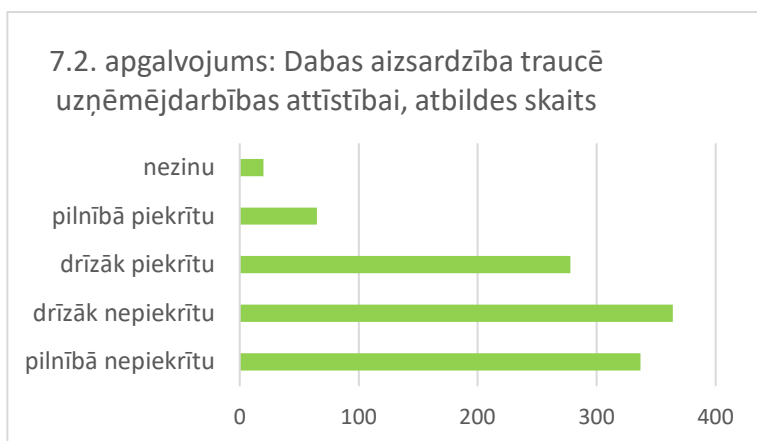
Apgalvojumam, ka dabas aizsardzība ir sekundāra, līdz sabiedrība sasniegs tādu labklājības līmeni, kad nav vairs cīņas par izdzīvošanu, 43 % respondentu pilnībā nepiekrīta, 29 % — drīzāk nepiekrīta, 19,6 % — drīzāk piekrīta, 5,2 % — pilnībā piekrīta, 3,2 % — nezin (Attēls 50). Tajā pat laikā brīvā teksta jautājumos, daudzi norādīja, ka būtiska ir produktu cena, lai tā ir zema, jo ienākumu līmenis ir zems, arī par ierobežojumiem meža izmantošanā, daudzkārt tika norādīts uz kompensāciju apjomu, ka tas ir zems.

Attēls 50

7.2. Dabas aizsardzība traucē uzņēmējdarbības attīstībai

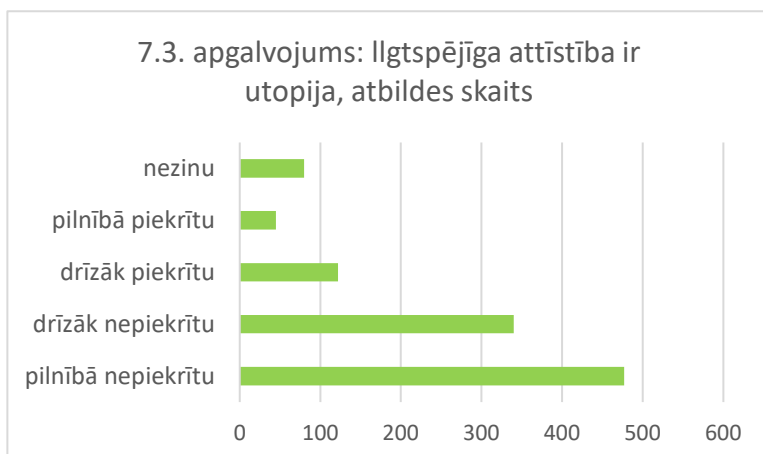
Lielākā daļa respondentu nepiekrīt (34,2 %), daļēji nepiekrīt (31,7 %), ka dabas aizsardzība traucē uzņēmējdarbības attīstībai, 26,1 % - drīzāk piekrīt, 6,1 % - pilnībā piekrīt un nezin – 1,9 % (Attēls 51).

Attēls 51

7.3. Ilgtspējīga attīstība ir utopija

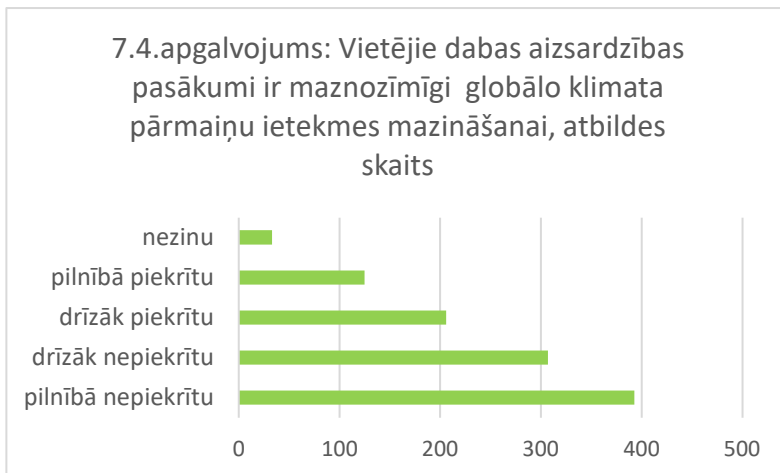
Par ilgtspējīgu attīstību sabiedrība kopumā ir pozitīvi noskaņota, jo 44,8 % pilnībā nepiekrīt, 32 % drīzāk nepiekrīt apgalvojumam, ka ilgtspējīga attīstība ir utopija. Drīzāk piekrīt šādam apgalvojumam 11,5 %, pilnībā piekrīt – 4,2 % un 7,5 % – nezin (Attēls 52).

Attēls 52

7.4. Vietējie dabas aizsardzības pasākumi ir maznozīmīgi globālo klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanai

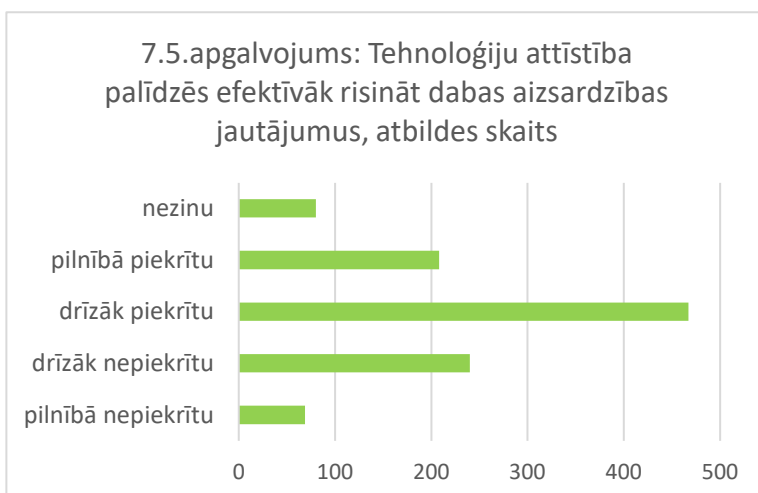
31,2 % respondentu kopumā piekrīt (no tiem pilnībā piekrīt - 11,8 %, drīzāk piekrīt - 19,4 %), ka vietējie dabas aizsardzības pasākumi ir maznozīmīgi globālo klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanai. Drīzāk nepiekrīt – 28,9 % un pilnībā nepiekrīt – 36,9 %, nezin – 3,1 % (Attēls 53).

Attēls 53

7.5. Tehnoloģiju attīstība palīdzēs efektīvāk risināt dabas aizsardzības jautājumus

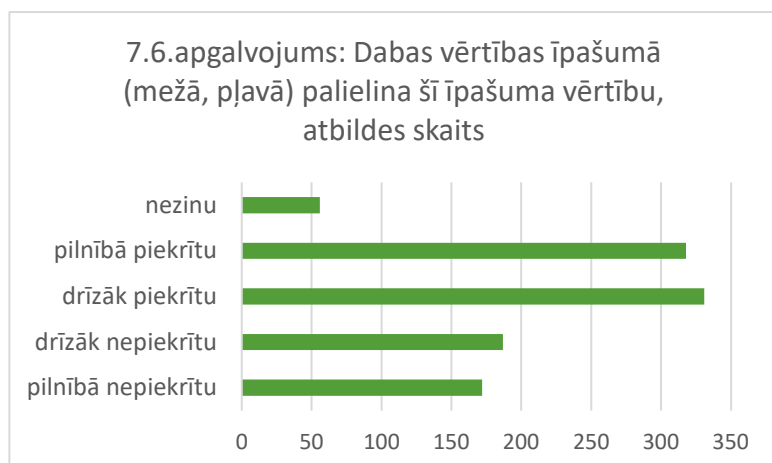
Kopumā sabiedrība drīzāk piekrīt (43,9 %), ka tehnoloģiju attīstība palīdzēs efektīvāk risināt dabas aizsardzības jautājumus, pilnībā tam piekrīt 19,6 %, drīzāk nepiekrīt – 22,6 %, nepiekrīt – 6,5 % un nezina – 7,5 % (Attēls 54).

Attēls 54

7.6. Dabas vērtības īpašumā (mežā, pļavā) palielina šī īpašuma vērtību

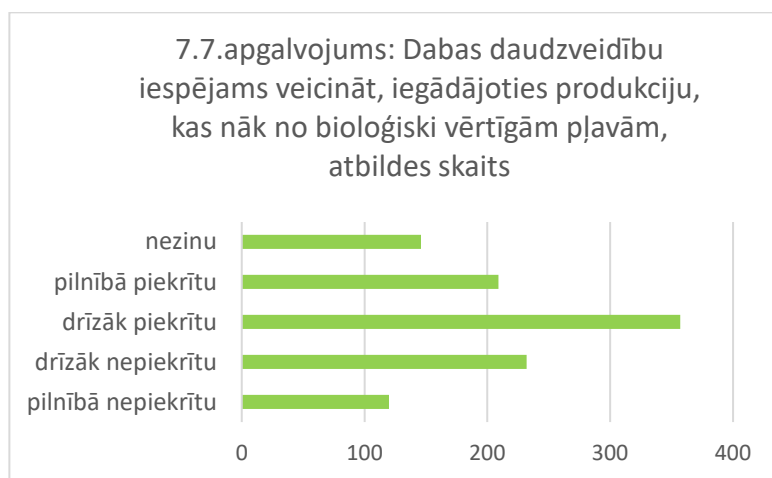
Aptuveni 61 % respondentu piekrīt, ka dabas vērtības īpašumā palielina konkrētā īpašuma vērtību, no tiem pilnībā piekrīt – 29,9 %, drīzāk piekrīt – 31,1 %. Apgalvojumam pilnībā nepiekrīt – 16,2 % un drīzāk nepiekrīt – 17,6 %, nezina – 5,3 % (Attēls 55).

Attēls 55

7.7. Dabas daudzveidību iespējams veicināt, iegādājoties produkciju, kas nāk no bioloģiski vērtīgām pļavām

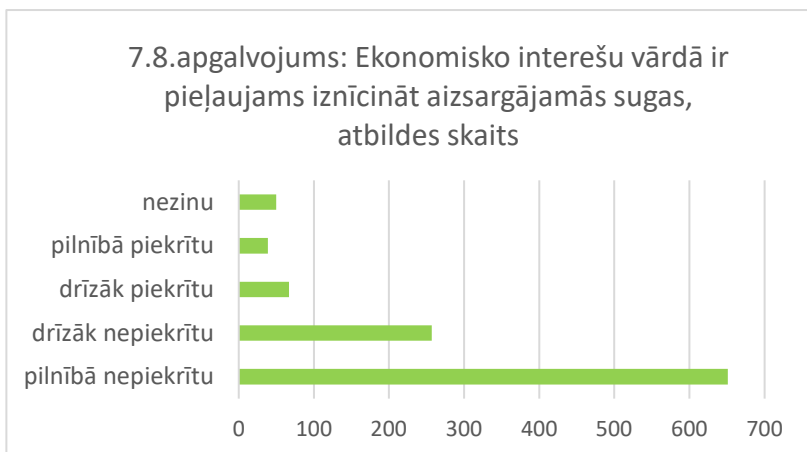
Kopumā sabiedrībā drīzāk piekrīt – 33,6 %, ka dabas daudzveidību iespējams veicināt, iegādājoties produkciju, kas nāk no bioloģiski vērtīgām pļavām. Pilnībā piekrīt – 19,6 %, drīzāk nepiekrīt – 21,8 %, pilnībā nepiekrīt – 11,3 % un nezin – 13,7 % (Attēls 56). Augsts ir respondentu rādītājs, kuri ir atbildējuši, ka nav zināšanu šajā jautājumā.

Attēls 56

7.8. Ekonomisko interešu vārdā ir pieļaujams iznīcināt aizsargājamās sugas

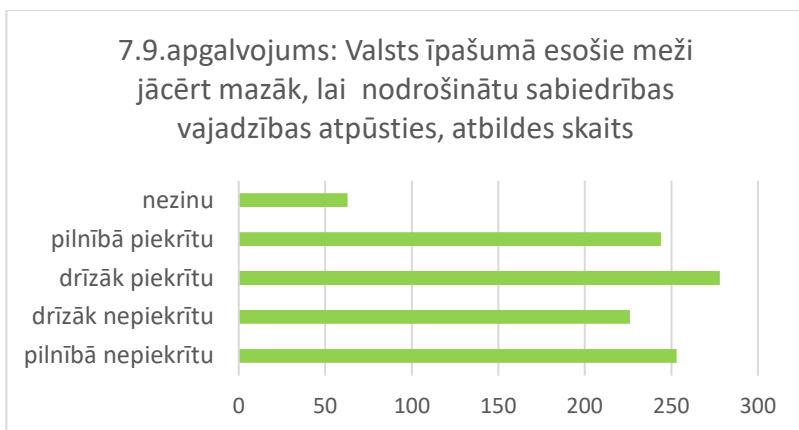
85 % respondentu nepieļauj ekonomisko interešu vārdā iznīcināt aizsargājamās sugas, no tiem 61,2 % - pilnībā nepiekrīt, 24,2 % - drīzāk nepiekrīt. Drīzāk pieļauj – 6,3 %, pilnībā pieļauj – 3,7 % un nezin – 4,7 % (Attēls 57). Atsevišķos komentāros respondenti paiduši arī sašutumu, kā vispār šāds apgalvojums tiek iekļauts aptaujā.

Attēls 57

7.9. Valsts īpašumā esošie meži jācērt mazāk, lai nodrošinātu sabiedrības vajadzības atpūsties

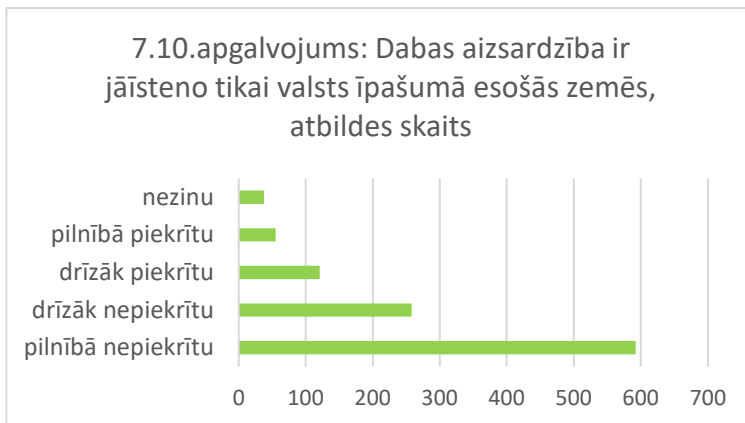
Jautājumā par valsts mežu ciršanas ierobežošanu sabiedrības vajadzībai atpūsties nodrošināšanu ir liela viedokļu izkliede. Pilnībā nepiekrīt tam – 23,8 % respondentu, drīzāk nepiekrīt – 21,2 %, drīzāk piekrīt – 26,1 %, pilnībā piekrīt – 22,9 % un nezin – 5,9 % (Attēls 58).

Attēls 58

7.10. Dabas aizsardzība ir jāīsteno tikai valsts īpašumā esošajās zemēs

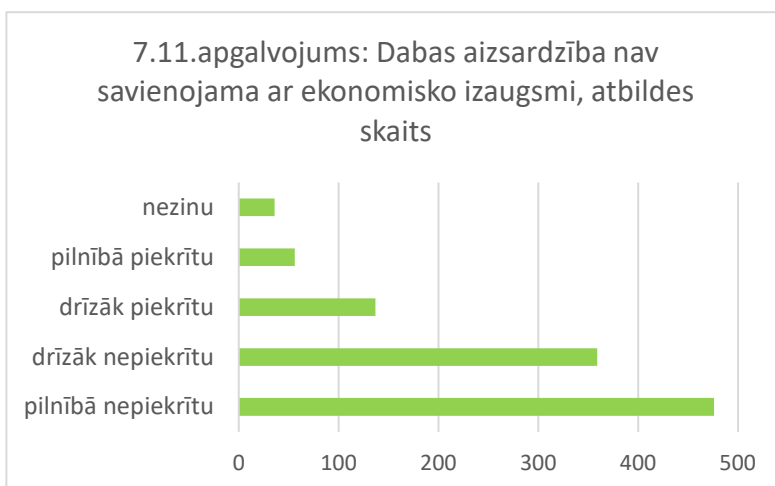
Tam, ka dabas aizsardzība ir jāīsteno tikai valsts īpašumā esošās zemēs, pilnībā piekrīt – 5,2 %, drīzāk piekrīt – 11,4 %, bet drīzāk nepiekrīt – 24,3 % un pilnībā nepiekrīt – 55,6 %, nezin – 3,6 % (Attēls 59).

Attēls 59

7.11. Dabas aizsardzība nav savienojama ar ekonomisko izaugsmi

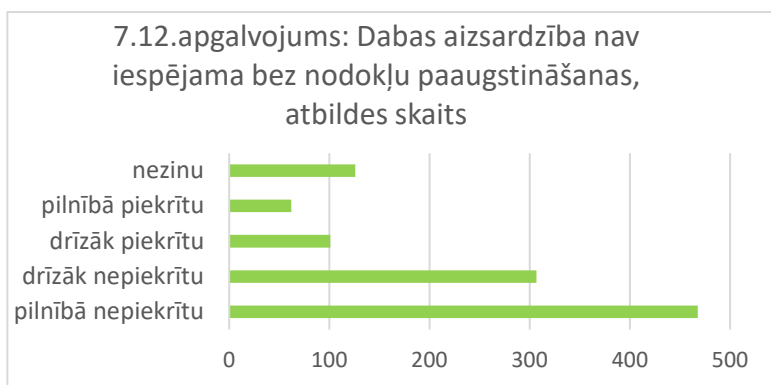
78,4 % respondentu nepiekrīt kopumā šim apgalvojumam. No tiem pilnībā nepiekrīt – 44,7 %, drīzāk nepiekrīt – 33,7 %, drīzāk piekrīt – 12,9 %, pilnībā piekrīt – 5,3 %, nezina – 3,4 % (Attēls 60).

Attēls 60

7.12. Dabas aizsardzība nav iespējama bez nodokļu paaugstināšanas

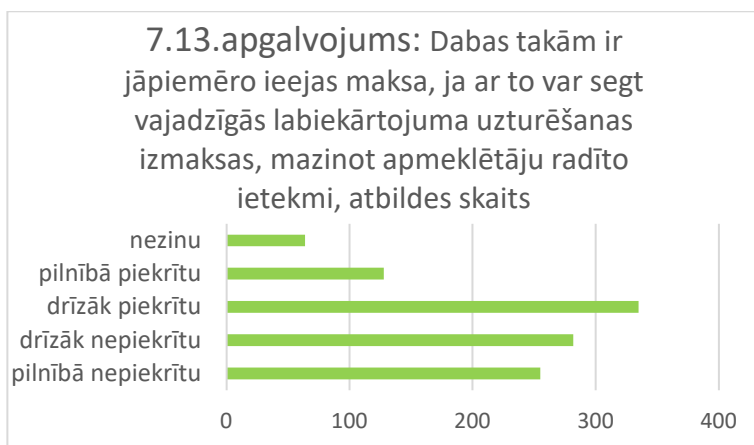
72,9 % respondentu nepiekrīt kopumā šim apgalvojumam, ka dabas aizsardzība nav iespējama bez nodokļu paaugstināšanas. No tiem pilnībā nepiekrīt – 44 %, drīzāk nepiekrīt – 28,9 %, drīzāk piekrīt – 9,5 %, pilnībā piekrīt – 5,8 %, nezina – 11,8 % (Attēls 61). Par dabas aizsardzības finansēšanas principiem, finansējuma avotiem, finansējuma sadalījumu būtu jāstāsta sabiedrībai.

Attēls 61

7.13. Dabas takām ir jāpiemēro ieejas maksa, ja ar to var segt vajadzīgās labiekārtojuma uzturēšanas izmaksas, mazinot apmeklētāju radīto ietekmi

31,5 % respondentu drīzāk piekrīt par ieejas maksas piemērošanu dabas takās, ja ar to var segt vajadzīgās labiekārtojuma uzturēšanas izmaksas, mazinot apmeklētāju radīto ietekmi. Pilnībā piekrīt – 12 %, drīzāk nepiekrīt – 26,5 %, pilnībā nepiekrīt – 24 % un nezina – 6 % (Attēls 62). Jāatzīmē, ka aptauja notika laika periodā, kad iepriekš bija notikusi publiska diskusija "Vai atpūta labiekārtotā dabā mums pienākas bez maksas?" un medijos jau bija pieejamas publikācijas un sižeti par iespējamo ieejas maksas ieviešanu dabas takās.

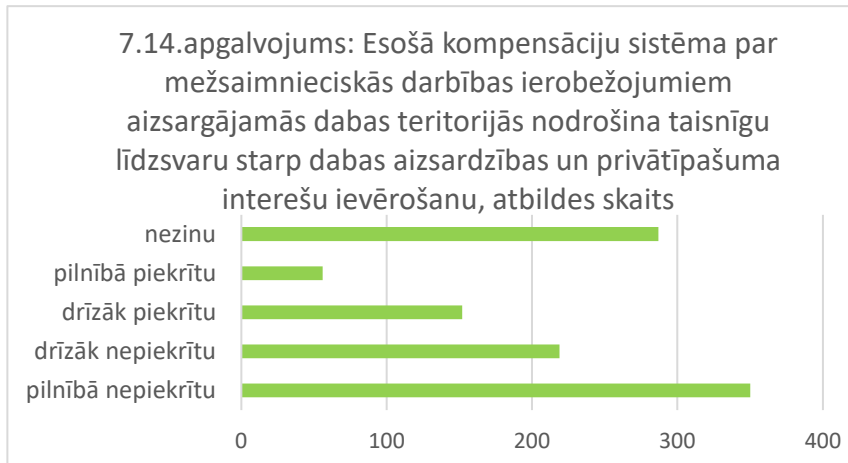

Attēls 62

7.14. Esošā kompensāciju sistēma par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp dabas aizsardzības un privātīpašuma interešu ievērošanu

Visbiežāk sabiedrība pilnībā nepiekrīt - 32,9 % respondentu, drīzāk nepiekrīt – 20,6 %, ka esošā kompensāciju sistēma par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās nodrošina taisnīgu līdzsvaru starp dabas aizsardzības un privātīpašuma interešu ievērošanu. Drīzāk piekrīt – 14,3 %, pilnībā piekrīt – 5,3 % un nezina – 27 % (Attēls 63). Vairāk kā ceturtdaļa respondentu nav varējuši atbildēt uz šo jautājumu, jo iespējams pašu īpašumā nav šādu mežu teritoriju un nav informēti par kompensācijas apmēru par dabas aizsardzības ierobežojumiem.

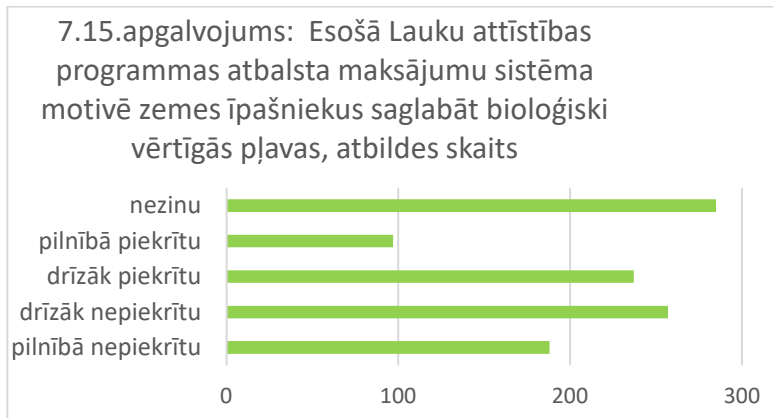
Skaidrojumos par kompensāciju apmēru iespējams ir jāiekļauj salīdzinoši rādītāji, kas cilvēkiem rada izpratni par kompensācijas apmēra adekvātumu.

Attēls 63

7.15. Esošā Lauku attīstības programmas atbalsta maksājumu sistēma motivē zemes īpašniekus saglabāt bioloģiski vērtīgās pļavas

Līdzīgi kā iepriekšējā jautājumā, vairāk kā ceturtdaļa ir atbildējuši "nezin" (26,85 %) uz šo apgalvojumu par esošo Lauku attīstības programmas atbalsta maksājumu sistēmu, vai tā motivē zemes īpašniekus saglabāt bioloģiski vērtīgās pļavas. Pilnībā piekrīt - 9,1 %, drīzāk piekrīt – 22,3 %, drīzāk nepiekrīt – 24,2 % un pilnībā nepiekrīt – 17,7 % (Attēls 64). Brīvā teksta komentāros bija atsevišķas atbildes, kas norādīja, ka esošā Lauku attīstības programmas atbalsta maksājumu sistēma nesekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Attēls 64

7.16. Komentāru apkopojums

33 respondenti bija snieguši komentārus pēc 7.jautājuma apgalvojumiem par dabu, dabas aizsardzību un sabiedrības vajadzībām. Apkopojot sniegtos teksta komentārus var redzēt, ka cilvēkus satrauc zemju īpašniekiem uzliktā lielā atbildība par dabas saglabāšanu bez atbilstoša

finansiāla seguma. Vairāki viedokļi norāda, ka sabiedrībai kopumā ir jā rūpējas par dabas saglabāšanu un aizsardzību, t.sk. pārdomātu un atbildīgu patēriņu. Citāti no teksta komentāriem:

- *Par dabas aizsardzību nav jādodomā tikai zemes īpašniekiem, bet visai sabiedrībai.*
- *Sabiedrībai ir jākompensē īpašniekam tās interesēs uzliktie ierobežojumi.*
- *Pārlieciniet skolotājus strādāt bez maksas skolās. Tad arī pārējai sabiedrībai būs jāpieņem, ka īpašniekiem pašiem jāsedz radušies zaudējumi aizsargājamās dabas teritorijās.*
- *Manuprāt, daudziem pieņemams ir variants kāds ir Latvijas valsts mežos: dabas takas, maršruti. Bet ir arī teritorijas kurām ir tikai ekonomiska nozīme. Šāda taktika būtu attiecināma arī uz citiem īpašniekiem un apsaimniekotājiem.*
- *Šobrīd kopējam labumam vajadzīgā dabas aizsardzība tiek īstenota uz zemes īpašnieku rēķina. Tas ir netaisnīgi. Ja mēs, pilsētnieki, gribam Latvijā dabas vērtības, tad ir jāmaksā tiem, kuri par tām rūpējas savos īpašumos.*
- *Pabalsti mežu īpašniekiem, kuri nedrīkst kaut kādu iemeslu dēļ veikt mežsaimniecisko darbību savā meža teritorijā, ir par mazu.*
- *Kompensāciju un atbalsta sistēma tikai atsevišķos gadījumos tiek akceptēta no zemes īpašnieka puses.*
- *Kompensācijas par ierobežojumiem saimnieciskajai darbībai nenosedz zaudējumus.*
- *Lielsaimnieki zog un zags un viņus lobē Zemkopības ministrija :)*
- *ekonomiskā "izaugsme" patreizējā izpratnē ir ļoti gan cilvēkus, gan dabu degradējoša.*
- *Kamēr turpināsies nemotivēts dabas un ekonomikas pretnostatījums, ko NVO ir pieņēmušas kā aksiomu, nav ko cerēt uz zemes īpašnieku atsaucību dabas aizsardzības jautājumos.*
- *Bioloģiskā daudzveidības saglabāšana nebalstās uz maksājumiem, bet uz to cilvēku apziņu. Atbalsta maksājumu sistēma tikai kompensē izdevumu pasākumus, kas jāveic bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai. Lielo platību īpašniekiem uz matemātikas rēķina, sanāk arī business, kam nav sakara ar pārlicību.*
- *Dabas aizsardzība īsti nav savietojama ar industriālajam saimniekošanas metodēm. Vienlaicīgi bez tām nevaram iztikt. Jaut ir par patērētāju - patreiz tam ir ļoti ierobežotas spējas ar patēriņu un naudu stimulēt mazāk industriālu saimniekošanu.*
- *jāatrod balanss, t.i. kam man pils postažas vidū, kam man daba, ja nav ko ēst.*
- *Atbilžu varianti ir pārāk vispārīgi, katru jautājumu var skatīt no vairākām šķautnēm.*
- *Kāpēc vieniem jānodrošina dabas vērtību saglabāšana (pretēji savām interesēm), lai citi tās tikai izmantotu?*
- *Jāņem vērā apstākļi, ka jebkurš biotops Latvijā ir veidojies cilvēka darbības rezultātā.*
- *Publiskas dabas takas ir nepieciešams vairāk, tad arī nebūs pārslodze jau esošajām, tām vispār būtu jābūt 100% bezmaksas.*
- *Pirms ierīkot neskaitāmas dabas takas, padomāt par to apsaimniekošanu un apmeklētāju radīto ietekmi.*
- *Pirms ierīkot dabas takas vajag izvērtēt ietekmi uz vidi un izdomāt, kā tiks uzturēta taka, kad beigsies projekta finansējums.*
- *No dabas aizsardzības trūkuma visvairāk cieš tieši trūcīgākā sabiedrības daļa, jo viņi ir atkarīgi no tām dabas vērtībām, kas ir tuvumā.*
- *Pēc iespējas vairāk rast pasākumus, kur daba tiek saudzēta un atjaunota, līdzsvarota darbība starp peļņu, vajadzību nodrošināšanu, Mazāk ietekmēt pasaules resursus. Bez dabas un tās cikliskuma cilvēks nevar nodrošināt fizioloģiskā pamat vajadzības.*

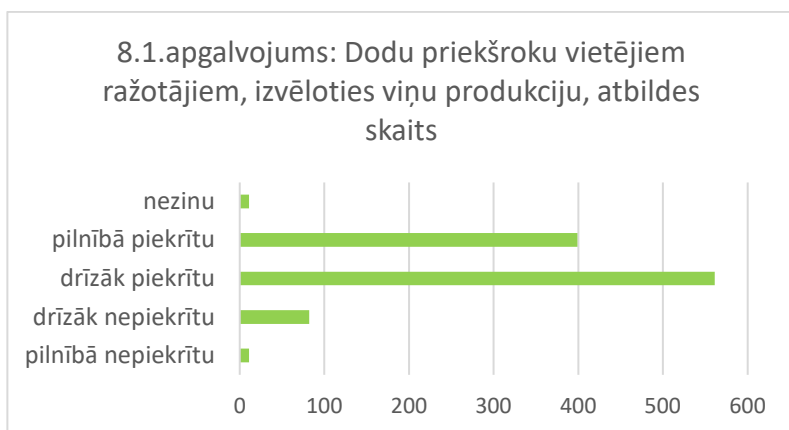
- *Nekorekts jautājums: ekonomisko interešu vārdā iespējams iznīcināt sugas. Protams, jā saglabā sugas, vienlaicīgi, sabalansējot cilvēka un dabas vajadzības. Ilgtspējīga attīstība balstās 3 pilāros: vide, ekonomika, sociālais aspekts, nevienu neizslēdzot.*
- *"Ekonomisko interešu vārdā ir pieļaujams iznīcināt aizsargājamās sugas*" - šāds formulējums neļauj sniegt atbildi pēc būtības. Manuprāt, nekādu interešu dēļ nav akceptējama sugu iznīcināšana, savukārt atsevišķu indivīdu gan, jo parasti sugu tas neapdraud.*
- *Esošā dabas aizsardzības sistēma Latvijā ir ar šauru skatījumu un vērsta tikai uz aprobežojumiem un aizliegumiem.*
- *Jautājumi diemžēl saukļu formā un nav konkrēti. "dabas vērtības īpašumā (mežā, pļavā) palielina šī īpašuma vērtību". Kāda vērtība? Ekonomisko vērtību tas šobrīd tikai samazina.*
- *Dabas aizsardzība sākas ar patēriņa ieražu izmaiņām. Vairāk jāorientējas uz iepakojuma materiālu samazināšanu, daudzos gadījumos jālikvidē nepamatota iepakojuma lietošana, jāatgriežas pie daudzkārt lietojamā stikla iepakojuma utt.*
- *Esošā sistēma ir jāuzlabo.*
- *Dabu mīlu, cienu un esmu daļa no tās. Esmu mednieks, makšķernieks, sēņotājs un dabā esmu visu laiku.*

8. Novērtējiet katru apgalvojumu attiecībā uz Jūsu rīcībām katrā no situācijām

Rezumējot respondentu atbildes rīcību daļā, kā visvairāk atbalstītās darbības ir: cenšanās saglabāt dabas vērtības savā īpašumā (53,4 % respondentu norādījuši kā pilnībā piekrīt un tāpat arī var secināt, ka cenšas to darīt), resursu taupīšana (90,8 % pilnībā piekrita un drīzāk piekrita, ka šo dara). Tāpat vairākums respondentu (90,8 %) norādījuši, ka uztraucas par dzīves vides kvalitāti nākotnē, jo, iespējams, ka īpašumā nākotnē dzīvos viņu bērni un mazbērni.

8.1. Dodu priekšroku vietējiem ražotājiem, izvēloties viņu produkciju

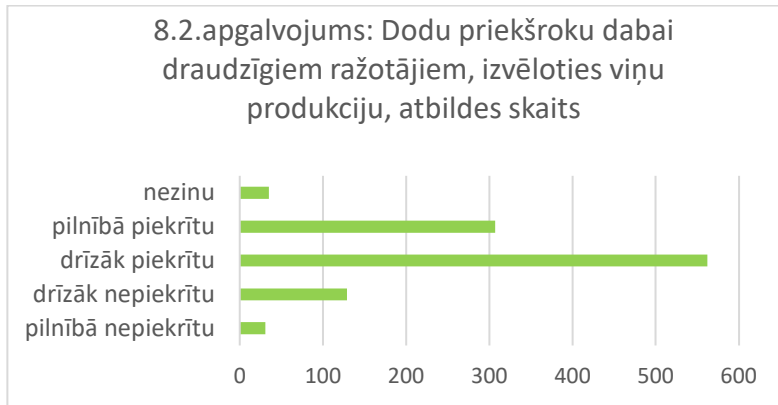
Kopumā drīzāk piekrīt (52,7 % respondentu), ka dod priekšroku vietējiem ražotājiem, izvēloties viņu produkciju. 37,5 % - pilnībā piekrīt, drīzāk nepiekrīt – 7,7 %, pilnībā nepiekrīt – 1 %, nezina – 1 % (Attēls 65).

Attēls 65

8.2. Dodu priekšroku dabai draudzīgiem ražotājiem, izvēloties viņu produkciju

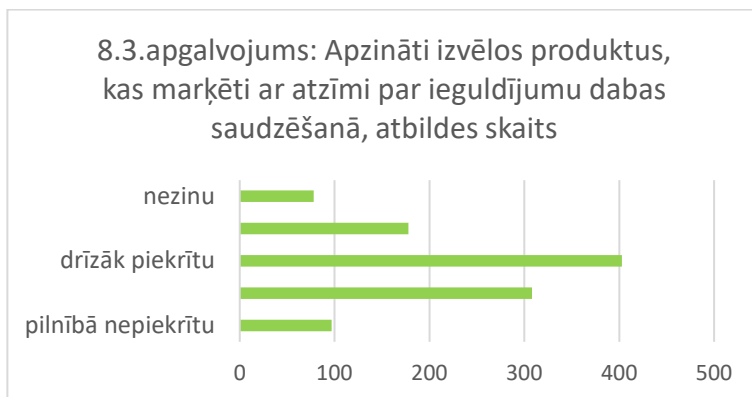
Vairāk kā puse respondentu (52,8 %) drīzāk piekrīt, ka dod priekšroku dabai draudzīgiem ražotājiem, izvēloties viņu produkciju, pilnībā piekrīt – 28,9 %, drīzāk nepiekrīt – 12,1 %, pilnībā nepiekrīt – 2,9 % un nezina – 3,3 % (Attēls 66).

Attēls 66

8.3. Apzināti izvēlos produktus, kas marķēti ar atzīmi par ieguldījumu dabas saudzēšanā

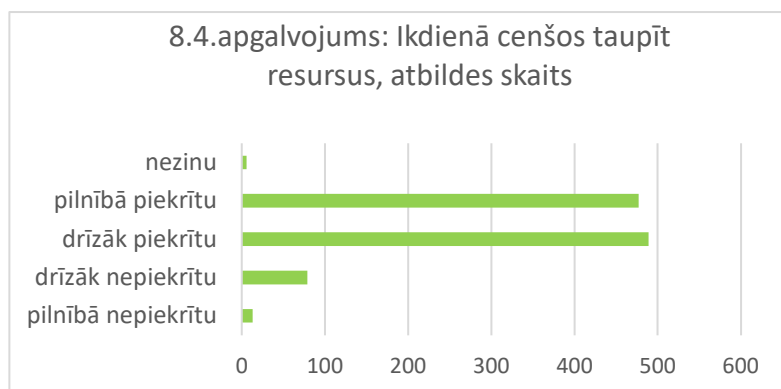
Kopumā respondenti drīzāk piekrīt (37,9 %), ka apzināti izvēlas produktus, kas marķēti ar atzīmi par ieguldījumu dabas saudzēšanā, pilnībā piekrīt – 16,8 %, drīzāk nepiekrīt – 28,9 %, pilnībā nepiekrīt – 9,1 % un nezina – 7,3 % (Attēls 67).

Attēls 67

8.4. Ikdienā cenšos taupīt resursus (elektrību, ūdeni, siltumu u. tml.)

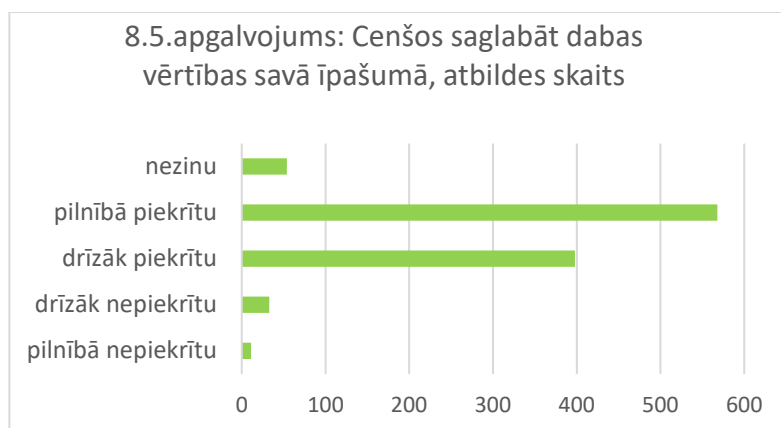
46 % respondentu drīzāk piekrīt, ka ikdienā cenšas taupīt resursus, 44,8 % – pilnībā piekrīt, drīzāk nepiekrīt – 7,4 %, pilnībā nepiekrīt – 2 %, nezina – 0,6 % (Attēls 68).

Attēls 68

8.5. Cenšos saglabāt dabas vērtības savā īpašumā

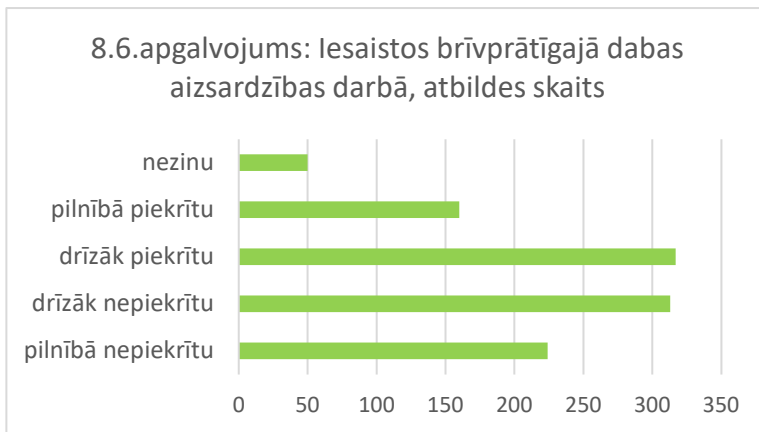
Sabiedrība kopumā pilnībā piekrīt (53,4 %), ka cenšas saglabāt dabas vērtības savā īpašumā, drīzāk piekrīt – 37,4 %, drīzāk nepiekrīt – 3,1 %, pilnībā nepiekrīt – 1 % un nezin - 5,1 % (Attēls 69).

Attēls 69

8.6. Iesaistos brīvprātīgajā dabas aizsardzības darbā

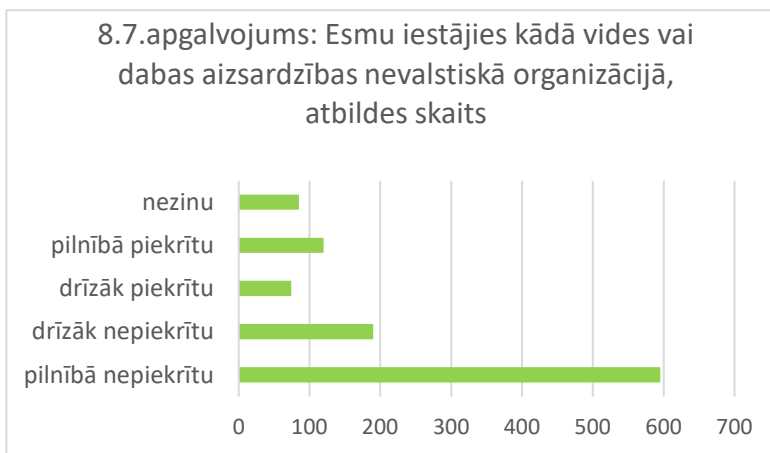
15 % respondentu pilnībā piekrīt, ka iesaistās brīvprātīgajā dabas aizsardzības darbā, drīzāk piekrīt – 29,8 %, drīzāk nepiekrīt – 29,4 %, pilnībā nepiekrīt – 21,1 % un nezin – 4,7 % (Attēls 70).

Attēls 70

8.7. Esmu iestāties kādā vides vai dabas aizsardzības nevalstiskā organizācijā

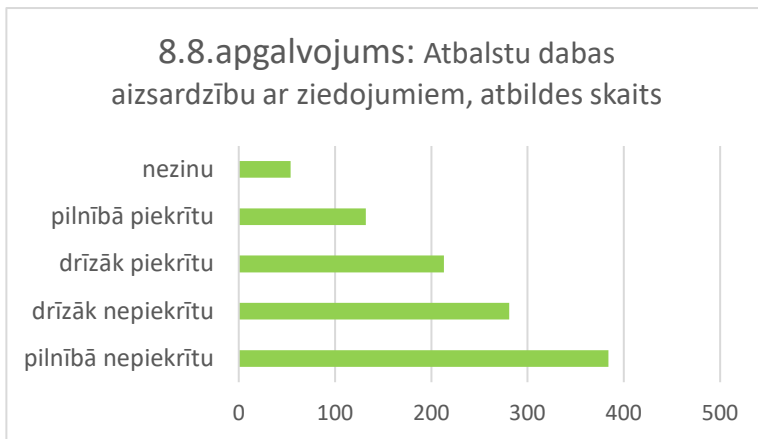
Tikai 11,3 % respondentu ir iestājušies kādā vides vai dabas aizsardzības nevalstiskā organizācijā, drīzāk tam piekrīt – 7 %, drīzāk nepiekrīt – 17,9 %, nav iestājušies nevalstiskā organizācijā – 55,9 % un nezina – 8 % (Attēls 71).

Attēls 71

8.8. Atbalstu dabas aizsardzību ar ziedojumiem

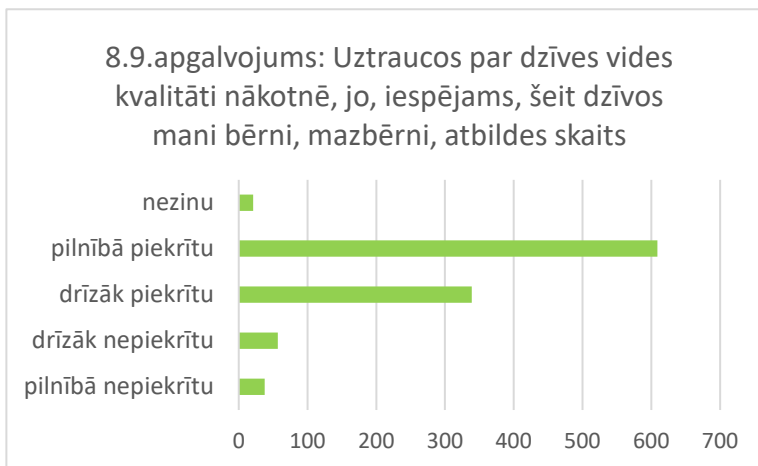
Kopumā pilnībā neatbalsta dabas aizsardzību ar ziedojumiem 36,1 %, drīzāk neatbalsta 26,4 %, drīzāk atbalsta ar ziedojumiem 20 %, pilnībā atbalsta 12,4 % un nezina – 5,1 % (Attēls 72).

Attēls 72

8.9. Uztraucos par dzīves vides kvalitāti nākotnē, jo, iespējams, šeit dzīvos mani bērni, mazbērni

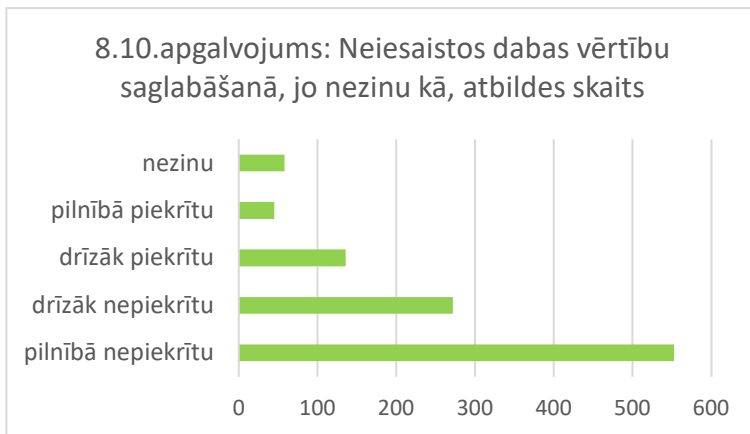
57,2 % respondentu – pilnībā piekrīt, drīzāk piekrīt – 31,9 % respondentu, ka uztraucas par dzīves vides kvalitāti nākotnē, jo, iespējams, šeit dzīvos viņu bērni, mazbērni. Par to pilnībā nesatraucas – 3,6 %, drīzāk nesatraucas – 5,4 % un nezina – 2 % (Attēls 73).

Attēls 73

8.10. Neiesaistos dabas vērtību saglabāšanā, jo nezina kā

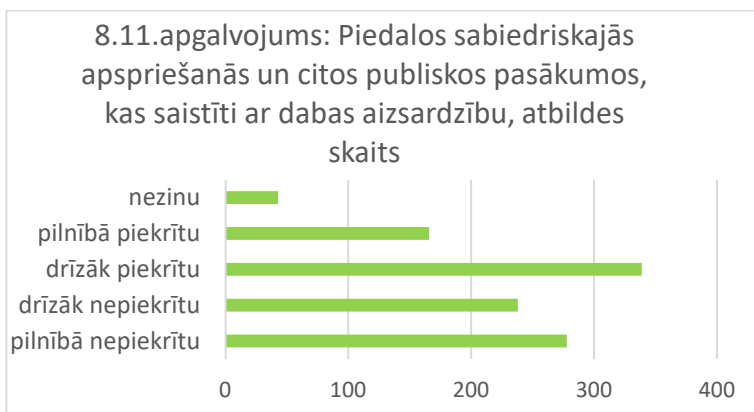
52 % respondentu pilnībā nepiekrīt šādam apgalvojumam un 25,6 % drīzāk nepiekrīt. Sabiedrība savas zināšanas kopumā par dabu vērtē augstu. Pilnībā piekrīt 4,2 % un drīzāk piekrīt 12,8 %, ka neiesaistās dabas vērtību saglabāšanā, jo nezina kā. 5,5 % atbildējuši nezina (Attēls 74).

Attēls 74

8.11. Piedalos sabiedriskajās apspriešanās un citos publiskos pasākumos, kas saistīti ar dabas aizsardzību

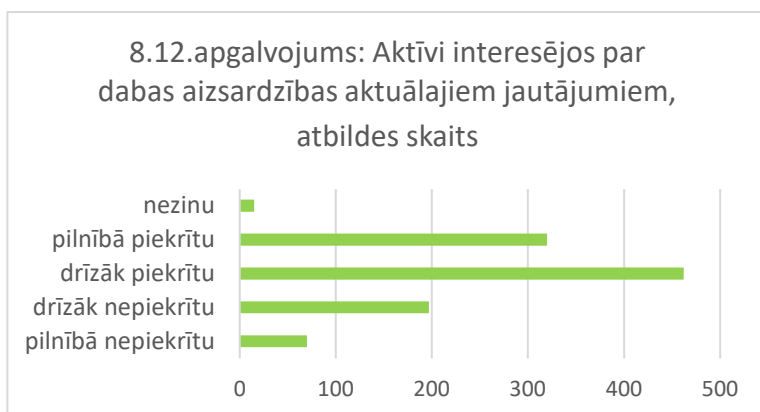
15,6 % ir norādījuši, ka piedalās sabiedriskajās apspriešanās un citos publiskos pasākumos, kas saistīti ar dabas aizsardzību, 31,9 % – drīzāk piedalās, drīzāk nepiedalās – 22,4 %, nepiedalās – 26,1 % un nezin – 4 % (Attēls 75).

Attēls 75

8.12. Aktīvi interesējos par dabas aizsardzības aktuālajiem jautājumiem

30,1 % pilnībā piekrīt un 43,4 % drīzāk piekrīt, ka aktīvi interesējas par dabas aizsardzības aktuālajiem jautājumiem, kas saskan ar atbildi uz jautājumu, ka respondenti papildina savas zināšanas dabas aizsardzībā. Drīzāk nepiekrīt – 18,5 % un pilnībā nepiekrīt – 6,6 % un nezin – 1,4 % (Attēls 76).

Attēls 76

V Produkti no dabiskām pļavām (bioloģiski vērtīgiem zālājiem)

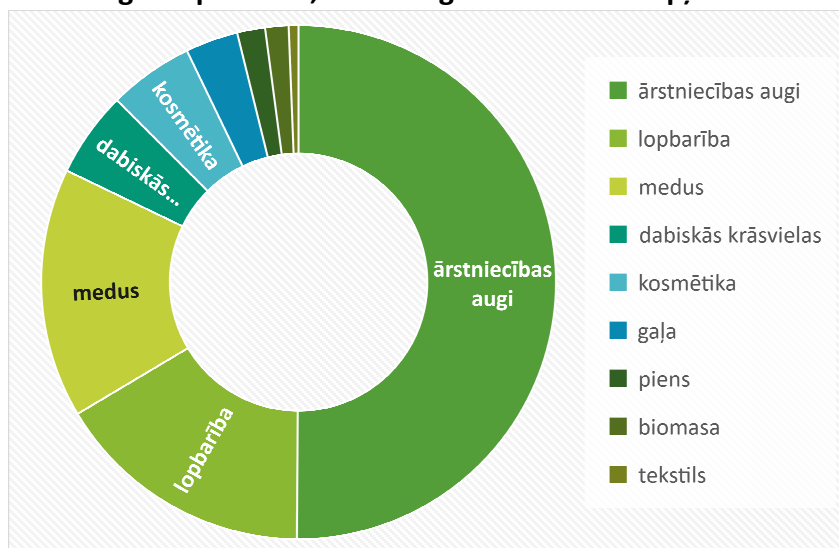
Aptaujas tematiski noslēdzošā daļa tika veltīta jautājumiem, kuri atklāj respondentu zināšanas par dabiskajām pļavām. Uz atvērto jautājumu "Kas raksturo dabisku pļavu?" respondentu biežāk (minēts 421 atbildē) minētais raksturvārds bija **"daudzveidība"**, to papildina atbildes ar dažādu augu, sugu, ziedu, faunas, kukaiņu, faunas un floras daudzveidības nosaukumiem. Vairākās atbildēs minēts tieši skaitliskais sugu daudzums uz teritorijas vienību, piemēram, "50 un vairāk augu sugu uz vienu kvadrātmētru". Tāpat daudzās atbildēs minēts laika posms, piemēram: "lauks, kurš ilgstoši nav uzarts". Vairāki respondenti norāda arī uz konkrētu laika posmu - "20 gadus nav uzarts".

No 9 respondentiem piedāvātajiem produktu variantiem, ko var iegūt no dabiskajām pļavām, kā visraksturīgāko produktu 100 % respondentu atzīmēja **ārstniecības augus vai zāļu tējas**. Kā otru raksturīgāko produktu (44,3 %) atzīmēja lopbarību. Kā trešais raksturīgākais - medus (72,5 %). Citi, kas minēti biežāk pie otrās kategorijas: dabiskās krāsvielas (15,7 %) un kosmētikas produkti (15 %).

1. raksturīgākais produkts	2. raksturīgākais produkts	3. raksturīgākais produkts
100 % ārstniecības augi, zāļu tējas	44,3 % lopbarība (siens, zāles granulas) 15,7 % dabiskās krāsvielas 15 % kosmētikas produkti 10,8 % medus (t.sk. ziedputekšņi, propoliss, vasks) 9,8 % gaļa un gaļas izstrādājumi 4,4 % biomasas enerģijas ražošanai	72,5 % medus (t.sk. ziedputekšņi, propoliss, vasks) 10,5 % piens un piena produkti 9,2 % lopbarība (siens, zāles granulas) 3,7 % tekstilizstrādājumi (piemēram, no aitu vilnas) 1,9 % kosmētikas produkti 1,2 % cits 0,8 % dabiskās krāsvielas 1,2 % gaļa un gaļas izstrādājumi

Visretāk tika atzīmēti tekstilizstrādājumi un biomasas enerģijas ražošanai. Ņemot vērā prioritāti no 1 līdz 3 raksturīgākajiem produktiem no dabiskajām pļavām, tika izveidots kopsavilkums par visiem produktiem (1. vietā nosauktajiem produktiem katram tika piešķirti 3 punkti, 2.vietā - divi punkti un trešajā vietā - 1 punkts) (Attēls 77).

Raksturīgākie produkti, ko var iegūt no dabiskām pļavām

Attēls 77

9.10. Citi minētie raksturīgie produkti, ko var iegūt no dabiskām pļavām

Komentārus par citiem produktiem papildus, kurus var iegūt no dabiskajām pļavām norādīja 6 aptaujātie:

- Foto
- Prieks
- Estētiskais baudījums
- Vieta, kur ligzdot putniem, uzturēties putniem, zvēriem
- Zāle kompostam
- Pirtsslotas, augi - skrubim, ziepēm, savvaļas ogas, sēnes

10. Respondentu ieskatā prioritārā secībā iegūstamie produkti no dabiskām pļavām

Uz šo jautājumu 23 respondenti bija norādījuši, ka tehniski nav izdevies sarunāt produktus kā iecerēts. Līdz ar to datu atainojumā ir iespējama kļūda līdz 2%.

Tabula 4 Pārskats par iegūstamiem produktiem no dabiskām plāvām, respondentu ranžējumā no 1. līdz 9. prioritātei.

	PRIORITĀTE								
iegūstamie produkti	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ārstniecības augi un zāļu tējas	599	266	64	53	39	32	7	3	1
biomasa enerģijas ražošanai	23	135	137	73	81	115	90	103	307
dabiskas krāsvielas	2	28	194	223	117	113	186	142	59
gaļa un gaļas produkti	49	60	68	231	211	117	114	107	107
kosmētikas produkti	5	30	105	84	220	198	153	165	104
lopbarība (siens, zāle, granulas)	157	121	172	116	109	189	119	54	27
medus, t.sk ziedputekšņi propoliss	184	337	170	81	57	36	168	24	7
piens un piena produkti	39	77	124	148	125	100	88	328	35
tekstilizstrādājumi	6	10	30	55	105	164	139	138	417

Lai pārskatāmi varētu uztvert, kā produkti kopumā ir saražēti pēc visām prioritātēm, pirmās prioritātes katra produkta atbilžu skaits reizināts ar 9, otrās prioritātes katra produkta atbilžu skaits ar 8, trešās prioritātes katra produkta atbilžu skaits ar 7 utt. devītā prioritāte ar 1. Produktu TOP 3 no dabiskajām plāvām (Attēls 78):

- 1) Ārstniecības augi un zāļu tējas
- 2) Medus, t.sk. ziedputekšņi, propoliss, vaski)
- 3) Lopbarība (siens, zāle, granulas)

Attēls 78

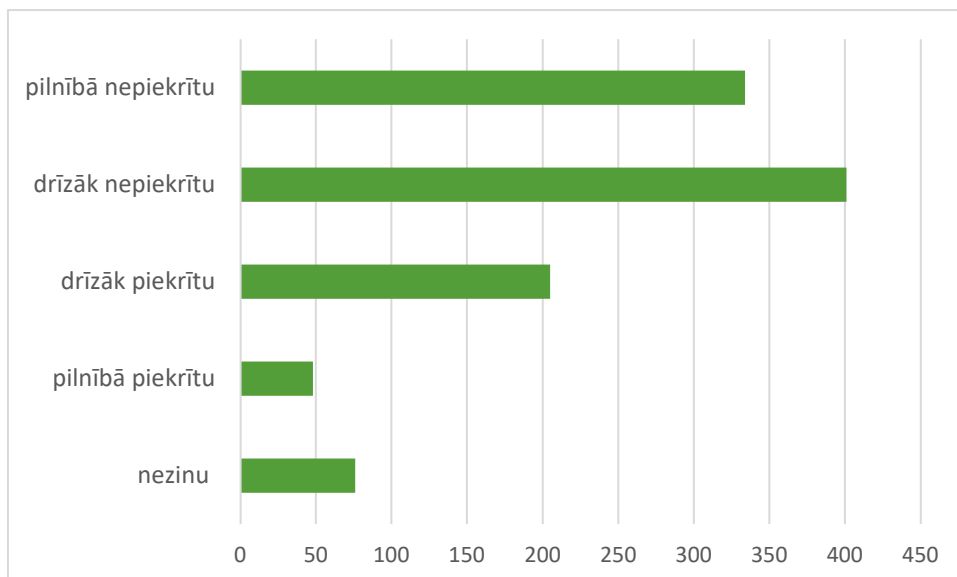
Citas pievienotās atbildes (mazliet grupētas):

- *Zinātniskā vērtība;*
- *Puķes skaistumam (ziedi Jāņu vainagam (3 atbildes), estētisks baudījums, jāņuzāles, retie augi, var iegūt prieku par ziediem, materiāli floristikas darbiem, pirtsslotas);*
- *Rekreācija (2 atbildes), Rekreācija, pikniki, pastaigas, pļavu putniem dzīvotne, fotogrāfiem, gleznotājiem vieta mākslinieciskajām izpaušmēm, Atpūta pļavā, pikniks, meditācija, svaigs gaiss, dabas enerģijas, relakss dabiskā smaržu un krāsu vidē. Tas ir fiziskās un garīgās veselības uzlabošanas avots, kur cilvēki var uzturēties. Tūrisma objekts -> dabas taka;*
- *Ainava (3 atbildes) (lauku ainava, skaista Ainava, Latvijas ainava, ainaviskā vērtība), skaista ainava, vieta, kur bērnus praktiski iepazīstināt ar augiem dabā, ainava, mākslas priekšmeti;*
- *Estētika. Latvijas lauku ainavai raksturīgā vizuālā kvalitāte, skaista kompozīcija vāze gleznošanai, pļava kuru interesanti vēro tās bioloģiskās daudzveidības dēļ, pļavas skaistums;*
- *Daudzveidīgi eko produkti (rekreācijas, veselības pakalpojumi) - Tīra rasa ziedošos tīros augos (izmantošana norīvēšanās procedūrai), svaigs gaiss, viss dzīvās sistēmas kopums, kas nodrošina labsajūtu un dziedinošu efektu, ēteriskās eļļas, nemāku spriest par kosmētikas produktiem un krāsvielām;*
- *Biomasa inovatīviem risinājumiem, biomasa no DABISKĀM pļavām - nez vai!!! Kaut gan siena ruļļi pēc būtības daudz kur (cerams, ka lielākā daļa nav dabiskajās pļavās) stāv kā neizmantots resurss. Uzskatu, ka enerģijas ražošana ar biomasu ir muļķīga;*
- *Sēklas materiāls dabisko pļavu atjaunošanai (2 atbildes), nopļautais siens ir vērtīgs un to var pārnēst uz citu pļavu tādējādi veicinot dažādu augu sēklu izplatību (Augu sēklas), bioloģiski tīru augu sēklu materiāls, Materiāls dekoratīvo augu selekcijai un pavairošanai;*
- *Savvaļas putnu un dzīvnieku uzturēšanās vieta, mājvieta kukaiņiem, ķirzakām, vārdēm, putniem u.c. dzīvniekiem (2 atbildes), dabiskā dzīvotne dažādām kukaiņu, putnu un dzīvnieku sugām, Vieta, kur dzīvot kukaiņiem un citiem dzīvniekiem;*
- *Ganības (2 atbildes), Dabiskos zālājus manā ieskatā var apsaimniekot kombinēti, kaut kādu daļu atstājot ekstensīvai saimniekošanai, bet daļā nodarbojoties ar bioloģisko saimniekošanu. Cik noprotu, jautājuma uzdevējs pilnībā neko nejēdz no lauksaimniecības. No neielabotas augsnes nevar iegūt normālu lopbarību, ar nektāriem bagātus augus utt.. Tā ir tikai lauka un lopa mocīšana. Piebīdīšu, ka glutēna nepanesības gadījumā (kas skar mūsu ģimeni) kaitīga ir gaļa no lopiem, kas baroti ar graudaugiem. Tāpēc svarīgi ir atrast pārtikai gaļu no lopiem, kas baroti ar zāli. Gandrīz nereāli. Vienīgais - izvēlos jēra gaļu;*
- *Koksne, atjaunojot šīm platībām raksturīgo veģetāciju Latvijai raksturīgajos klimatiskajos apstākļos, siens mulčēšanai, būvēšanai, organiskais materiāls augsnes uzlabošanai dārzā= mulča, šķelda, var veidot biotopu;*
- *Ūdens, Latvija ir viena no pasaules visbagātākajām valstīm nepiesārņota saldūdens ziņā. Labs ūdens sākas tieši mežā un tīrās pļavās;*

- *Piedāvāti ir varianti atkal ir par to kā dabisko resursu pārvērst naudā. Ja katram LV iedzīvotājam būtu 2 ha zeme ar meža dārzu un saimniecību, tad par ēdienu un naudas ražošanu nebūtu jādomā;*
- *Medību produkcija;*
- *Brīvā dabā turētas vistu olas;*
- *Dzīvoju pilsētā, zināšanas par pļavām ir teorētiskas;*
- *Vide un tradīcijas ir vērtīgākās kā produkti;*
- *Labi piemērotas dzimstības uzlabošanai*

10.11. Dabisko pļavu kā resursa devums ir pārvērtēts, jo šiem produktiem ir līdzvērtīgas alternatīvas (attēlā atbilžu skaits)

37,7 % respondentu drīzāk nepiekrīt, 31,4 % – pilnībā nepiekrīt apgalvojumam, ka dabisko pļavu kā resursa devums ir pārvērtēts, jo šiem produktiem ir līdzvērtīgas alternatīvas. 19,3 % – drīzāk piekrīt un 4,5 % – pilnībā piekrīt, 7,1 % – nezina (Attēls 79).

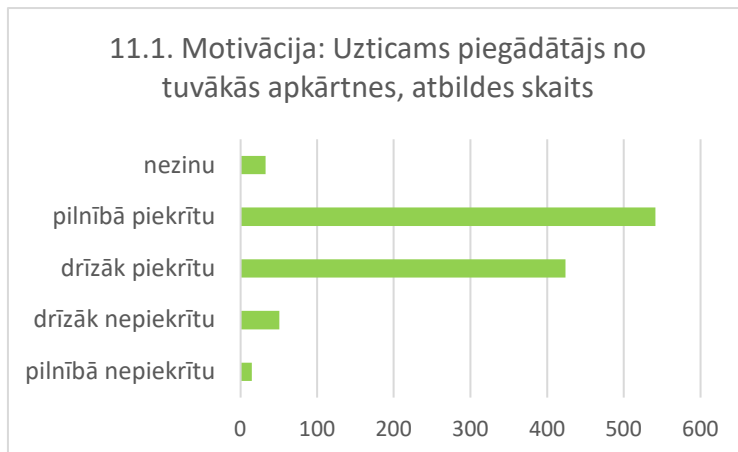

Attēls 79

11. Kas Jūs motivētu izvēlēties produktu, kas, saimniekojot ilgtspējīgi, iegūts no dabiskām pļavām?

11.1. Uzticams piegādātājs no tuvākās apkārtnes

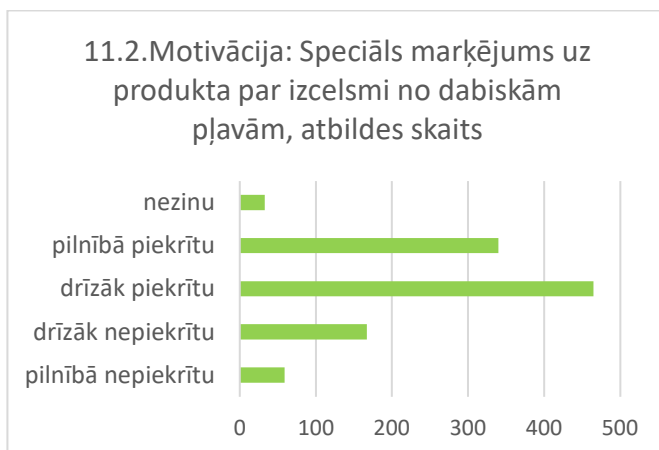
Cilvēkus visvairāk motivētu iegādāties produktus no dabiskajiem zālājiem uzticams piegādātājs no tuvākās apkārtnes (50,8 % respondentu pilnībā piekrīt) un drīzāk tam piekrīt - 39,9 %. Drīzāk nepiekrīt - 4,8 %, pilnībā nepiekrīt - 1,4 % un 3,1 % nezina atbildi (Attēls 80).

Attēls 80

11.2. Speciāls marķējums uz produkta par izcelsmi no dabiskām pļavām

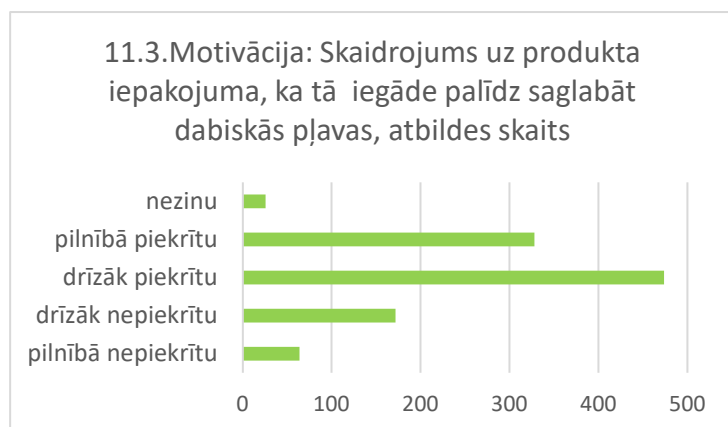
Brīvā teksta atbildēs respondenti norādījuši, ka nav uzticības marķējumam un ticamības, bet kopumā atbildes norāda, ka speciālais marķējums gandrīz 32 % motivētu un drīzāk motivētu 43,7 % respondentu iegādāties šādus produktus. Drīzāk nepiekrīt -15,7 % un pilnībā nepiekrīt - 5,5 %, nezin- 3,1 % (Attēls 81).

Attēls 81

11.3. Skaidrojums uz produkta iepakojuma, ka tā iegāde palīdz saglabāt dabiskās pļavas

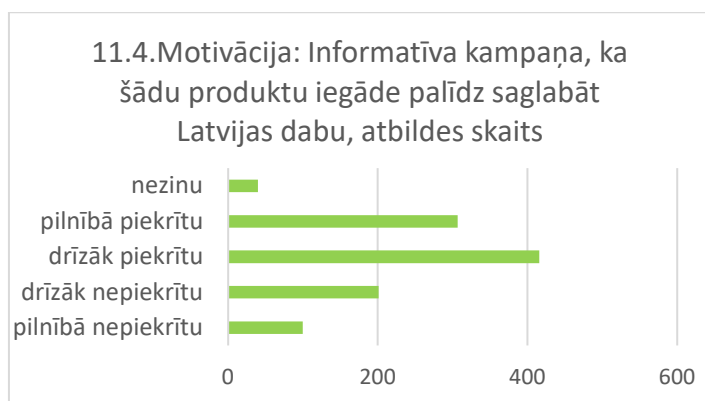
44,5 % respondentu drīzāk piekrīt un 30,8 % - pilnībā piekrīt, ka skaidrojums uz produkta iepakojuma, ka tā iegāde palīdz saglabāt dabiskās pļavas, motivētu izvēlēties produktu. Tam pilnībā nepiekrīt 6 % un drīzāk nepiekrīt - 16,2 % un 2,4 % - nezin (Attēls 82).

Attēls 82

11.4. Informatīva kampaņa, ka šādu produktu iegāde palīdz saglabāt Latvijas dabu

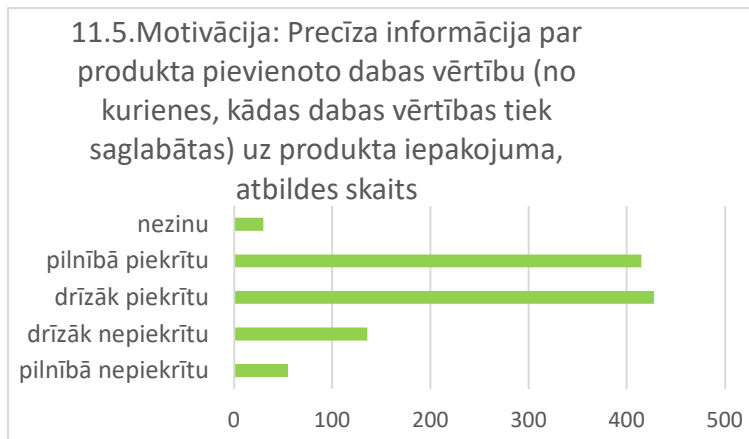
28,9 % respondentu pilnībā piekrīt, 39,1 % - gandrīz piekrīt, ka informatīvā kampaņa motivētu izvēlēties šādus produktus. 18,9 % respondentu tas drīzāk nemotivētu un 9,4 % - noteikti nemotivētu izvēlēties šos produktus informatīvās kampaņas iespaidā, nezin - 3,8 % (Attēls 83).

Attēls 83

11.5. Precīza informācija par produkta pievienoto dabas vērtību (no kurienes, kādas dabas vērtības tiek saglabātas) uz produkta iepakojuma

39 % respondentu pilnībā piekrīt un 40,2 % - drīzāk piekrīt, ka precīza informācija par produkta pievienoto dabas vērtību uz produkta iepakojuma motivētu to izvēlēties. 12,8 % - drīzāk tam nepiekrīt un 5,2 %- pilnībā nepiekrīt, 2,8 % - nezin (Attēls 84).

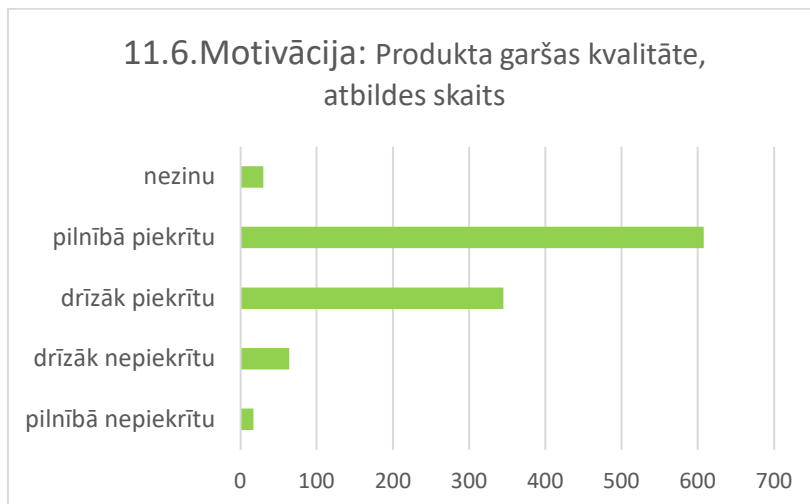

Attēls 84

11.6. Produkta garšas kvalitāte

57,1 % respondentu pilnībā piekrīt un 32,5 % - drīzāk piekrīt, ka produkta garšas kvalitāte motivētu to iegādāties. Tam drīzāk nepiekrīt - 6 %, pilnībā nepiekrīt- 1,6 % un nezina - 2,8 % (Attēls 85).

Produkta garšas kvalitāte ir novērtēta visaugstāk no visiem minētajiem motivācijas iemesliem iegādāties produktus no dabiskajām ɓlavām, ilgtspējīgi saimniekojot. Un ideālā variantā - izcila garša no uzticama vietējā piegādātāja.

Attēls 85

11.7. Kā citi varianti visvairāk ir nosaukti produkta cena, pamatojot ar zemu pirkstspēju, nabadzību.

Vairākos komentāros ir norādīta neuzticēšanās produkta etiķetei, izcelsmei, bažām par loģistikas ķēdēm, to garumu, kas palielina gala produkta cenu. Tikai atsevišķi respondenti norādījuši uz iepakojuma dizaina un praktiskuma nozīmi produkta iegādē, t.sk. snieguši savas rekomendācijas. Citāti no atbildēm:

➤ **Kvalitāte, uzticamība**

- *Ne visam kas rakstīts uz etiķetes var ticēt, uzticētos zināmam piegādātājam*
- *Uz iepakojuma var visu ko sarakstīt. Neticu. Svarīgāk ir tikt pie produkta bez iepakojuma, pagaršot, aptaustīt, nosvērt uz vietas.*
- *Labu ideju nevajadzētu sarežģīt. Informācijai ir jābūt īsai un konkrētai, lai pircējs ar vienu skatienu to var uztvert, jo nelasīs garus tekstus.*
- *Paskaidrojumi uz iepakojuma lieliem burtiem*
- *Ir skepse pret kampaņām un formāliem uzrakstiem atrakstīšanās nolūkā. Ticu vien pazīstamajam un nekādi uzraksti šo ticību nevairo.*
- *Var ticēt tikai garšas kvalitātei, uz iepakojuma var būt nekaunīgi meli.*
- *tikai produktus, ko esmu pati pārbaudījusi*
- *Ne visam kas rakstīts uz etiķetes var ticēt, uzticētos zināmam piegādātājam*
- *Interesē produkta reālā nevis iedomātā kvalitāte, kas vairumā gadījumu "bioloģisko" produktu izslēdz no vēlmes to iegādāties*
- *Informācijai jābūt pārbaudāmai*
- *Tieša privāta informācija par ražotāju*
- *saikne ar produkta pārdevēju un informācija no tuviniekiem par produkta kvalitāti*
- *Šīs informatīvās kampaņas 90% gadījumu pilnīgi instinktīvi izsauc pretreakciju*
- *Un kāda ir pašizmaksa? Cik % nodokļi un uzcenojums-veikala peļņai, transports utt.*
- *Liecība, ka nelieto pesticīdus un neiznīcina bites.*
- *atbalsts savējiem, draugu ieteikumi*
- *Zināmi produkti*
- *Vienkārši uzticams piegādātājs, attālumam nav nozīmes*
- *Garšu var uzlabot ar dažādām piedevām.*
- *Vairāk tomēr novērtētu citu ieteikumu par kvalitāti.*
- *Apziņa par produkta vērtību un kvalitāti*

➤ **Iepakojums un iegādāšanās vietas**

- *Videi draudzīgs iepakojums*
- *Skaists noformējums*
- *Bildes*
- *Dabai draudzīgs iepakojums*
- *Produkta smarža*
- *Iespēja šādu produktu iegādāties bezierpakojumu veikalā*
- *Pieejams Rimi*
- *tūrisma objektos/tirdziņos/veikalos speciāli stendi*
- *ērta produkta sasniedzamība*

➤ **Konkurētspējīga cena**

- Padarot šo saimniekošanas veidu ekonomiski izdevīgu valsts mērogā
- Cena - Latvijas iedzīvotāja pirktspēja ir ļoti zema, bet politika un atbalsts mazajiem biolauksaimniekiem attiecībā pret lielajiem lauksaimniekiem nav vai ir ļoti nesakārtots, līdz ar to gala produkts nav konkurētspējīgs.
- Tā kā Latvijā ienākumu līmenis ir zems salīdzinot ar pārējo Eiropu šis nestrādās uz 80% iedzīvotāju jo veikala plauktā meklēs lētāko produkciju
- cena, garša, kvalitāte, iepakojums (piem., no šķiedrām kas ražotas no pašas pļavas augiem), kauns un negods valstij, ja vietējais produkts maksā dārgāk, nekā ieviestais vai cenas atšķirība par labu vietējam tiek veidota ar ieviešanas nodokļa palīdzību
- Cena!! Ne visi, kuri vēlas šādi iepirkties, var to atļauties. Diemžēl!
- Cena. Es nevaru atļauties dārgas eko lietas, tāpēc bieži nākas pirkt parasto plastmasā satīto sieru utt.
- Nākas pirkt lētāko...
- Cenai jābūt adekvātai vidējai tirgus cenai
- Noteikti produkta cena, jo nav naudas luksusa precēm.
- Cena, ja to daļēji dotētu pašvaldība
- Cena. Ja cena līdzīgam produktam ir zemāka, tad var gadīties, ka tomēr izvēlēšos lētāko nekā fancy-gāko.
- ka produktu ražotājs no valsts saņem kompensāciju
- Ka tas nav subsidēts un es piegādes ķēdē ir maksimāli maz starpnieku (negatīvais piemērs FAIRTRADE)
- Dažas reizes ir iegādātas tējas, pārējā produkcija nav pieejama, par kampaņām nav dzirdēts. Piem. medu sev nodrošinām paši.
- tas strādā tikai uz mazu sabiedrības daļu - lielākā daļa vienkārši nopērk to, kas garšo vai ir lētāks
- Tik ir iespējams pārku sezonālos dārzeņus un no savas apkāmes produktus. Piem. , ja dzīvoju Valmierā man nav vajadzīgi piena produkti no Liepājas. Skumīgi, ka importē to, ko var saražot uz vietas. Diemžēl lēta cena uzvar. Arī man maks ir ierobežots.

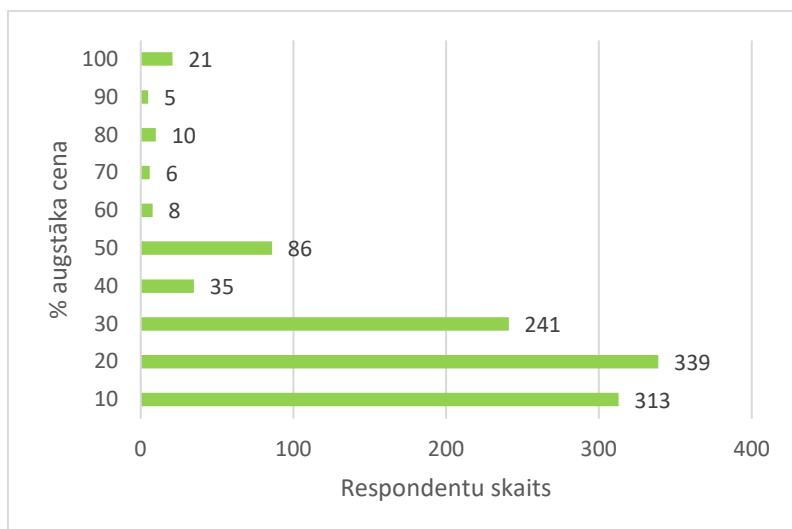
➤ **Citas atbildes ar skepsi par produktiem no dabiskām pļavām, gan ieteikumi**

- Neizprotu, kas tie par jautājumiem- saglabāt dabu-jēziņ-daba ir visapkārt.
- Uzskatu , ka dabīgās pļavas nav apsaimniekojamas.
- Dabisku pļavu nav pēc definīcijas, tās visas ir agrāko gadu lauksaimnieciskās darbības rezultāts. Vēsture ir jāzin.
- Manuprāt dabiskās pļavas tiek pārāk uzsvērtas, manuprāt svarīgāka ir saimniekošana, ik pa solim darot to videi draudzīgāk.
- Neuzskatu, ka dabiska pļava ir kaut kas īpašs
- Pētījumi par šādiem produktiem salīdzinoši ar citām alternatīvām
- Co2 aprēķins uz saražoto 1 kg (patērējamā reālu vērtību)
- Dabisko pļavu nozīme produkcijas ieguvē ir nenozīmīga (pļavas - 0,7% Latvijā)
- platību palielināšana
- mazāk kampaņas ar dārgām izmaksām un ES naudas izķīņķelēšanu

- *Kā no dabiskās pļavas var kaut ko iegūt. Man reiz bija dabiskas pļavas ap 20 ha. Ne tur siens sanāca aitām, ne bitēm bija kur ziedputekšņus savākt. No ekstensīvās saimniekošanas paēdis nebūsi. Un par to neviens nemaksā.*
- *Neuzskatu, ka dabiskās pļavas ir pašreizējā LV prioritāte. Ir desmitiem citu svarīgāku problēmu. Izskatās, dab.pl. Projektam ir nekautrīgi liels finansējums*
- *Informācija soctīklos, kā darīt dabai labu, kur norādīti varianti*
- *Vākt visu pašam*

11.8. Norādiet, par cik % augstāka varētu būt no dabiskām pļavām nākuša produkta cena, salīdzinot ar alternatīvām, kas nav no dabiskām pļavām, lai Jūs joprojām apsvērtu tā iegādi?

Atbildes sniedz informāciju, ka pircējs par produktu no dabiskām pļavām būtu gatavs maksāt līdz 30 % vairāk salīdzinājumā ar līdzīgu produktu, kurš nav no dabiskām pļavām (Attēls 86). 8.1. jautājumā 37 % pilnībā un 52 % gandrīz pilnībā norādīja, ka dod priekšroku vietējiem ražotiem produktiem.

Attēls 86

11.9. Ja neiegādātos šādu produkciju, norādiet Jūsu apsvērumus šādam lēmumam:

Šaubas par produkta patiesu izcelsmi no dabiskajām pļavām; cena; arī citās saimniecībās ražoti produkti ir kvalitatīvi; tēju var pats izaudzēt un savākt; nav piecas reizes jāpārmaksā par marķējumu; dabiskās pļavas ir dažu biologu izdomājums; neticu; neuzticos; jāskaidro, kāpēc dabiskās pļavas ir vērtīgākas.

Secinājumi

I. Daba kā vērtība un tās izmaiņas

- 1.1. Latvijas sabiedrība uzskata, ka rūpēties par dabu ir ļoti svarīgi un svarīgi (96,6 %). Mazāk kā 3,4 % respondentu uzskata, ka rūpēties par dabu ir vidēji svarīgi vai mazsvarīgi. Taču sabiedrībā atšķiras izpratne par rūpēm dabas saglabāšanā un aizsardzībā, ko parādīja teksta komentāri anketas brīvajos jautājumos. Sniegtās atbildes norāda arī uz to, ka respondenti, kuri atzīmēja problēmas un ierobežojumus, ko uzliek tautsaimniecībai dabas aizsardzība, tomēr rūpes par dabu uzskata svarīgas.
- 1.2. 48,7 % respondentu uzskata, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas, 37,2 % atkarīgs, 12,9 %, daļēji, 1,1 % maz atkarīgs no dabas un 0,09 %, ka cilvēks nav ļoti atkarīgs no dabas.
- 1.3. Atbildēs par katra respondenta ikdienas lēmumu un izvēļu ietekmi uz dabu jau parādās lielāka atbilžu izkliede. 32,1 % uzskata, ka ļoti ietekmē dabu ar savu lēmumu un izvēli, 34,5 % ietekmē, vidēji ietekmē 25,2 %, maz ietekmē 6,9 % un neietekmē dabu – 1,3 %. Šī jautājuma atbildes, gan arī atbildes uz jautājumiem attieksmes un rīcības daļā iezīmē problēmu, – no vispārīgām runām par dabas aizsardzību un dabas saudzēšanu, ir jāpāriet pie komunikēšanas ar sabiedrību, kā veikt praktiskus darbus dabas saglabāšanā un aizsardzībā, kāpēc to darīt, un kādi ir sagaidāmie rezultāti no veiktajām darbībām.
- 1.4. Latvijas dabas stāvokli kopumā kā izcilu vērtē 7 % respondentu, labu 38,8 %, apmierinošu 39,5 %, sliktu 12,9 % un ļoti sliktu 1,8 %.
- 1.5. 38,2 % respondentu vērtē, ka dabas stāvoklis ir pasliktinājies, un 29 %, ka ir uzlabojies, 32 % tāds pats salīdzinājumā ar laiku pirms četriem gadiem. Savukārt, no respondentiem, kuri bija esošo Latvijas dabas stāvokli norādījuši kā sliktu un ļoti sliktu (14,7 %), 68 respondenti norādīja, ka dabas stāvoklis ir būtiski pasliktinājies, 64 – nedaudz pasliktinājies, 5 – nedaudz uzlabojies un 19 – tāds pats kā pirms četriem gadiem. 57,7 % no kritiski Latvijas dabas stāvokli vērtējušajiem respondentiem, 90 uzskata, ka viņu izvēles un lēmumi ļoti ietekmē dabu.
- 1.6. Cilvēkus Latvijas dabā visbiežāk satrauc divas problēmas: 1) mežu izciršana un 2) atkritumi, piesārņojums, t.sk. ar dažāda veida atkritumiem. 10 % respondentu abas šīs problēmas min kā satraucošas Latvijas dabā.
- 1.7. Pēc respondentu sniegtajām atbildēm brīvā teksta jautājumos var secināt, ka liela daļa sabiedrības nenošķir jēdzienus dabas aizsardzība un vides aizsardzība, to visspilgtāk demonstrē atbildes par atkritumu šķirošanu, apsaimniekošanu.
- 1.8. Mežu izciršana gan valsts, gan privātos mežos ir viena no sabiedrību visvairāk satraucošajām problēmām, t.sk. komunikācija un dialogs starp iesaistītajām pusēm un

- līdzsvara nodrošināšanu starp dabas aizsardzību (bioloģiski daudzveidīgu mežu saglabāšanu) un tautsaimniecības attīstību (mežu plantācijām, kokrūpniecību).
- 1.9. Sabiedrība kā nozīmīgāko dabas aizsardzības panākumu Latvijā pēdējos gados novērtē dabas skaitīšanu, uzlabojumus dabas apsaimniekošanas plānošanā, normatīvos. Tomēr ceturtā daļa respondentu nenosauca nevienu nozīmīgu dabas aizsardzības panākumu Latvijā. Aptuveni 18 % atbildēja, ka nezina vai nav informācijas par panākumiem dabas aizsardzībā, 7,5 % atbildēja, ka nav nozīmīgu panākumu dabas aizsardzībā Latvijā. Starp atbildēm bija arī negācijas vai sarkasms (aptuveni 1 %). Par panākumiem un veiksmes stāstiem dabas aizsardzībā un saglabāšanā ir jākomunicē ar sabiedrību, kopumā sabiedrība uzticas pētniekiem – viņu paustajam viedoklim.
 - 1.10. Sabiedrības ieskatā lielākās kļūdas vai neizdošanās dabas aizsardzībā Latvijā pēdējos gados ir: 1) Komunikācija un sadarbošanās ar iesaistītajām pusēm (tās trūkums, nepietiekamība un kvalitāte) par dabas aizsardzībā īstenotiem pasākumiem, tieši ar zemju īpašniekiem; 2) Dabas apsaimniekošanas plāni, to ieviešana. Kā spilgtākais negatīvais piemērs minēts mikroliegumu veidošana (mazais ērglis) bez komunikācijas ar īpašnieku; 3) Tautsaimniecība un dabas aizsardzības pretnostatīšana; 4) Dabas aizsardzības politikas veidotāju (Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas) mazspēja pret konvenciālo lauksaimniecību, mežistrādi, nevienāds spēku samērs ar Zemkopības ministriju un tās nozaru lobijiem.
 - 1.11. Sabiedrība vienlaicīgi Dabas skaitīšanu novērtēja kā nozīmīgu dabas aizsardzības pasākumu, gan arī kā neizdošanos. Par neizdošanos visvairāk norāžu par vāju komunikāciju Dabas skaitīšanas procesā ar zemju īpašniekiem, par "spēles noteikumu maiņu" Dabas skaitīšanas procesā un Dabas skaitīšanas ekspertu profesionalitāti.
 - 1.12. Dabas apsaimniekošanas plānošana arī tika vērtēta pretrunīgi gan kā būtisks panākums un vienlaicīgi kā neizdošanās. Kritika bija par atsevišķu sugu apsaimniekošanas plāniem, mikroliegumu izveidi, nekomunicējot un nesaskaņojot ar zemes īpašnieku.
 - 1.13. Ļoti liela nozīme ir izglītībai par dabas aizsardzību dažādās vecuma grupās un formātos. Brīvajos teksta jautājumos tika būtiski izcelta izglītības kvalitatīva nozīme, kā arī atzīmēts, ka tās kvalitāte uzlabojas.

II. Attiecības ar dabu

- 2.1. Vismazāk un nekad vai reti iedzīvotāji izmanto dabu kā dabas resursu uzņēmējdarbībā, dabu, lai gūtu ienākumus par maksu organizējot pārgājienus, sacensības, pārdodot dabas fotogrāfijas. Retāk izmanto, lai iedvesmotos radošai mākslinieciskai darbībai vai dotos dabā, lai meditētu vai gūtu reliģisku pieredzējumu.

- 2.2. Visvairāk respondentu ļoti bieži (37,3 %) un bieži (34,9 %) izmanto dabu, lai gūtu līdzsvaru fiziskai labjūtei un garīgai veselībai, atpūtai no ikdienas. 31,6 % ļoti bieži un 34,4 % bieži vēro un izzina dzīvo dabu un dabā notiekošos procesus, interesējas par tiem. 28,1 % ļoti bieži, 38,4 % bieži nodarbojas ar aktīvu atpūtu dabā.
- 2.3. Iecienītākās vietas, lai dotos dabā, atrodas dažādās Latvijas vietās atkarībā no respondentu dzīves vietas, bet kopumā dominē mežs, ūdens ainavas un parki.

III. Zināšanas par dabu

- 3.1. 73,3 % respondentu savas zināšanas par dabu kopumā novērtē kā ļoti labas un labas, 25 % - viduvējas un 1,6 % - sliktas un ļoti sliktas. Samērā līdzīgs novērtējums ir zināšanām par norisēm dabā un galvenajām cēloņsakarībām.
- 3.2. Vislabākās un labas zināšanas (57 %) respondentiem ir par dzīvnieku sugām, par invazīvajām sugām ļoti labas un labas zināšanas (49 %), par augu sugām labas un ļoti labas zināšanas ir 46,9 % respondentu. Vājākās un visvājākās zināšanas (15 %) starp šīm trīs grupām ir par augu sugām.
- 3.3. Zināšanas par labai draudzīgākām saimniekošanas metodēm, kas ir alternatīva dabu degradējošām metodēm mežsaimniecībā, lauksaimniecībā, ir jāpapildina un jāuzlabo, jo 10,2 % respondentu zināšanas ir ļoti sliktas vai sliktas, 30 % viduvējas zināšanas par šo tēmu.
- 3.4. Zināšanas par interneta vietnēm, kur var dalīties par novērotajām dabas vērtībām, ziņot par pārkāpumiem dabā, ir viduvējas (to atzīmējuši 31 % respondentu), sliktas un ļoti sliktas - 21 %, labas - 34,9 % un ļoti labas- 13,2 %.
- 3.5. 93,6 % respondentu norāda, ka viņi cenšas uzlabot savas zināšanas par dabu. Līdz ar to ļoti būtiski ir sagatavot kvalitatīvus, viegli atrodamus un uztveramus izglītojošus, izziņas materiālus par dabu, procesiem dabā, t.sk. videomateriālus, dokumentālas filmas, lai ikviens ērti un regulāri var piekļūt šādiem materiāliem.
- 3.6. Sabiedrība uzticas zinātnei kopumā, pētniekiem, ekspertiem, kuru atzinumus un viedokļus ieteicams izmantot komunikācijā ar sabiedrību. Cilvēki norādīja, ka ir par maz informācijas par dabas aizsardzību un dabas aizsardzības pasākumiem.
- 3.7. Respondenti, kuri novērtēja, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs no dabas un viņu ikdienas lēmumi un izvēles ļoti ietekmē, ietekmē dabu, galvenokārt jautājumos par rīcībām un pieejām dabas daudzveidības saglabāšanai atbildēja apstiprinoši, atbalstoši, izņemot atsevišķos jautājumos, piemēram, par bebra skaita samazināšanu, invazīvo svešzemju dzīvnieku un augu sugu izskaušanu.
- 3.8. 52 % respondentu noteikti atbalsta, ka meži ir jā saglabā aizsargājamās dabas teritorijās, tos necērtot. 19 % norāda, ka drīzāk nē vai noteikti neatbalsta šādu pieeju. Tajā pat laikā tikai 34,7 % respondentu noteikti atbalsta, ka mežus nevajadzētu cirst pilsētu apkārtnē, lai tos saglabātu. 35,2 % drīzāk neatbalsta vai noteikti neatbalsta mežu saglabāšanu pilsētu apkārtnē.

- 3.9. Sabiedrība kopumā neatbalsta vai drīzāk neatbalsta dabas aizsardzības un saglabāšanas metodes, kuras nav plaši zināmas vai ir krasi atšķirīgas no izmantotajām metodēm agrākajos periodos, piemēram, sauso mežu kontrolēta dedzināšana stingrā uzraudzībā (52 %), purvu un citu mitrāju atjaunošana, likvidējot grāvjus (44,4 %). Cilvēki, kuri atbalsta šādu metožu lietošanu, uzskata, ka cilvēks ir pilnībā atkarīgs, atkarīgs no dabas.
- 3.10. Jaunu aizsargājamo dabas teritoriju veidošanu vai esošo paplašināšanu noteikti vai drīzāk atbalsta 55 % respondentu, 39 % neatbalsta vai drīzāk neatbalsta, un 6 % nezina. Ir nepieciešams skaidrojošs darbs ar sabiedrību par aizsargājamo dabas teritoriju platību palielināšanu, jo ir ievērojams respondentu skaits, kuri neatbalsta šādu darbību.
- 3.11. Rezultāti parāda augstu zināšanu pašvērtējumu par dabu kopumā un procesiem dabā, to var izskaidrot ar respondentu grupas augsto īpatsvaru ar iegūtu augstāko izglītību, nepabeigtu augstāko izglītību. Pastarpināti var secināt, ka cilvēki ar augstāko izglītību vairāk interesējas par dabas aizsardzību un saglabāšanu.
- 3.12. Atšķirīgas sabiedrības zināšanas un attieksme no rīcības. Īpaši no konkrētām rīcībām — darbībām (piemēram, secinājums 4.2., 4.3., 4.4.).

IV. Attieksme un rīcības

- 4.1. Jautājumā par valsts mežu ciršanas apjomu samazināšanu par labu publiskajam labumam sabiedrības atpūtai, atbildēs nav vienprātības. 45 % pilnībā nepiekrīt vai drīzāk nepiekrīt ciršanas samazināšanai valsts mežos sabiedrības labuma interesēs, 6 % nezina un 49 % pilnībā piekrīt vai gandrīz piekrīt.
- 4.2. Apmēram puse no respondentiem nav iesaistījušies brīvprātīgajā dabas aizsardzības darbā.
- 4.3. 73 % respondentu nav dalībnieki dabas aizsardzības nevalstiskās organizācijās.
- 4.4. 62 % neatbalsta dabas aizsardzību ar ziedojumiem.
- 4.5. 85 % respondentu nepiekrīt vai gandrīz nepiekrīt, ka ekonomisko interešu vārdā ir pieļaujams iznīcināt aizsargājamās sugas.
- 4.6. Vairākos jautājumos sniegtās atbildes norāda uz nesaskaņotām prasībām, atbalsta mehānismiem nozaru ministrijās, piemēram, par bioloģiski vērtīgo zālāju apsaimniekošanu.
- 4.7. Augsts atbilžu "nezinu" īpatsvars bija jautājumos par kompensāciju mehānisma līdzsvaru starp dabas aizsardzību un privātīpašuma interesēm, Lauku attīstības atbalsta maksājumu sistēmas programmas motivēšanu zemes īpašniekus saglabāt bioloģiski vērtīgās pļavas. Respondenti personīgi nav saskārušies ar šiem instrumentiem, taču par atbalsta instrumentiem, kuri tiek izmantoti no publiskās naudas, sabiedrība ir jāinformē un jāizglīto, sniedzot arī salīdzinošus lielumus atbalsta

vai kompensāciju lielumam, lai sabiedrībā veidotos argumentos balstīta izpratne par esošo sistēmu.

- 4.8. Sabiedrībā ir nozīmīgs atbalsts aizaugušu upju tīrīšanai, kamēr krietni mazāks atbalsts ir nokaltušo koku saglabāšanai mežā. Par šīm dažādām praksēm būtu nepieciešams vairāk izglītēt sabiedrību, skaidrojot ieguvumus dabas saglabāšanā.

V. Produkti no dabiskām plāvām

- 5.1. Aptaujātie kā visraksturīgāko produktu no dabiskām plāvām uzskata ārstniecības augus, zāļu tējas un par prioritāri iegūstamiem produktiem no dabiskām plāvām ārstniecības augus un zāļu tējas, medu un tā produktus un lopbarību. Viszemākā prioritāte ir tekstilmateriālu ieguvei no dabiskām plāvām.
- 5.2. 60 % no respondentiem būtu gatavi maksāt par produktiem no dabiskām plāvām līdz 20 % augstāku cenu kā par alternatīvu produktu, kurš nav no dabiskām plāvām.
- 5.3. Pēc sniegtajām atbildēm par raksturīgākajiem produktiem, prioritāri iegūstamajiem produktiem no dabiskām plāvām, var pieņemt, ka kopumā ir nepietiekamas zināšanas par produktiem, ko var iegūt no dabiskām plāvām, piemēram zālāju granulas kā biomasu. Būtu nepieciešams vairāk skaidrot, demonstrēt praktiski šo dažādo produktu ieguvei un to vērtību.
- 5.4. Respondenti norādīja, ka ir cenas jutīgi produktiem. Lai iegādātos produktus, kas iegūti no dabiskajām plāvām, izšķirošā būs konkurētspējīga cena ar citiem alternatīviem produktiem, kas ir ārpus dabiskām plāvām iegūti.
- 5.5. Respondenti uzticas vietējam produktu piegādātājam no tuvējās apkārtnes, mazāka uzticēšanās ir informācijai, marķējumam uz produkta, jo trūkst ticības, ka sniegtā informācija ir patiesa.

Noslēgums

Kopumā sabiedrībā ir liels atbalsts dabas aizsardzībai, izpratne par dabu kā būtisku vērtību cilvēka dzīvē.

Joprojām ir redzamas būtiskas atšķirības starp zināšanām, attieksmi un praktisku rīcību.

Pārdomāts un mērķtiecīgs darbs ir jāiegulda sabiedrības izglītošanā un komunikācijā par dabas aizsardzības metodēm, to lietošanu, salīdzināšanu, īpaši jautājumos, kuros bija samērā augsts atbilžu skaits "nezinu" (piemēram, kontrolēto mežu dedzināšana, kailcirte Ķemeru Nacionālajā parkā, par dabas aizsardzības finansēšanas principiem, finansējuma avotiem, finansējuma sadalījumu u.c.).

Ciešas sakarības starp sniegtajām atbildēm un apstākli vai respondents dzīvo ĪADT nebija.

Raksturvārdi: izglītošana, komunikācija, sadarbība, darīšana, kopīgas rūpes par dabu